

Kartering i Västerhavet Expeditionsrapport från R/V Svea, IBTS-Q3

Mapping survey in the Skagerrak and Kattegat Cruise report from R/V Svea, IBTS Q3

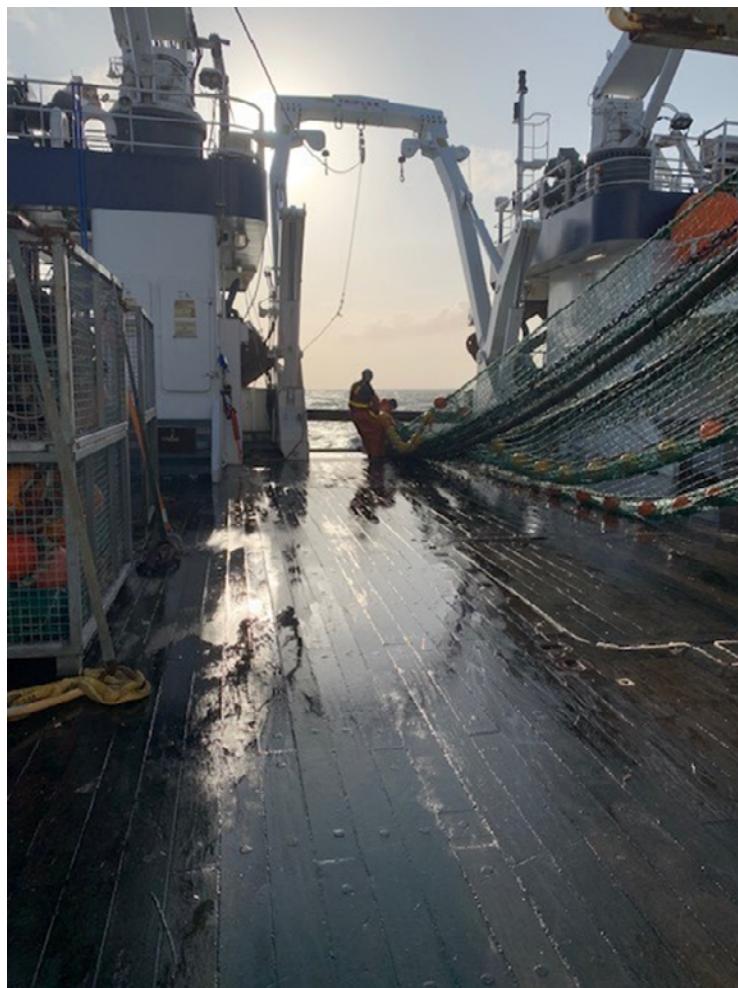

Foto: Martin Hansson

Expedition:

International Bottom Trawl Survey (IBTS Q3)

Expeditionens varaktighet:

2024-08-19 - 2024-09-01

Uppdragsgivare:

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI), Havs- och Vattenmyndigheten (HaV)

Summary

SMHI performed an oxygen and nutrient mapping survey within SLU Aqua's cruise; International Bottom Trawl Survey (IBTS Q3), that covers the Skagerrak, the North Sea and the Kattegat. SMHI joins the cruise to perform CTD measurements in connection to each trawl and to take water samples for nutrients, chlorophyll, pH-tot and oxygen. One of SMHIs standard stations; Anholt E were also visited during the cruise. SMHI also help SLU-Aqua to take water samples close to the bottom for analysis av eDNA.

Most parts of Kattegat's bottom water suffered from hypoxia. The oxygen levels in the bottom water ranged from 3-4 ml/l. Below 4 ml/l, the first signs of oxygen deficiency in marine organisms are normally detected. In the south-eastern parts in the Laholm Bight, levels were lower, below the limit for acute hypoxia of < 2 ml/l. In acute oxygen deficiency, most benthic animals are negatively affected. In Skagerrak the oxygen levels in open water was generally good while hypoxic conditions were found at one costal station in Skagerrak.

Sammanfattning

SMHI genomförde en syre- och näringsskartering under SLU Aquas fiskeexpedition; International Bottom Trawl Survey (IBTS-Q3), som täcker Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. SMHI deltar på denna expedition för att utföra CTD-mätningar i samband med varje tråldrag och för att ta vattenprover för näringssämnen, syre, pH-tot och klorofyll. En av SMHIs standardstationer; Anholt E besöktes också under expeditionen. SMHI hjälpte också SLU-aqua att ta vattenprover nära botten för analys av eDNA.

I medparten av Kattegatts bottenvatten återfanns syrebrist i bottenvattnet. Halten av syre i bottenvattnet låg omkring 3-4 ml/l. De första tecknen av syrebrist hos marina organismer uppkommer då syrgashalten understiger 4 ml/l. I de sydöstra delarna, i yttre delen av Laholmsbukten återfanns akut syrebrist, dvs halter <2 ml/l. Vid akut syrebrist påverkas de flesta bottenlevande djur negativt. Jämfört med förra året var halterna generellt lägre i bottenvattnet. I Skagerrak och Nordsjön var syreförhållandena i djupvattnet goda. Förutom vid den kustnära stationen Släggö där syrebrist uppmättades.

PRELIMINÄRA RESULTAT

SMHI deltar i SLU fiskeriexpedition IBTS Q3 (International Bottom Trawl Survey, kvartal 3) för att utföra syrgas- och näringsskartering i Västerhavet. SLU genomför beståndsuppskattningar av bottenlevande fisk i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt, medan SMHI ansvarar för CTD-mätningar vid varje tråldrag och vattenprovtagning vid utvalda stationer. Under expeditionens första del genomförde SLU-Aqua även bottenhugg i det marina reservatet Bratten i Skagerrak. Dessutom samlade SMHI in bottenvatten för SLU-Aqua för analys av eDNA från fisk.

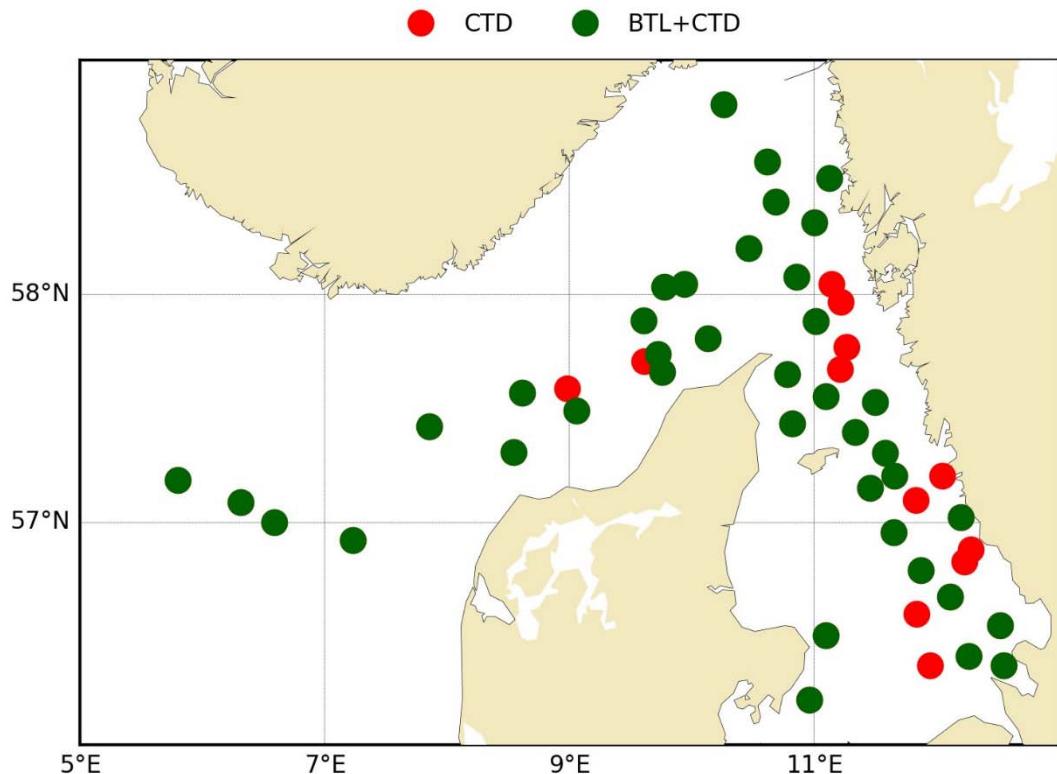
Expeditionen startade i Lysekil måndagen den 19 augusti och avslutades i samma hamn den 1 september. Den 26 augusti genomfördes personalbyte i Lysekil.

Halten av syrgas i Västerhavets och speciellt Kattegatts djupvatten är vanligtvis som lägst under sensommar och höst då biologiskt material från vårens och sommarens planktonproduktion bryts ned. Under våren och sommaren stärks också skiktningen i vattenmassan till följd av uppvärmningen av ytvattnet och då minskar utbytet mellan ytvatten och djupvatten. Detta medför att nedblandning av syrerikt ytvatten till djupvattnet begränsas. I vissa grunda områden i Kattegatt kan på så sätt ett tunt bottenskikt bildas där syret förbrukas och syrebrist uppstår. Stora områden kan då påverkas av syrebrist. Perioder med låga syrehalter kan pågå under längre tid men kan också vara korta och då svåra att upptäcka vi enskilda mätningar. Även korta perioder av syrebrist kan ha stor påverkan på bottenlevande växter och djur. Lägre syrehalter kan också återfinnas intermediärt omkring en stark skiktning. Organiskt material samlas där och förbrukar syre när det bryts ner.

Totalt provtog SMHI 51 stationer i samband med SLU-Aquas provfiske. I Skagerrak besöktes totalt 26 stationer. Vid dessa stationer togs en CTD och vid medparten av dessa togs även vattenprover för syrgas, närsalter, pH-tot och klorofyll. I Kattegatt besöktes 25 stationer. Vid dessa, däribland Anholt E som ingår i SMHI:s mätprogram, togs en CTD och vid de flesta även vattenprover för analys av näringssämnen, syrgas, pH-tot och klorofyll. Vid Anholt E provtogs också fytoplankton. Zooplankton provtagning var inte möjlig på grund av hårdare vindar.

I samband med vattenprovtagning togs även prover närmast botten för analys av eDNA vid ett flertal stationer i hela det undersökta området. Vattenprover filtrerades och kommer analyserades av SLU-Aqua.

I denna rapport ingår även data från SMHIs egna augustiexpedition. Under denna expedition besöktes 13 stationer i Skagerrak och Kattegatt.

Figur 1. Stationer besökta under IBTS-expeditionen. Gröna punkter visar var både CTD och vattenprovtagning genomförs och röda punkter visar där enbart CTD-provtagning har tagits. Vid varje mätpunkt genomförde SLU-aqua ett tråldrag.

Under början av expeditionen var vindarna svaga men ökade därefter och i Kattegatt uppmätttes stormbyar. Under andra veckan av expeditionen avtog vinden till måttliga vindar. På grund av de hårdas vindarna under första veckan besöktes Kattegatt och då vindarna var svaga, under andra veckan besöktes Skagerrak och Nordsjön. Vädret var varierat med både moln, regn och sol, lufttemperaturen var låg för årstiden.

Denna rapport är baserad på data som genomgått en första kvalitetskontroll. När data publiceras hos datavärden kan vissa värden ha ändrats då ytterligare kvalitetsgranskning genomförs. Data från denna expedition publiceras så fort som möjligt på datavärdens hemsida, normalt sker detta inom en till två veckor efter avslutad expedition.

Data kan hämtas här: <http://www.smhi.se/klimatdata/oceanografi/havsmiljodata>

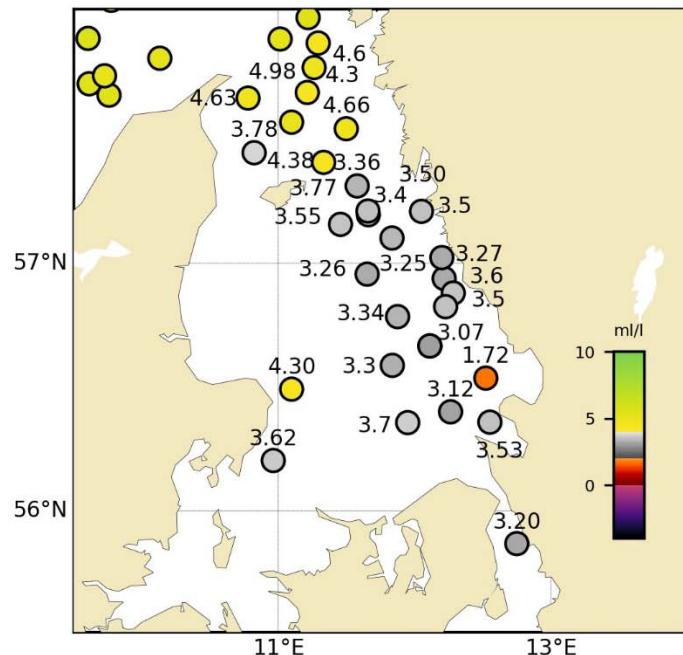
Denna och tidigare rapporterna publiceras här:
<https://www.smhi.se/publikationer/publikationer/expeditionsrapporter-fran-utsjoovervakningen>

Kattegatt

I medparten av Kattegatts bottenvatten återfanns syrebrist i bottenvattnet. De första tecknen av syrebrist hos marina organismer uppkommer då syrgashalten understiger 4 ml/l. I de sydöstra delarna, i yttre delen av Laholmsbukten återfanns akut syrebrist, dvs halter <2 ml/l. Vid akut syrebrist påverkas de flesta bottenlevande djur negativt. Jämfört med förra året var halterna generellt lägre i bottenvattnet.

De lägsta halterna som uppmättes var 1,7 ml/l i de sydöstra delarna av Kattegatt. Det är välkänt att akut syrebrist ibland återfinns i stora delar av Laholmsbukten och området därmed under sensommaren och hösten. På grund av termoklinens och haloklinens (temperatur- och salthaltsskiktning) läge på omkring 10-15 meters djup och att det är relativt grunt i stora delar av Kattegatt bildas ett tunt skikt närmast botten med dåligt vattenutbyte med ytlagret. Syret förbrukas i detta tunna lager med djupvatten och syrebrist eller helt syrefria förhållanden uppstår.

I Kattegatts norra delar, gränsande mot Skagerrak noterades bättre syreförhållanden i bottenvattnet, generellt med halter över 4 ml/l i bottenvattnet. I Öresund återfanns också syrebrist, syregashalten var under 4 ml/l.

Figur 2. Syrgashalten i bottenvattnet i Kattegatt. Halter under 4 ml/l indikerar syrebrist, halter under 2 ml/l innebär akut syrebrist. Data från IBTS Q3 samt SMHIs ordinarie expedition i augusti.

Temperaturen i ytvattnet var generellt normala för årstiden. De stationer som besöktes under SMHIs egen augustiexpedition visar generellt på något högre temperaturer än normalt. Temperaturen i ytvattnet varierade omkring 17-18 grader

Termoklinen återfanns på omkring 10-20 meters djup och haloklinen återfanns på liknande djup. Båda var relativt välutvecklade d.v.s. skiktningen var stark. Om skiktningen är utvecklad kan det påverka syreförhållandet i bottenvattnet negativt.

I norra Kattegatt låg salthalten i ytvattnet omkring mellan 25-28 psu vilket är högre än normalt. I de övriga delarna; 20-24 psu. I Öresund var salthalten högre än normalt omkring 19 psu. I djupvattnet återfanns salthalter över 30 psu.

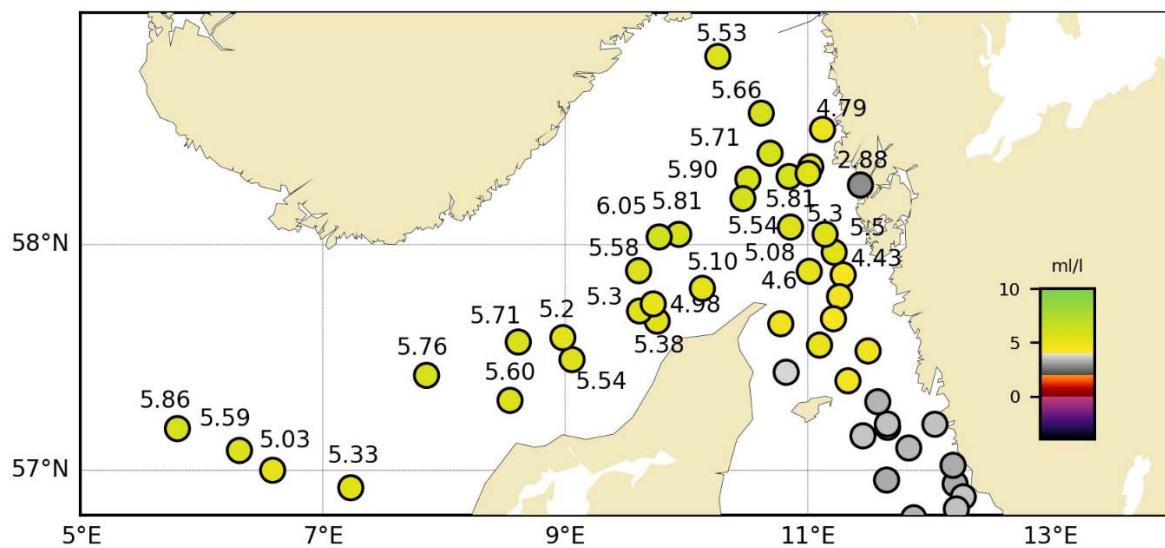
Halterna av näringssämnen i ytvattnet var generellt låga, vilket är normalt för årstiden. Halten av löst oorganiskt kväve var under eller strax över detektionsgränsen ($<0,10 \text{ } \mu\text{mol/l}$). Halterna varierade mellan 0,1 och 0,4 $\mu\text{mol/l}$. Fosfathalten var också låg och varierade från 0,06-0,14 $\mu\text{mol/l}$. Silikathalten var högre än normal i de sydvästra och norra delarna, halterna varierade mellan 1-5 $\mu\text{mol/l}$.

Fluorescensmätningar från CTDn indikerade på viss planktonaktivitet i ytvattnet och omkring djupet för skiktningen d.v.s. 10-20 meters djup där näringssförhållandena också var gynnsammare jämfört med ytvattnet där näringssämnen generellt var lägre.

Skagerrak

Syrgashalten i djupvattnet var god vid samtliga stationer som besöktes i utsjöområdet. Halterna varierade mellan 4,4 och 6,1 ml/l. De lägsta halterna noterades i Skagerrak på gränsen mot Kattegatt där halter låg strax över 4,0 ml/l noterades vilket är precis på gränsen för syrebrist.

Närmast kusten, vid Gullmarsfjordens mynning, vid stationen Släggö, var syreförhållandena låga och var nära gränsen för akut syrebrist; 2.9 ml/l.

Figur 3. Syrgashalten i bottenvattnet i Skagerrak. Halter under 4 ml/l indikerar syrebrist, halter under 2 ml/l innebär akut syrebrist. Data från IBTS Q3 samt SMHIs ordinarie expedition i augusti.

Temperaturen i ytvattnet var något lägre i Skagerrak jämfört med Kattegatt men temperaturerna var generellt normala för årstiden. Högre temperaturer än normalt noterades dock under SMHIs egen augustiexpedition. Temperaturen varierade mellan 16-18°C. Salthalten i ytan var högre än normalt i de västra delarna av Skagerrak.

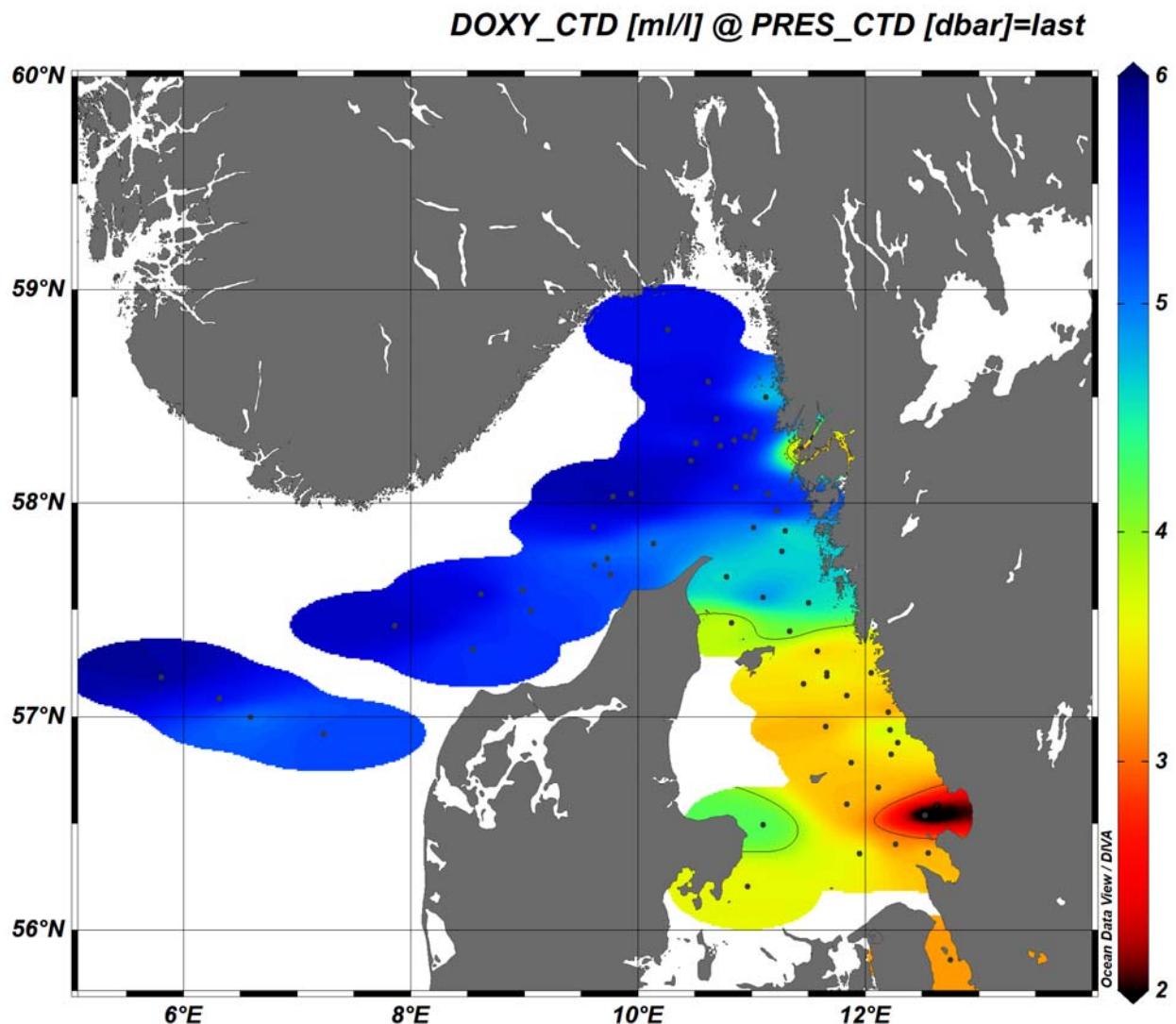
En eller flera tydliga termokliner återfanns från 10-20 meters djup, vid 30-40 meter och 70-80 meters djup. Under termoklinen sjönk temperaturen gradvis ner till omkring 50-75 meters djup där temperaturer omkring 7-8°C återfanns ner till botten. Haloklinen sammanföll med termoklinen i ytlagret men djupare ner i vattenmassan var salhalten i huvudsak konstant på omkring 35 psu ner mot botten.

I ytvattnet var närsalterna i huvudsak förbrukade och normala för årstiden. Det lösta oorganiskt kvävet var förbrukat i yttre Skagerrak och Nordsjön medans det vid stationer närmast svenska kusten uppmättes halter upp till 1,4 µmol/l. Fosfathalterna var också låga och varierade strax över detektionsgränsen förutom vid en station längs svenska kusten där 0,3 µmol/l uppmättes vilket är högre än normalt. Silikathalten varierade mellan 0,3-4,5 µmol/l, högst vid den kustnära stationen längs västkusten samt vid kustnära stationer längs Danmarks Nordsjökust.

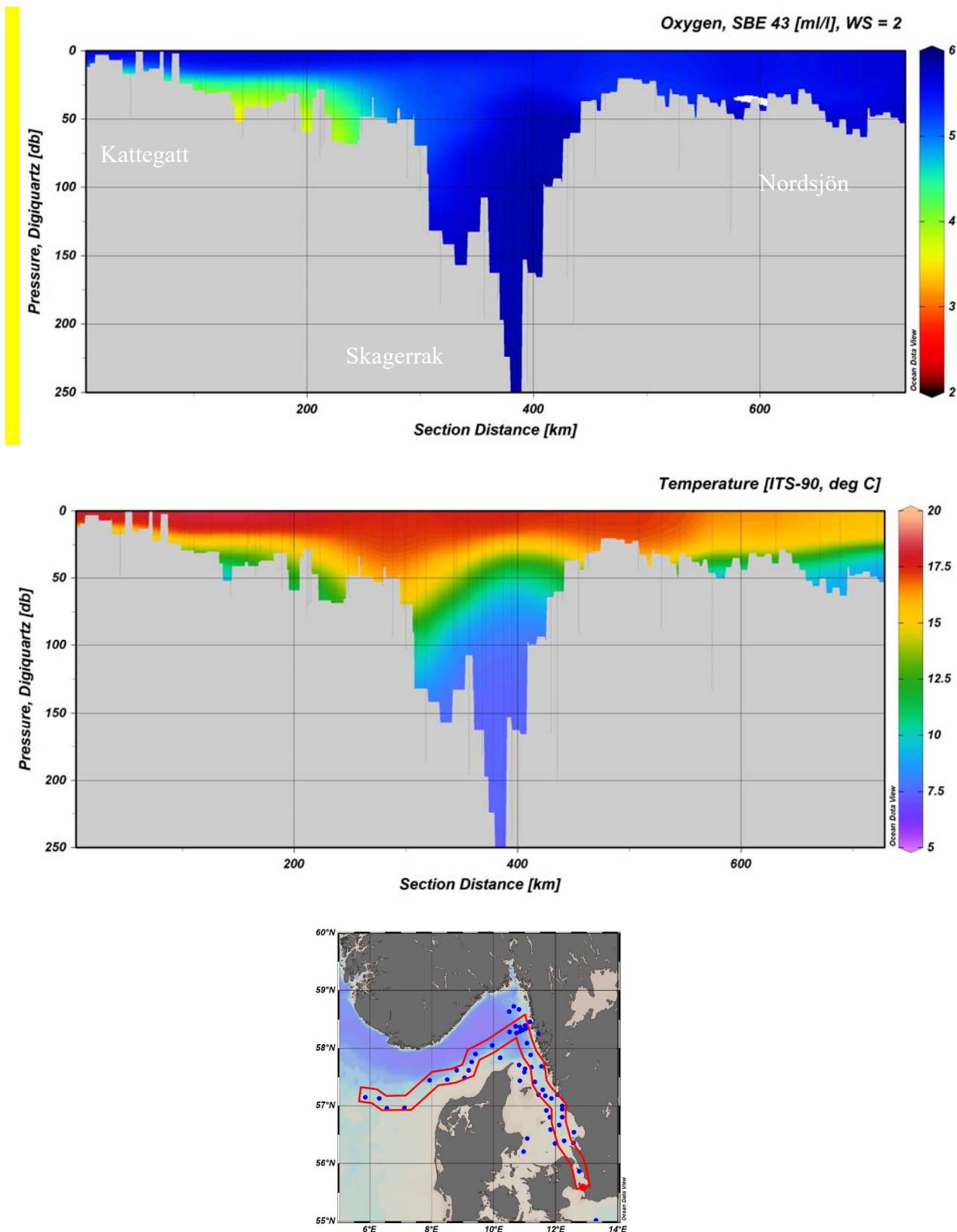
Planktonaktivitet, uppmätt med CTD-fluorescens, var generellt stor runt och ovan språngskiktet. I Nordsjön var fluorescenstopparna tunna och kraftiga. I övrigt återfanns de på varierande djup från ytan ner till 40 meters djup.

KARTOR, FIGURER OCH SNITT

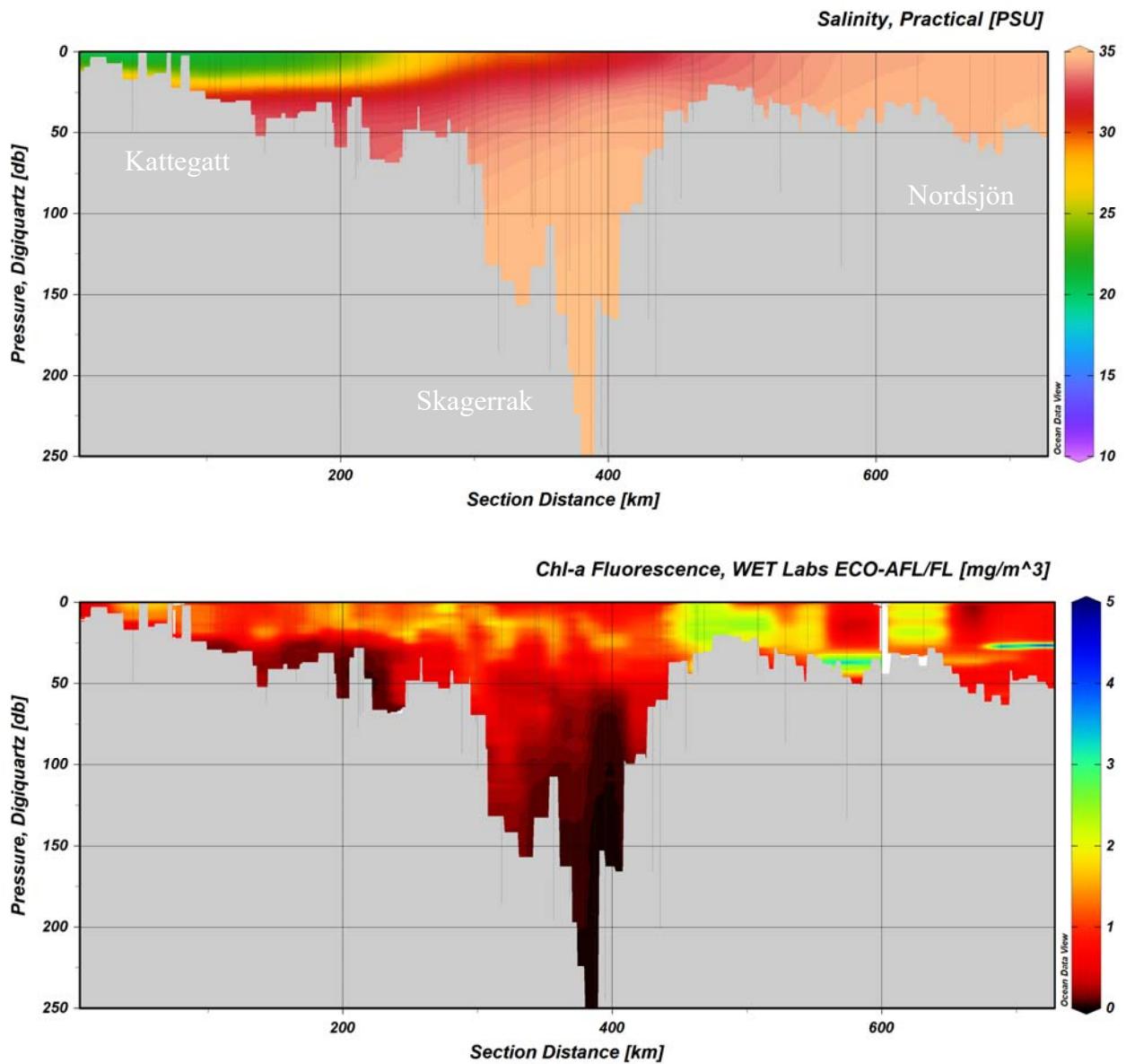
Nedan presenteras kartor och snitt som visa de oceanografiska förhållandena i Skagerrak och Kattegatt under IBTS Q3 samt SMHIs augustiexpedition.

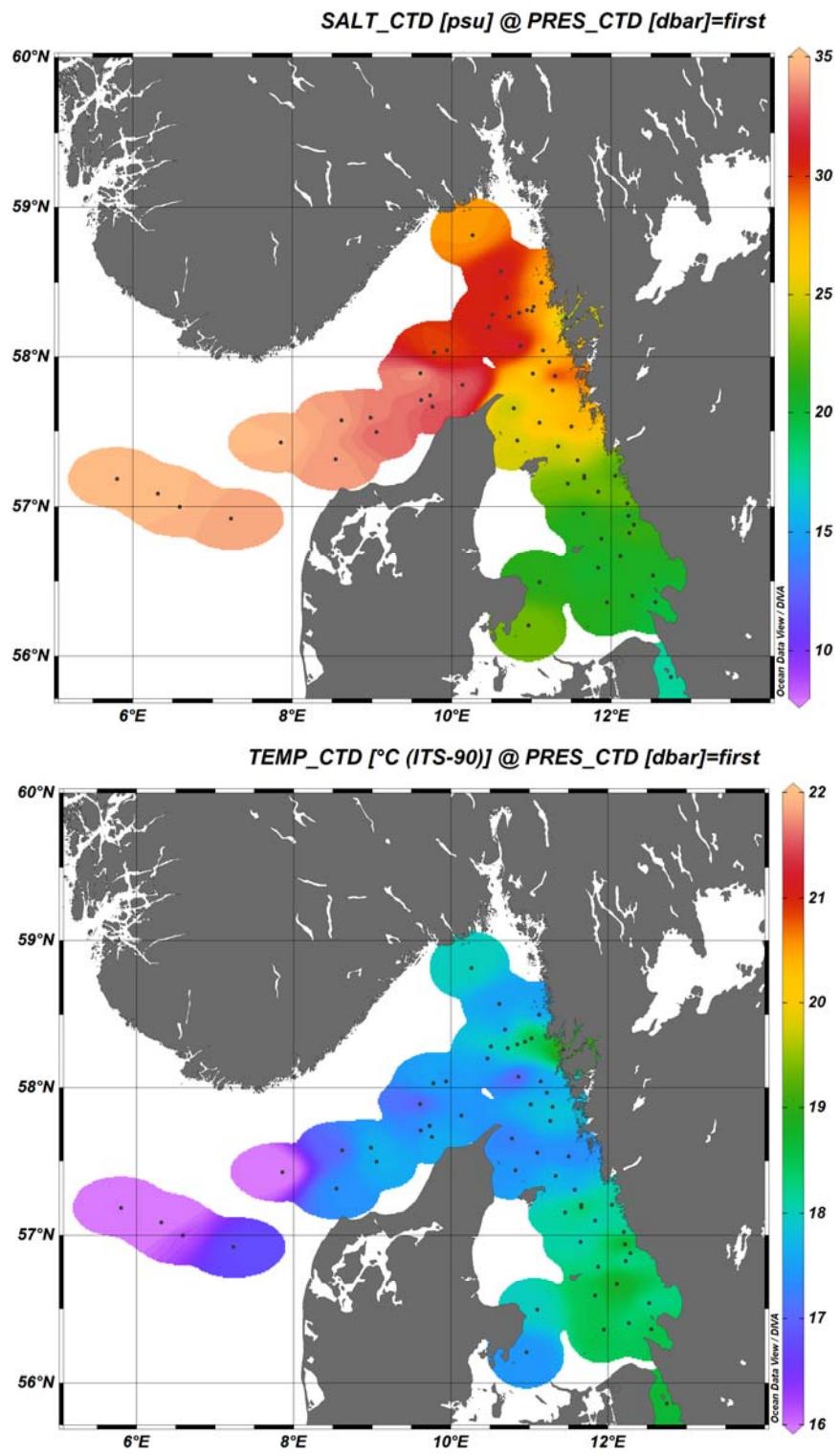
Figur 4. Sammanställning av alla syredata (CTD samt flaskprover) som insamlats under IBTS Q3 samt SMHIs augustiexpedition. Kartan visar syreförhållanden i bottenvattnet, dvs det djupaste provet i varje mätprofil. Skapad med DIVA-gridding i Ocean Data View.

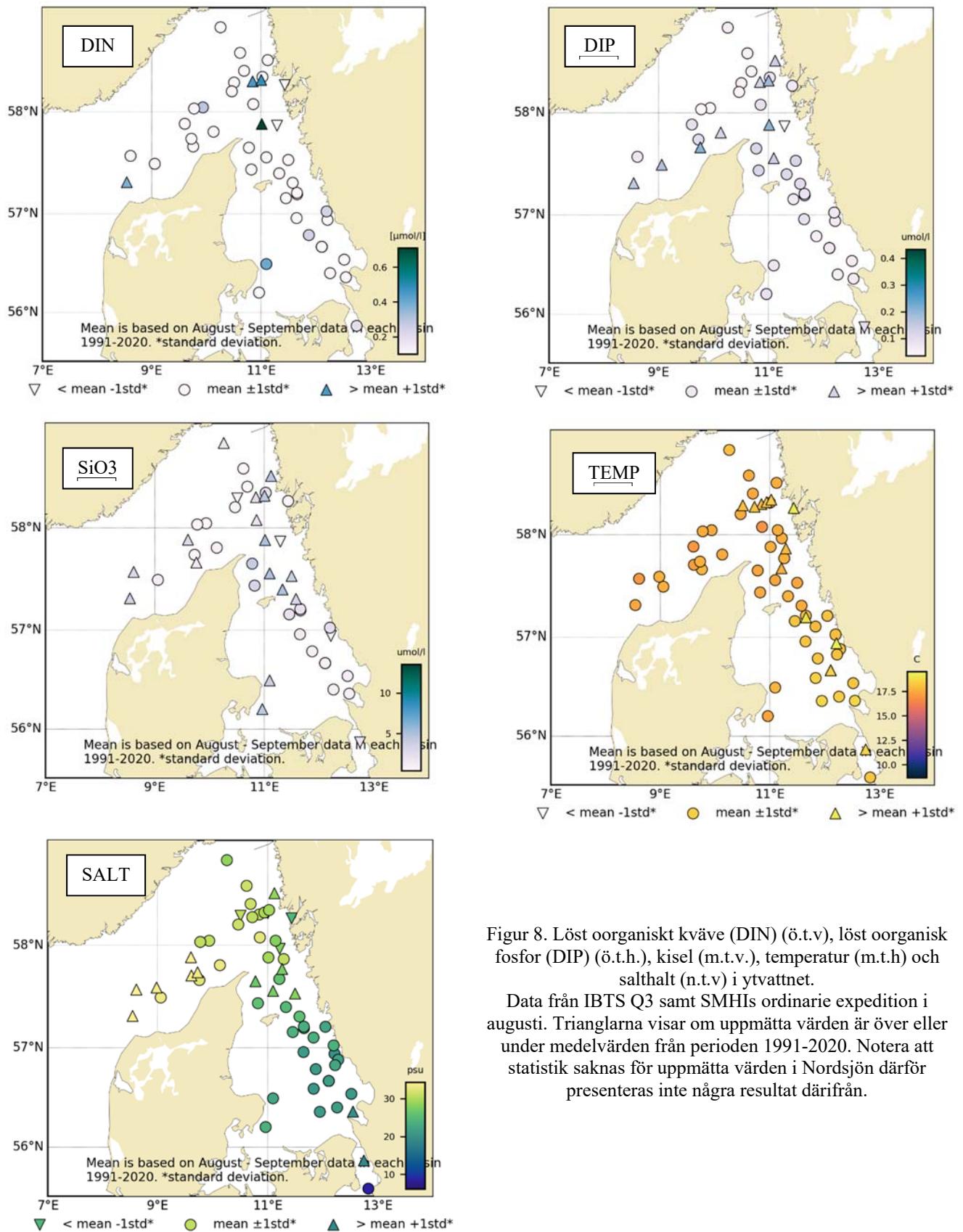
Figur 5. Snitt som visar syrgashalt och temperatur från Öresund genom Kattegatt, Skagerrak till Nordsjön. Data från IBTS Q3 samt SMHIs augustiexpedition. Skapad med DIVA-gridding i Ocean Data View.

Figur 6. Snitt som visar salthalt och chl-a-fluorescens från Öresund genom Kattegatt, Skagerrak till Nordsjön. Data från IBTS Q3 samt SMHIs augustiexpedition. Skapad med DIVA-gridding i Ocean Data View.

Figur 7. Salthalt (överst) och temperatur (underst) i ytvattnet.
Data från IBTS Q3 samt SMHIs ordinarie expedition i augusti. Skapad med DIVA-gridding i Ocean Data View.

Figur 8. Löst oorganiskt kväve (DIN) (ö.t.v.), löst oorganisk fosfor (DIP) (ö.t.h.), kisel (m.t.v.), temperatur (m.t.h) och salthalt (n.t.v.) i ytvattnet.

Data från IBTS Q3 samt SMHIs ordinarie expedition i augusti. Trianglarna visar om uppmätta värden är över eller under medelvärden från perioden 1991-2020. Notera att statistik saknas för uppmätta värden i Nordsjön därfor presenteras inte några resultat därifrån.

SMHI:s DELTAGARE

Namn	Roll	Ben	Från
Martin Hansson	Expeditionsledare, Oceanograf	Vecka 34	SMHI
Sara Johansson	Kvalitetsansvarig, Marin kemist	Vecka 34 & 35	SMHI
Daniel Bergman Sjöstrand	Marin tekniker	Vecka 35	SMHI

BILAGOR

- Tabell över stationer, analyserade parametrar och antal provtagningsdjup
- Vertikalprofiler
- Figurer över månadsmedelvärden för SMHIs basstationer

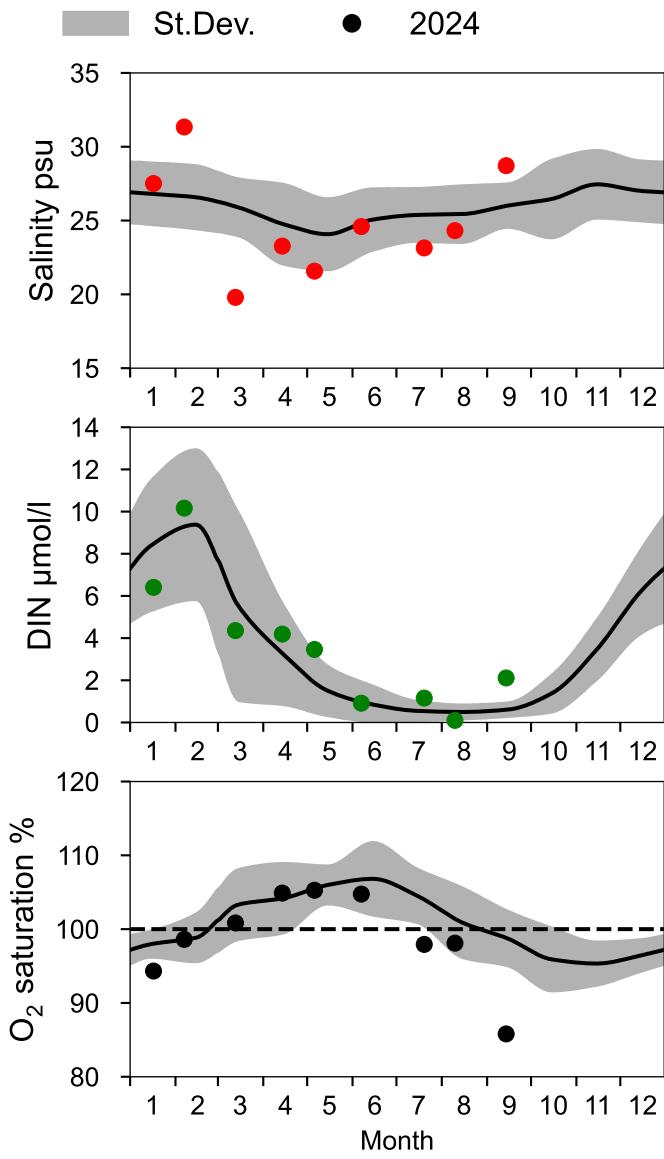
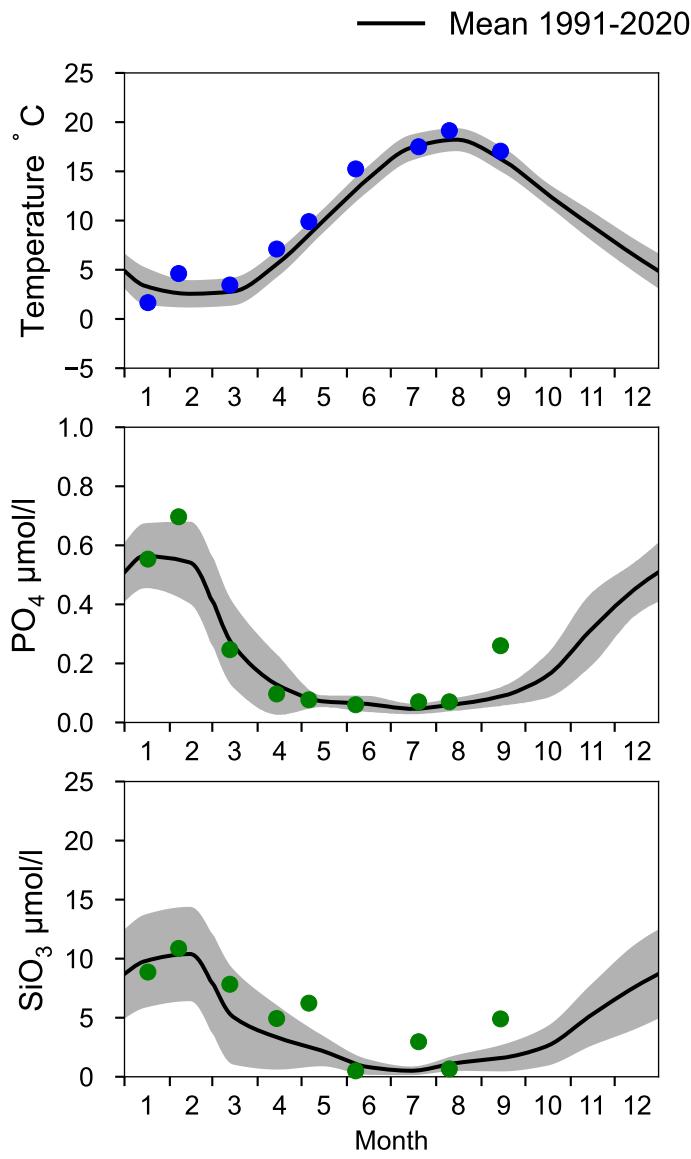

Date: 2024-09-27
Time: 15:07

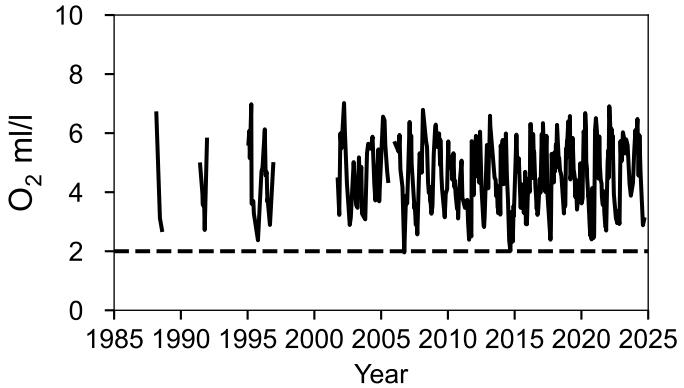
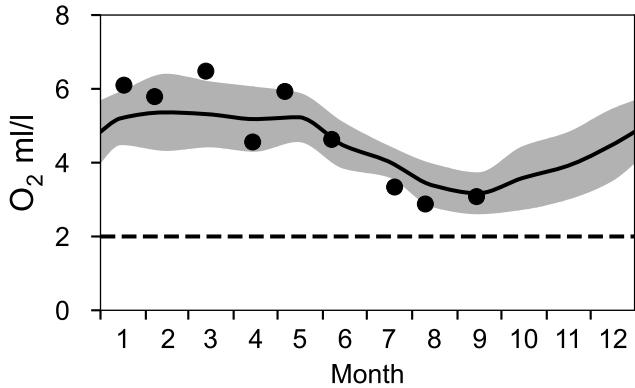
Ship: 77SE
Year: 2024

STATION SLÄGGÖ SURFACE WATER (0-10 m)

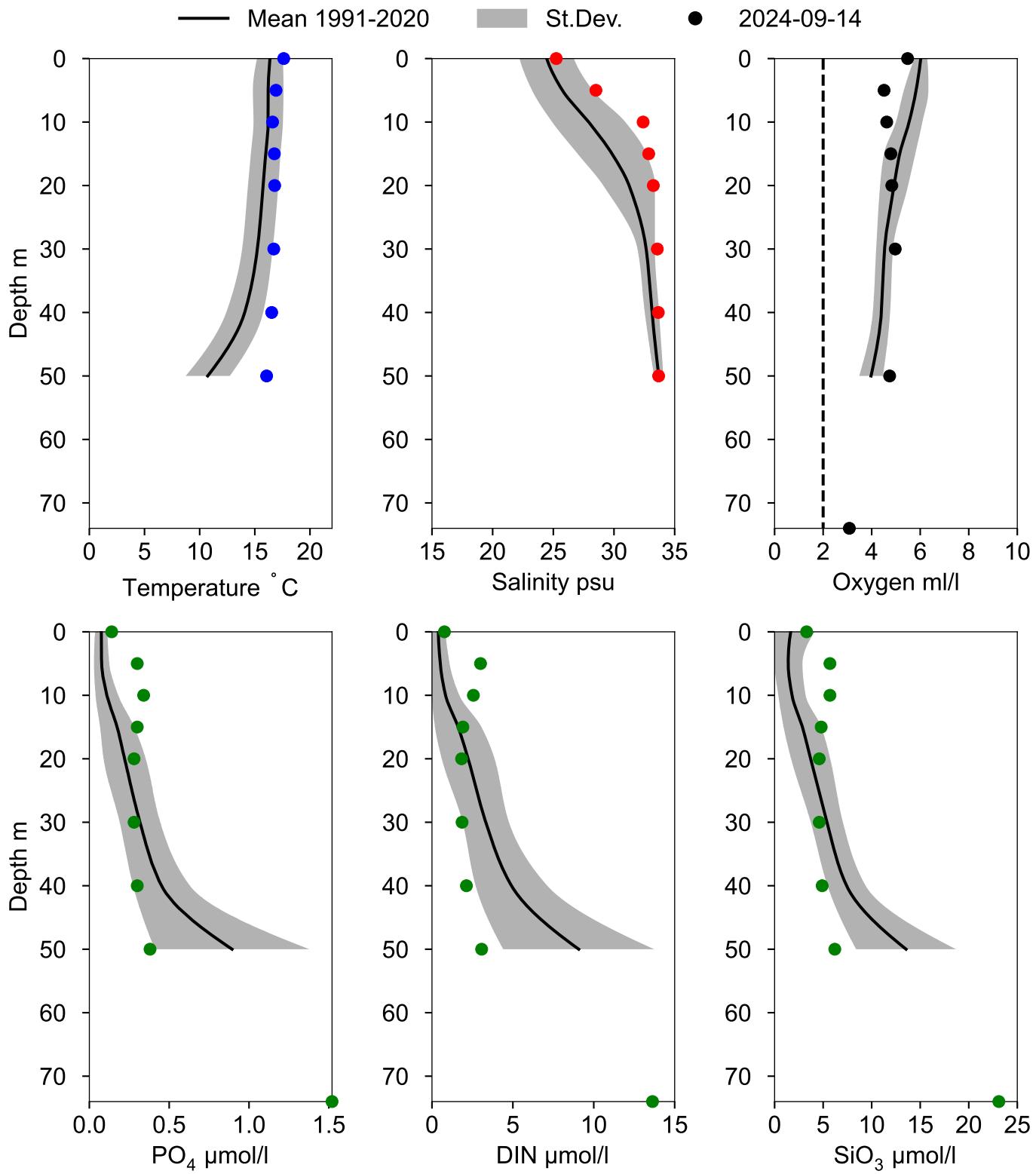
Annual Cycles

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth $\geq 64 \text{ m}$)

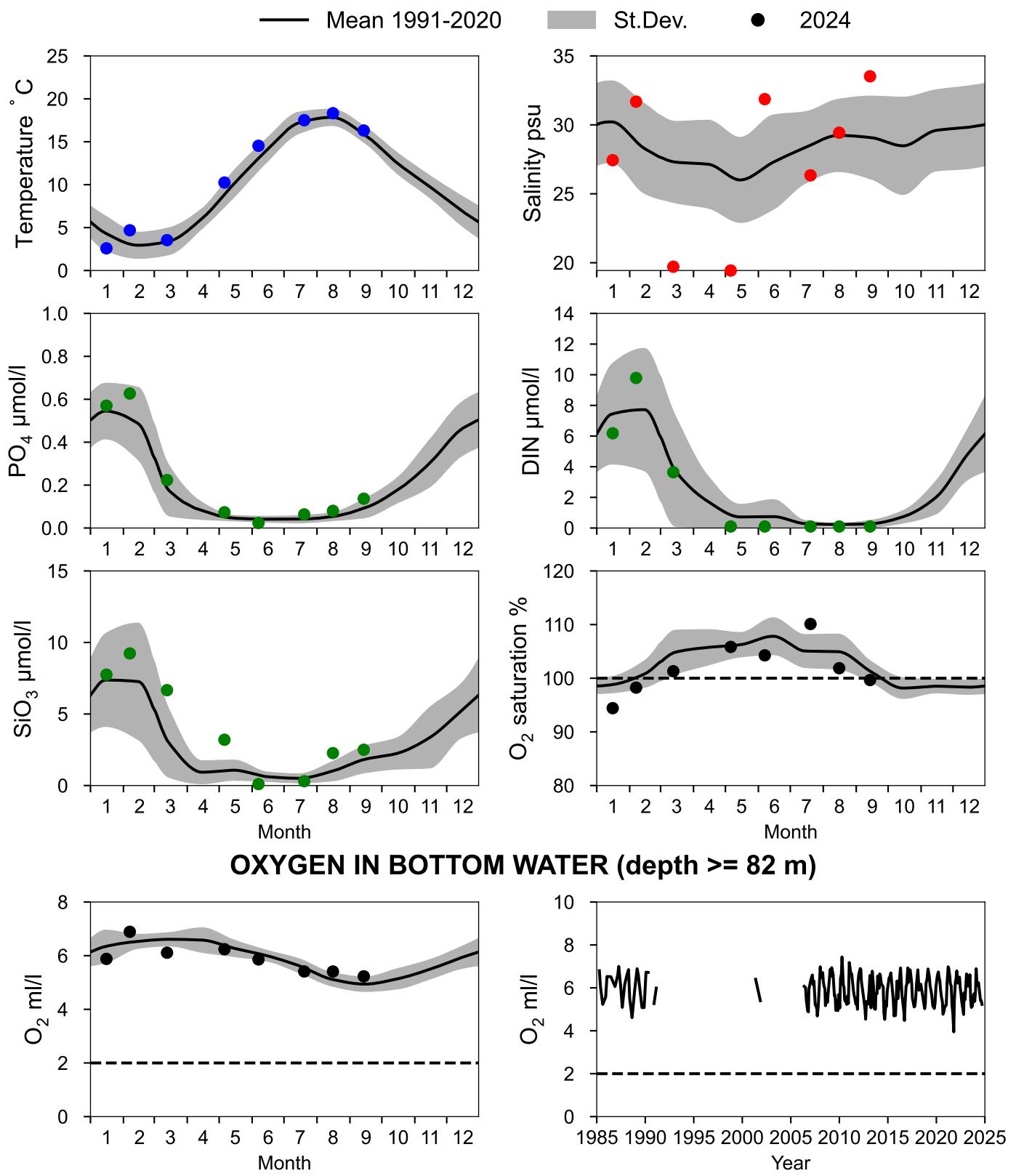

Vertical profiles SLÄGGÖ September

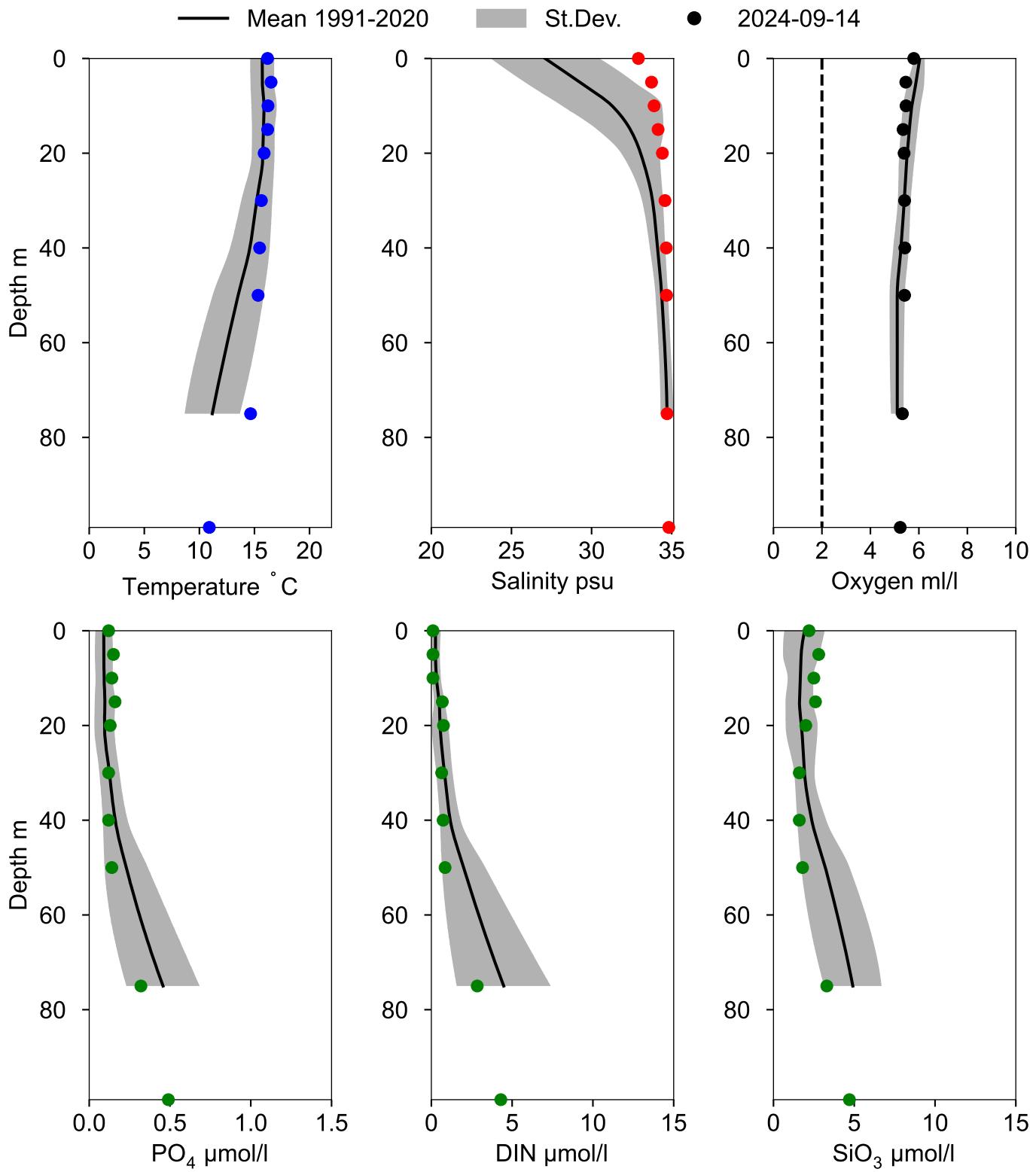

STATION Å13 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

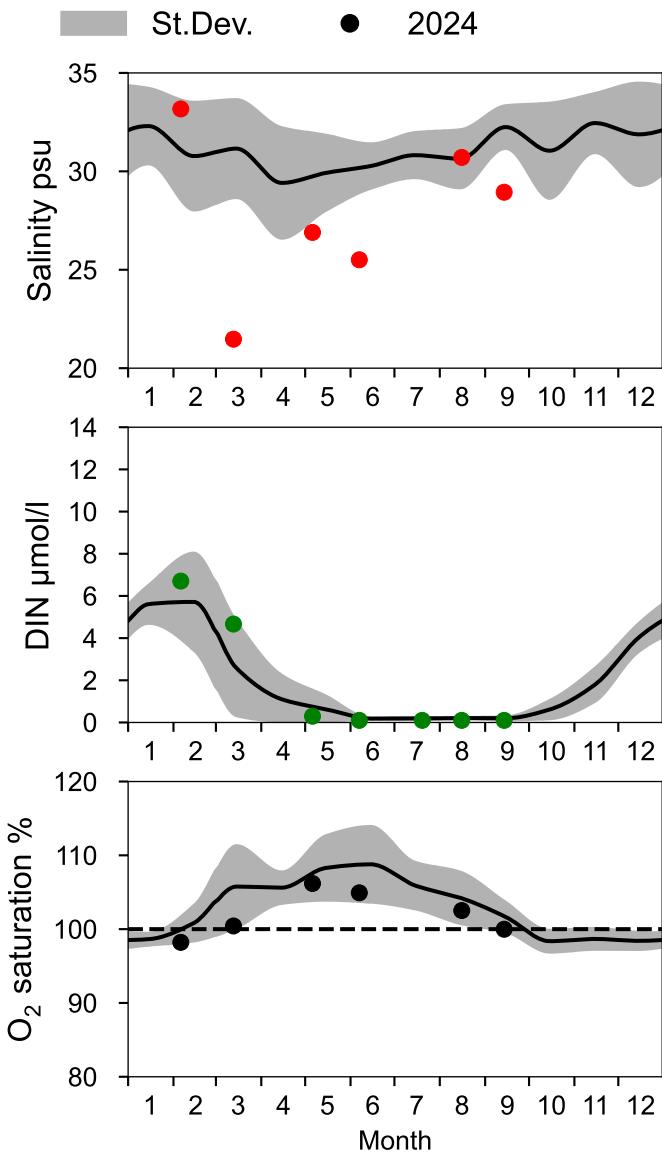
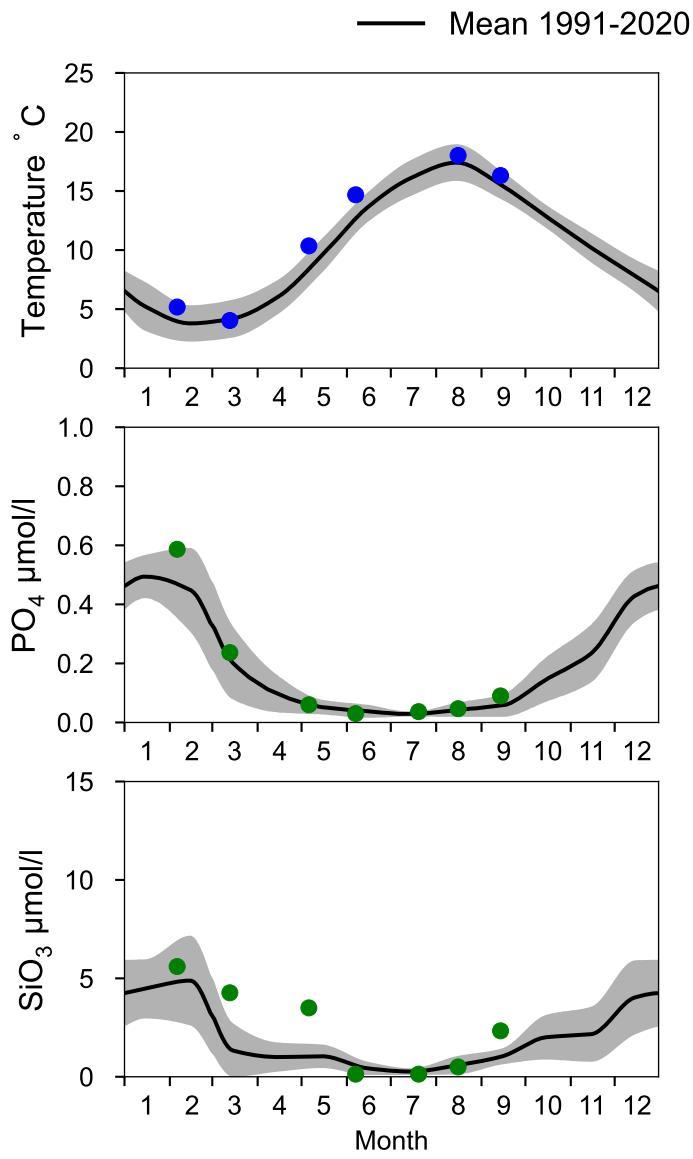

Vertical profiles Å13 September

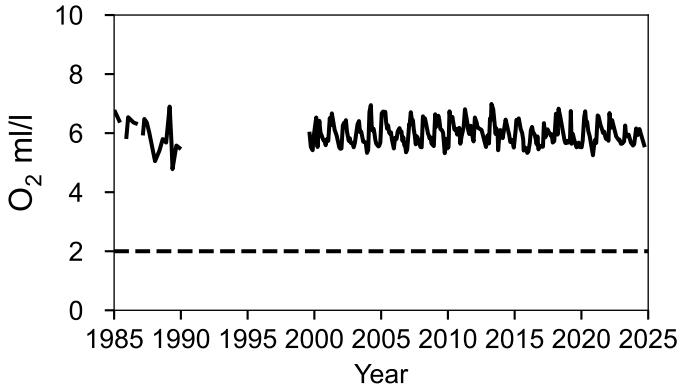
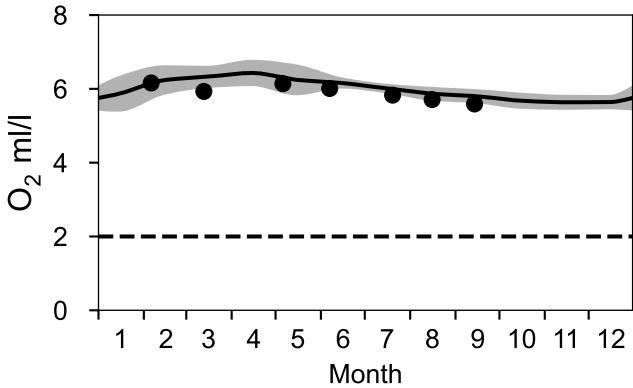

STATION Å17 SURFACE WATER (0-10 m)

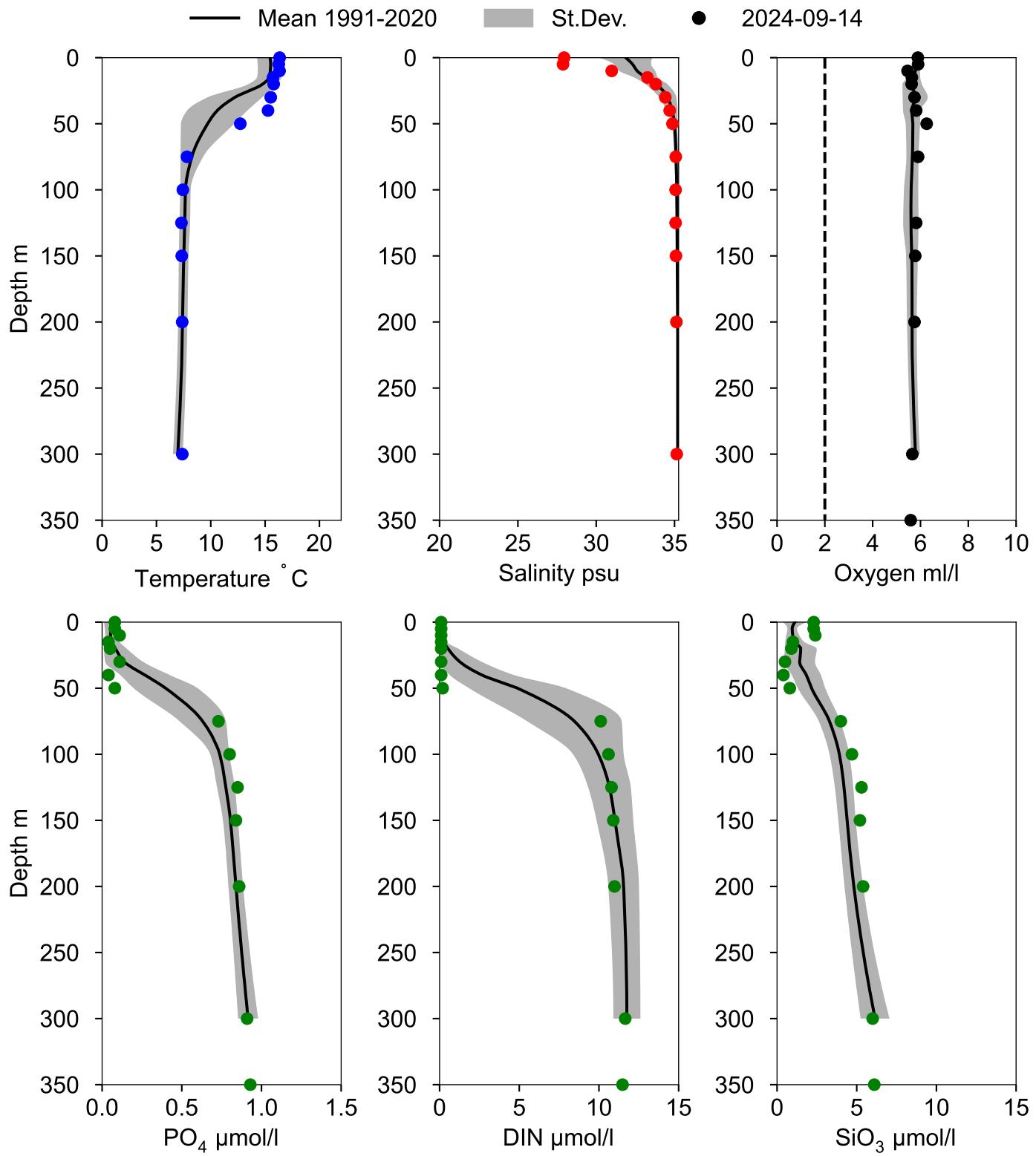
Annual Cycles

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth $\geq 300 \text{ m}$)

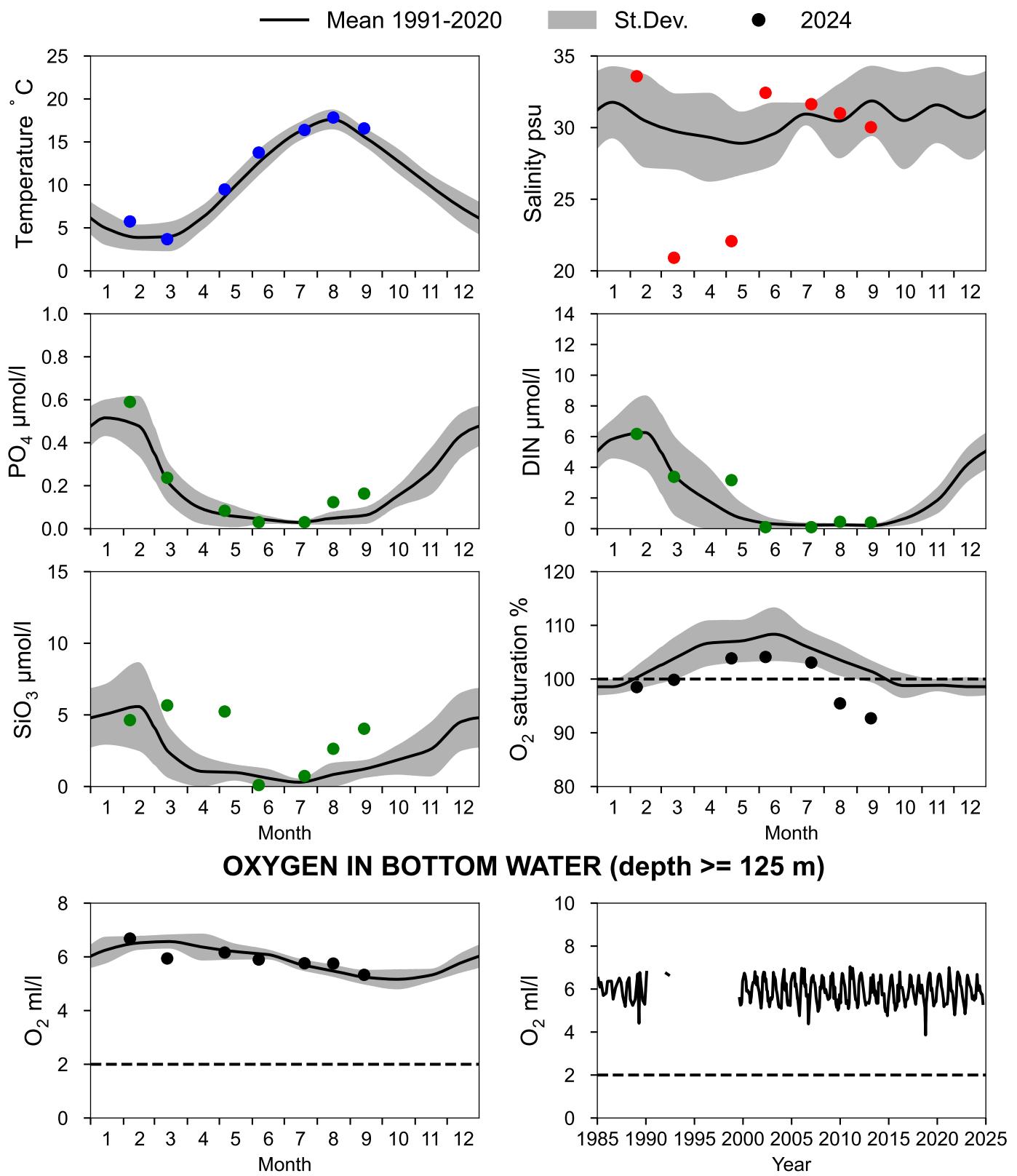

Vertical profiles Å17 September

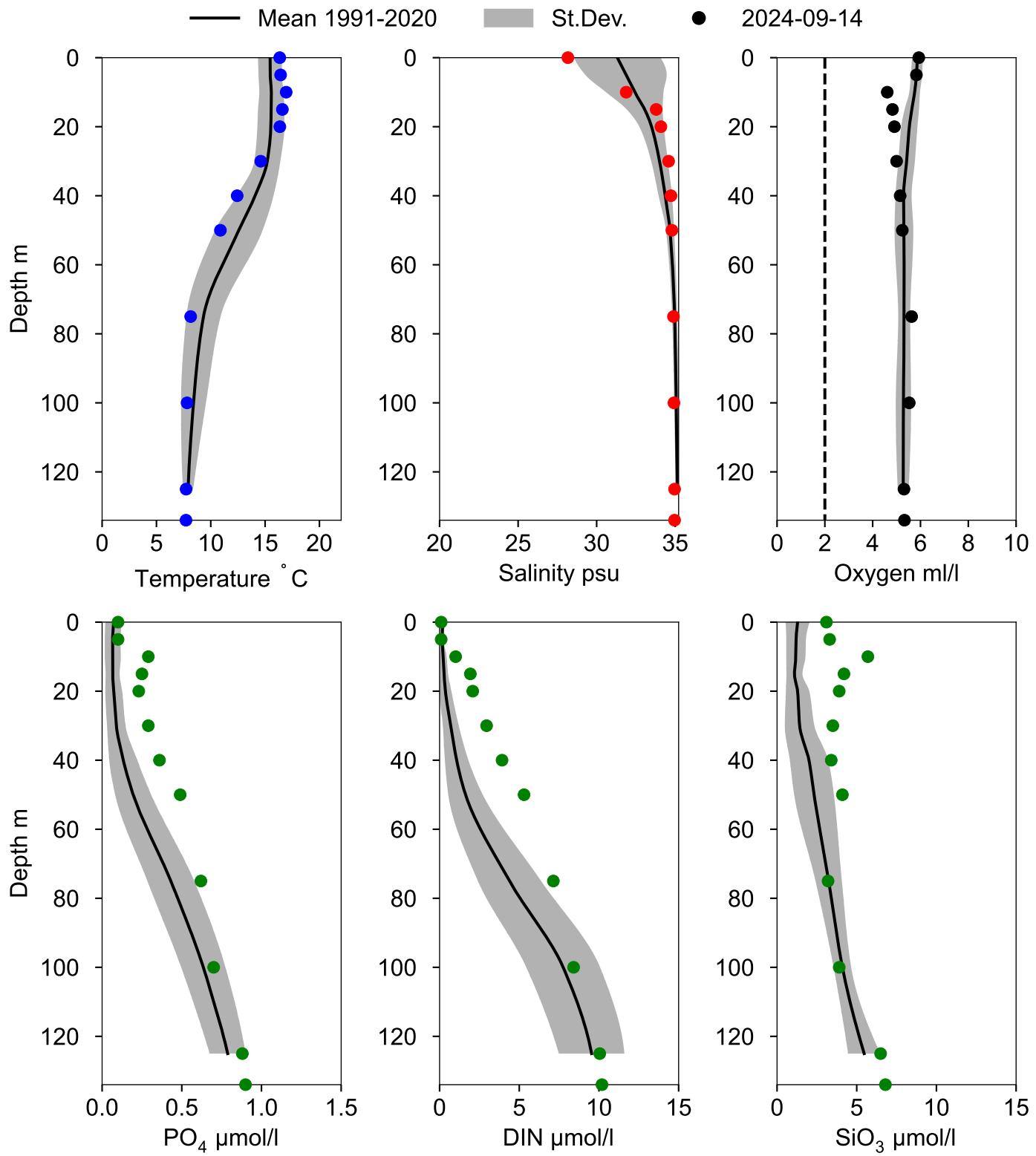

STATION Å15 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

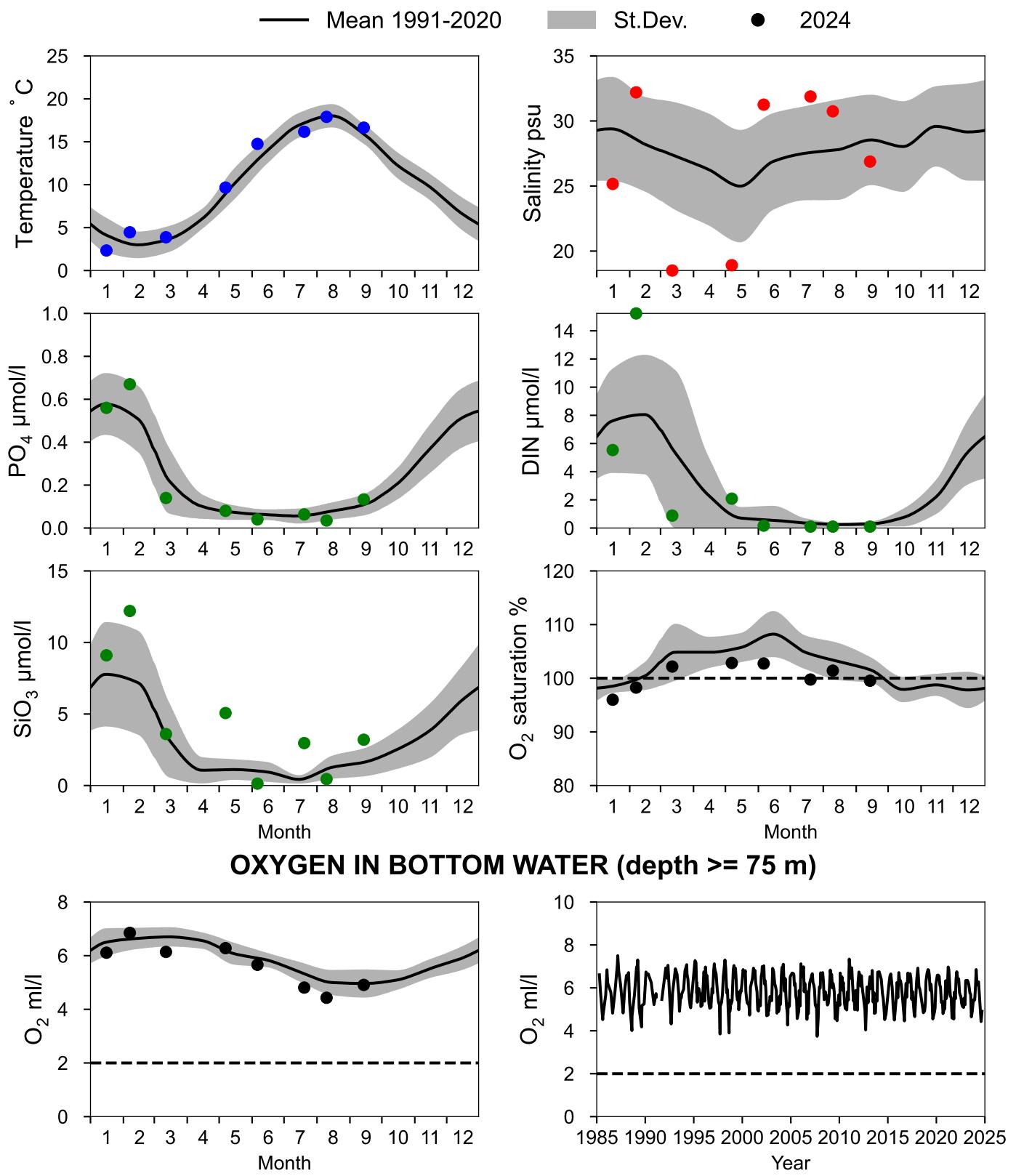

Vertical profiles Å15 September

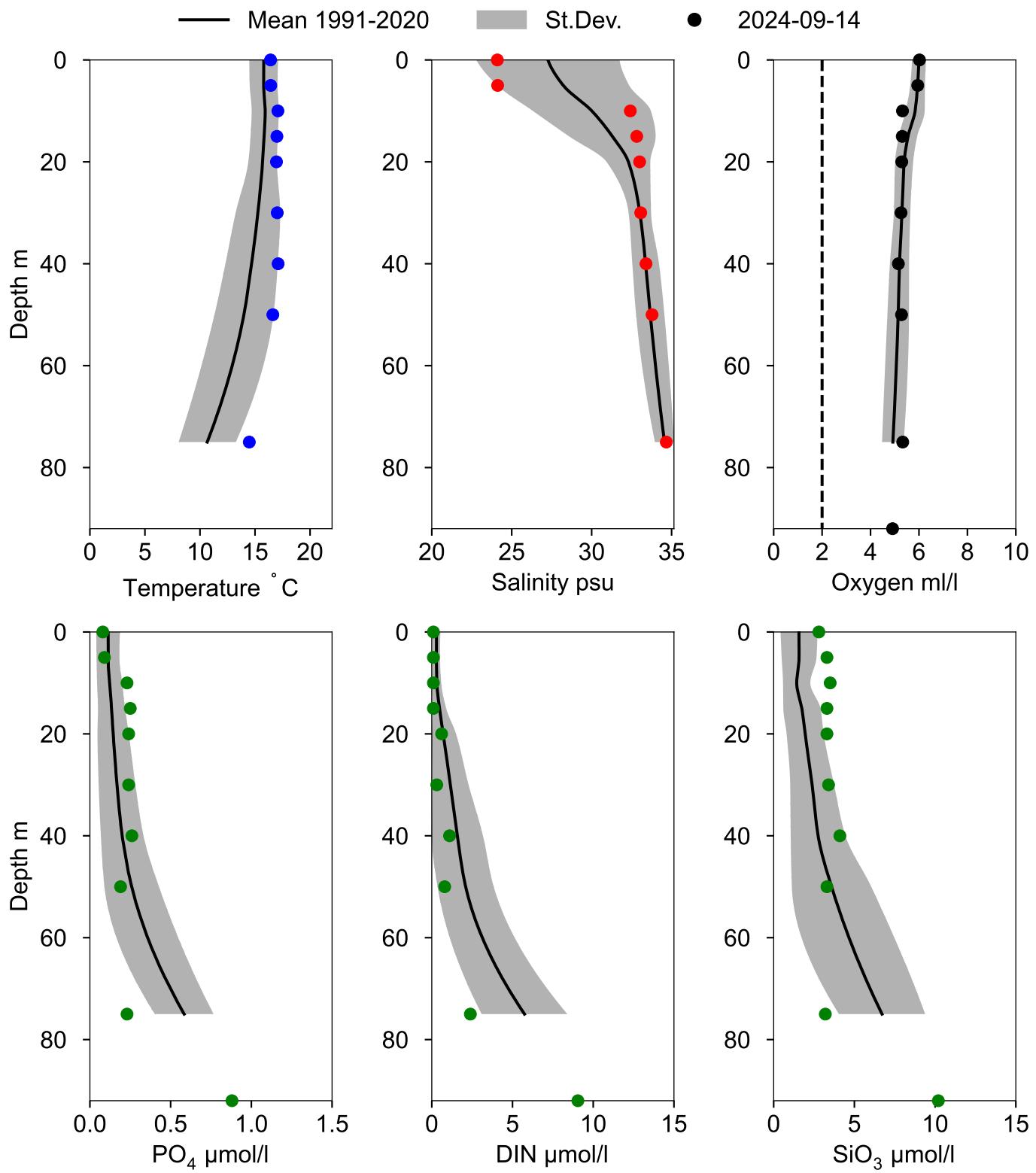

STATION P2 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

Vertical profiles P2 September

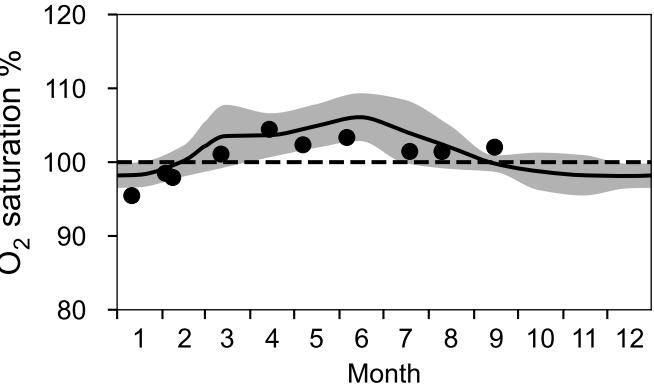
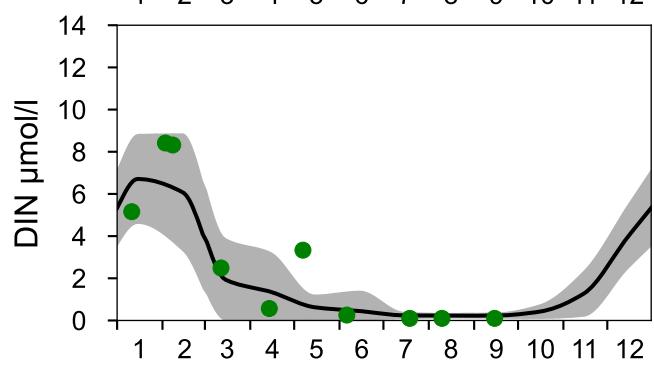
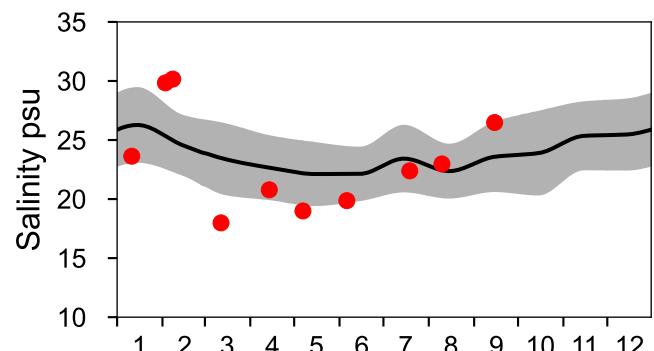
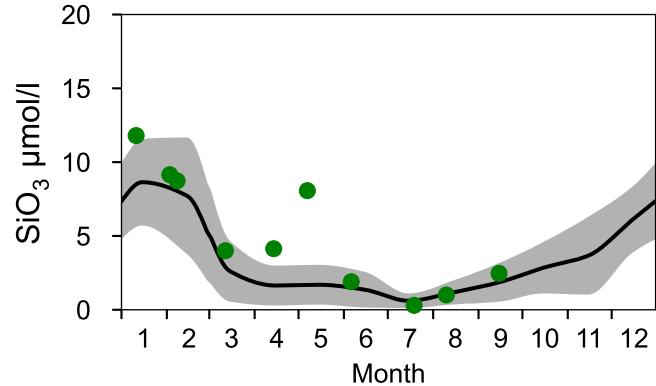
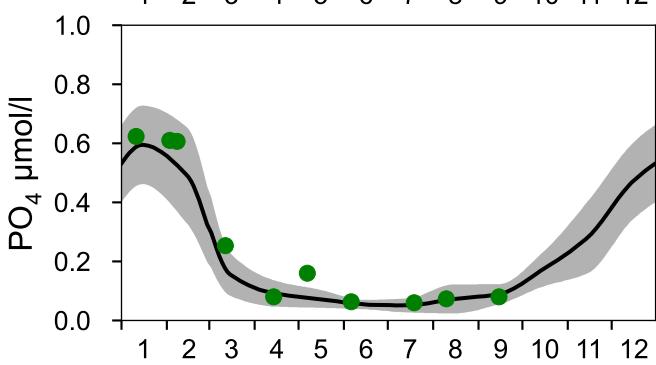
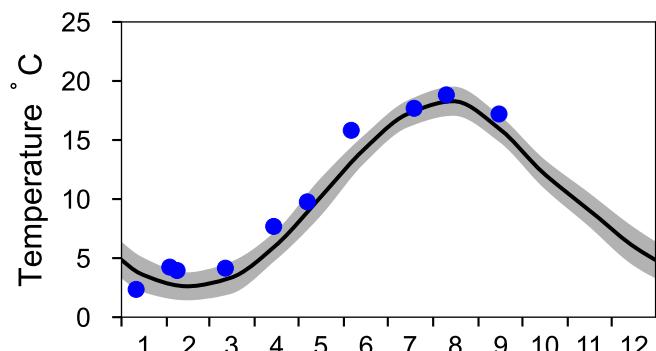
STATION FLADEN SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

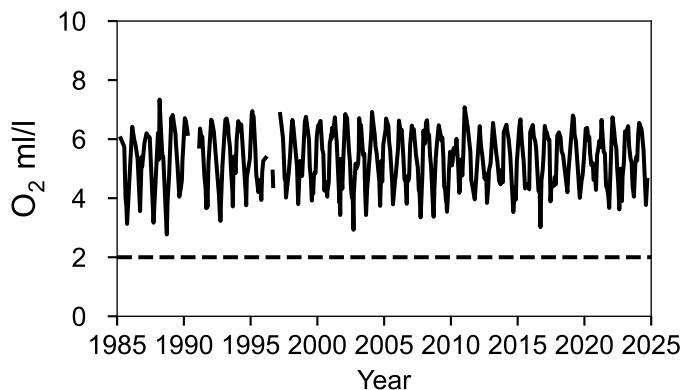
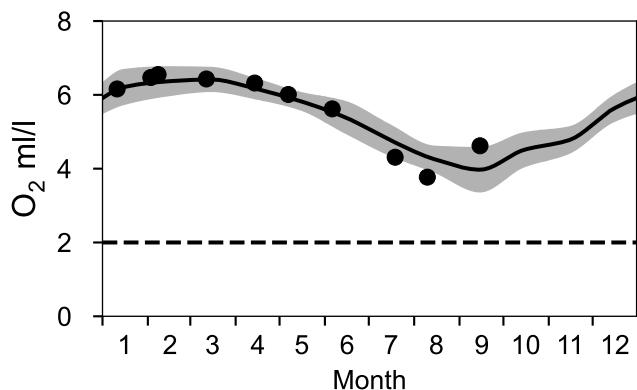
— Mean 1991-2020

St.Dev.

● 2024

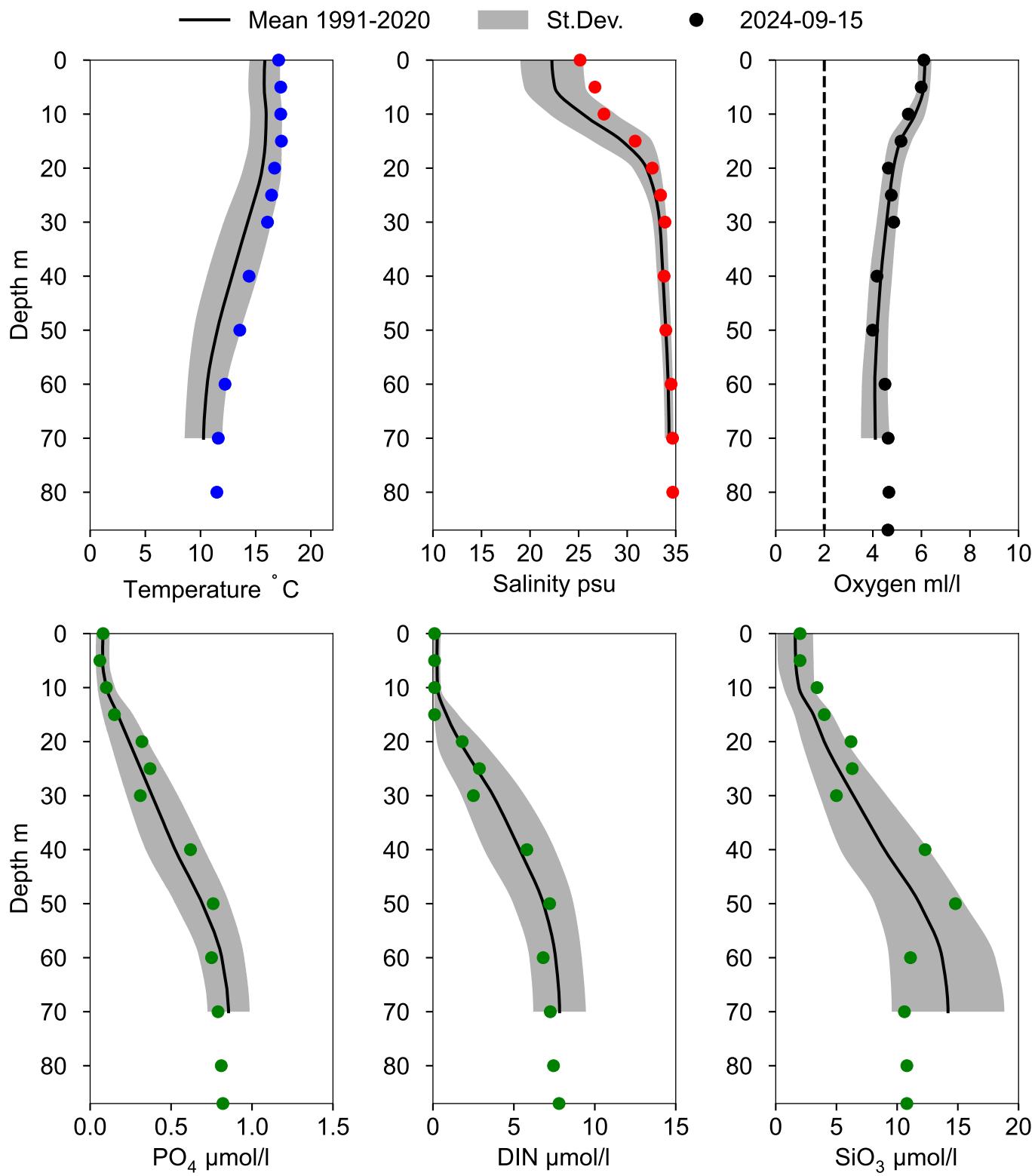

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth ≥ 74 m)

Vertical profiles FLADEN

September

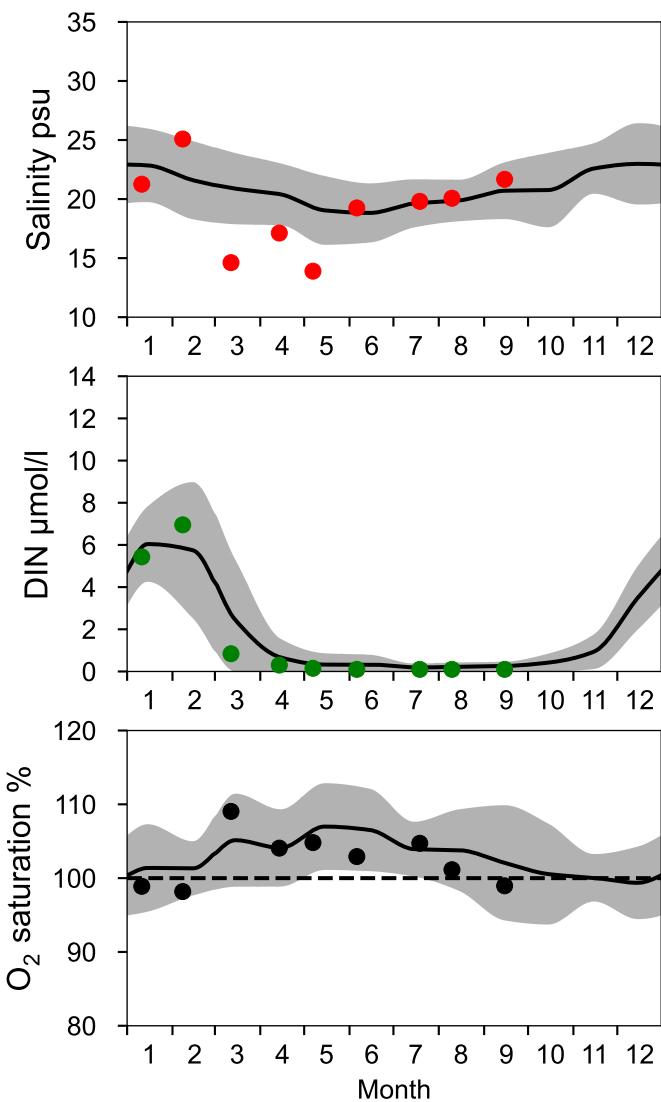
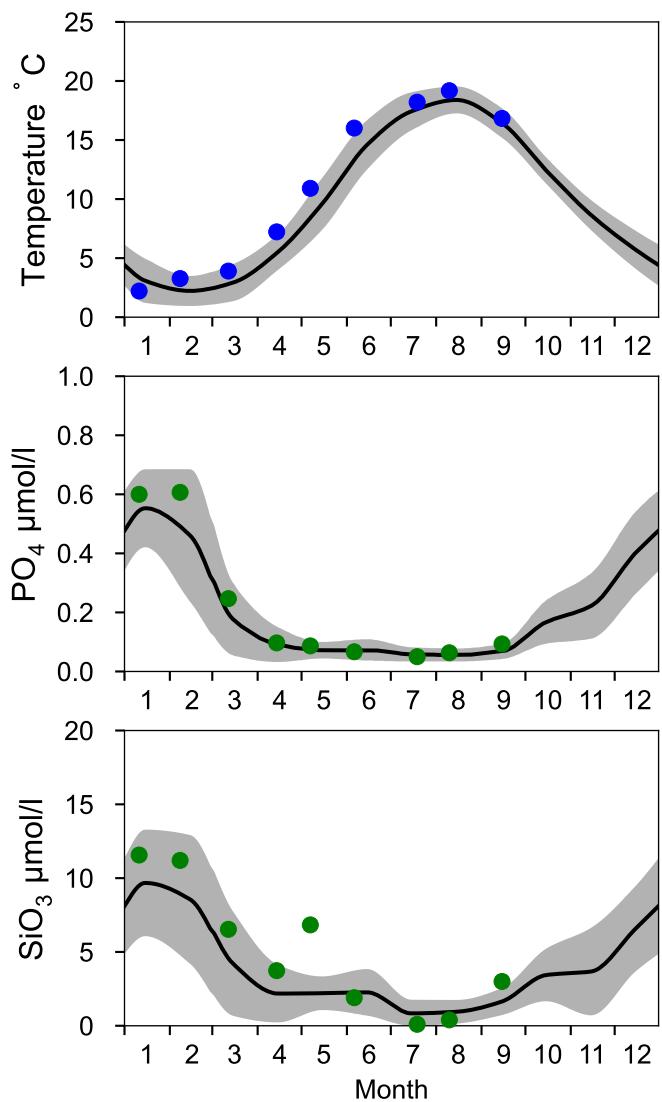
STATION N14 FALKENBERG SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

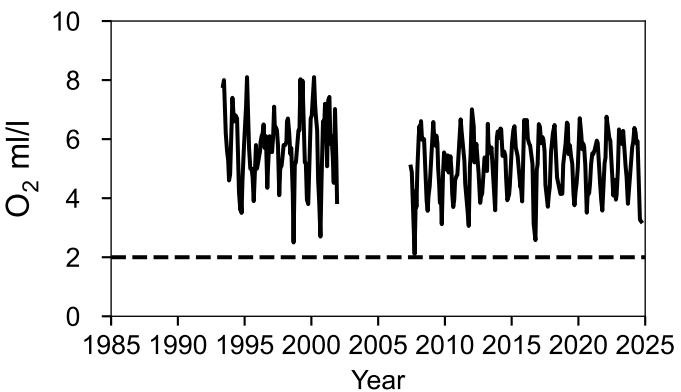
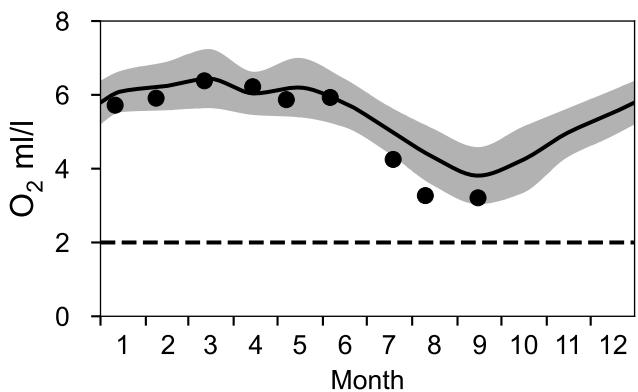
— Mean 1991-2020

St.Dev.

● 2024

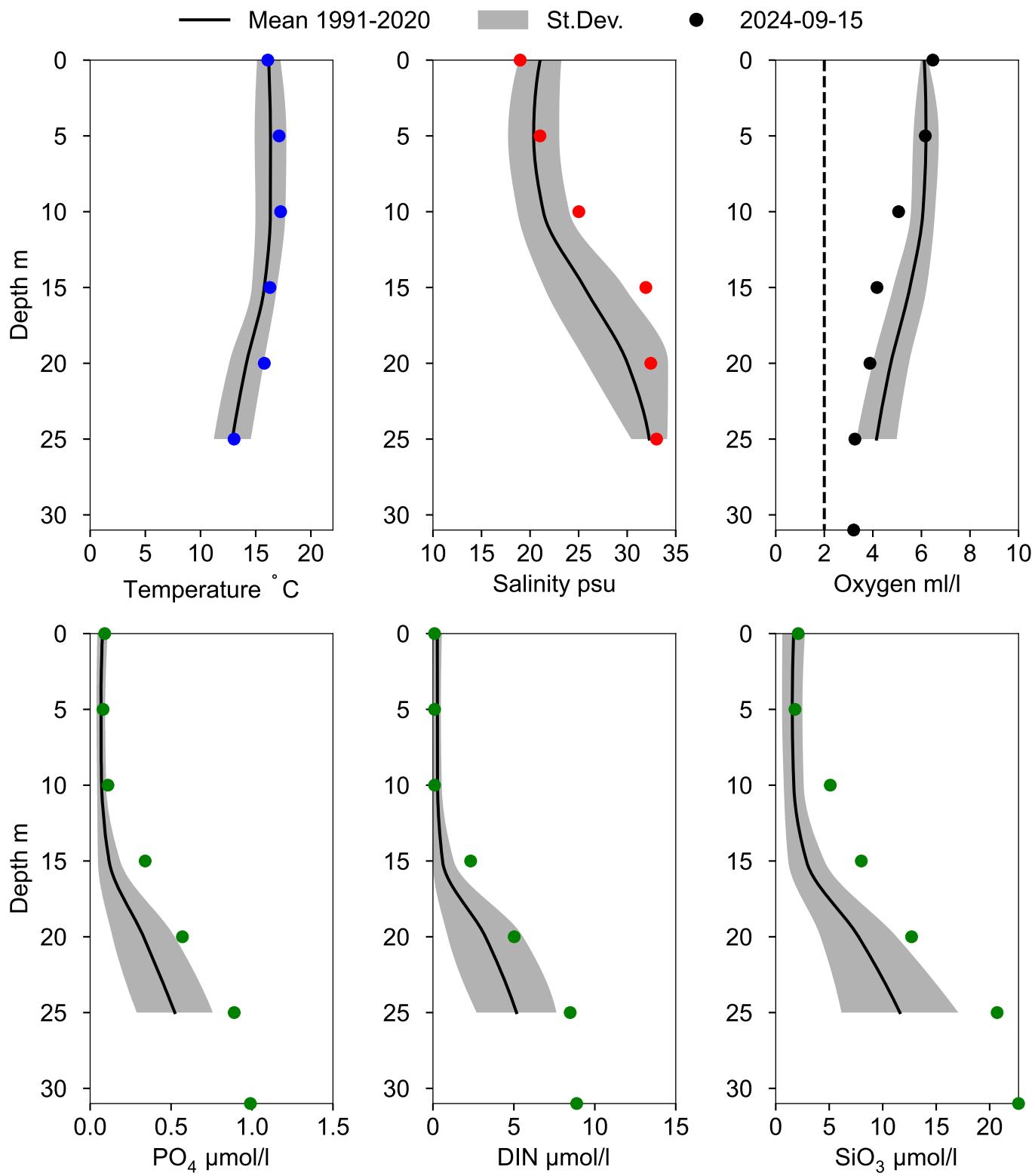

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth $\geq 25 \text{ m}$)

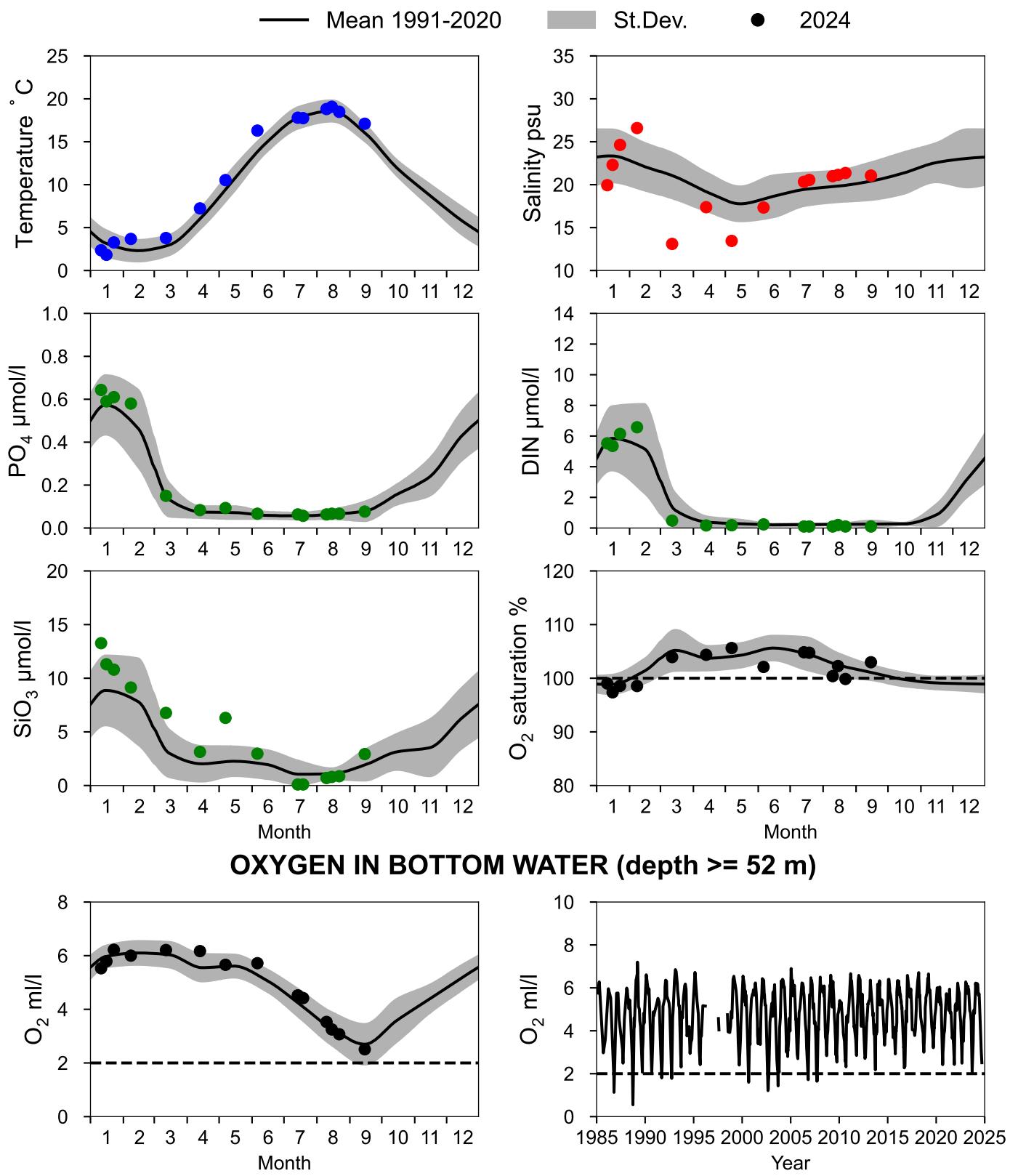
Vertical profiles N14 FALKENBERG

September

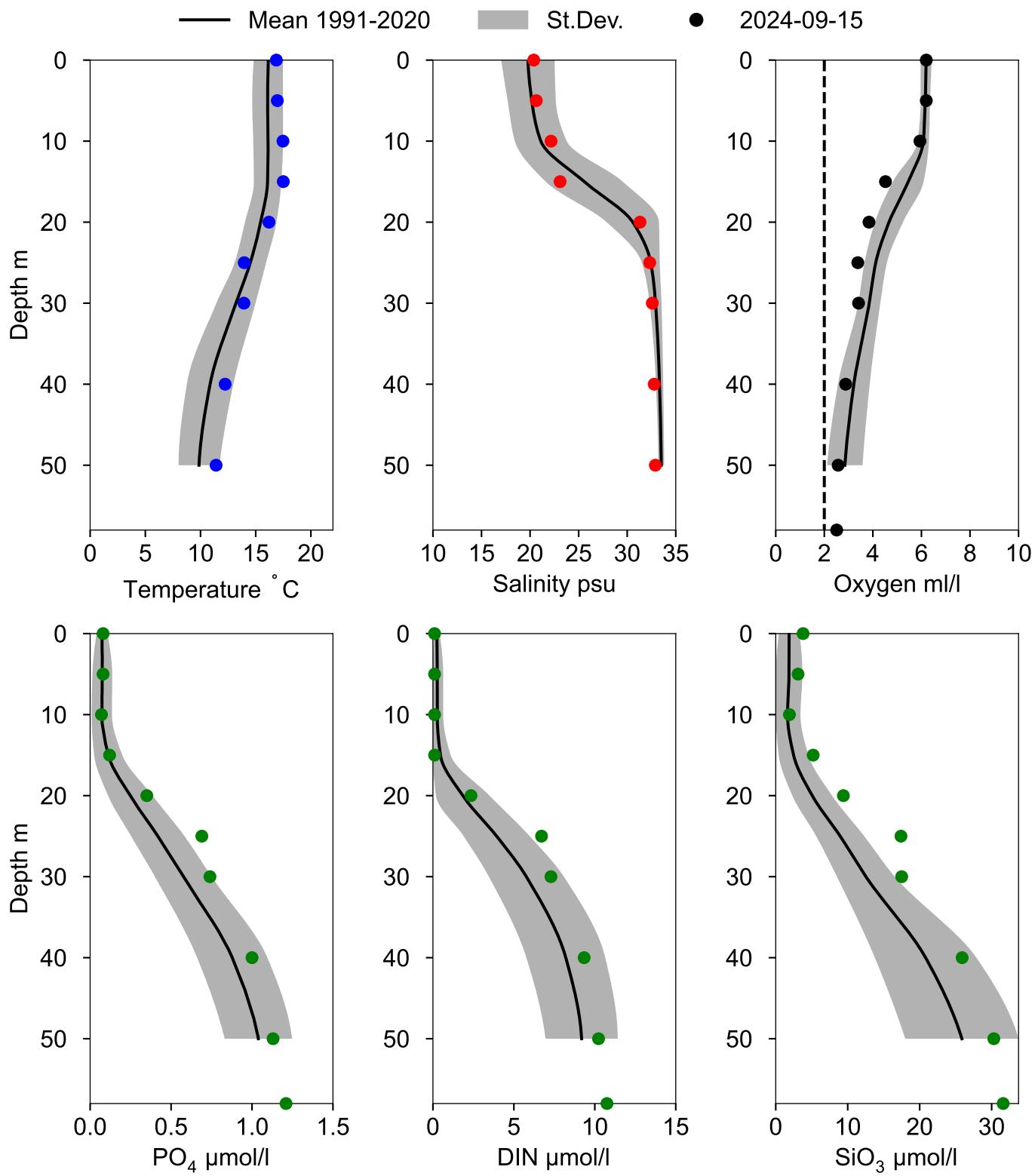
STATION ANHOLT E SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

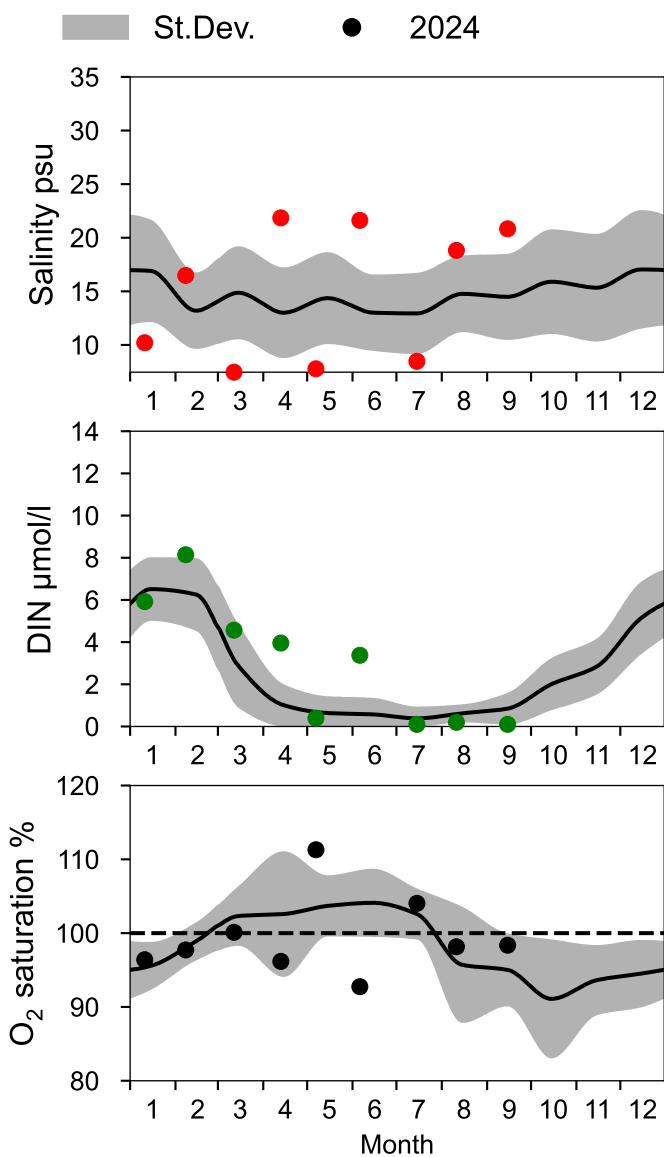
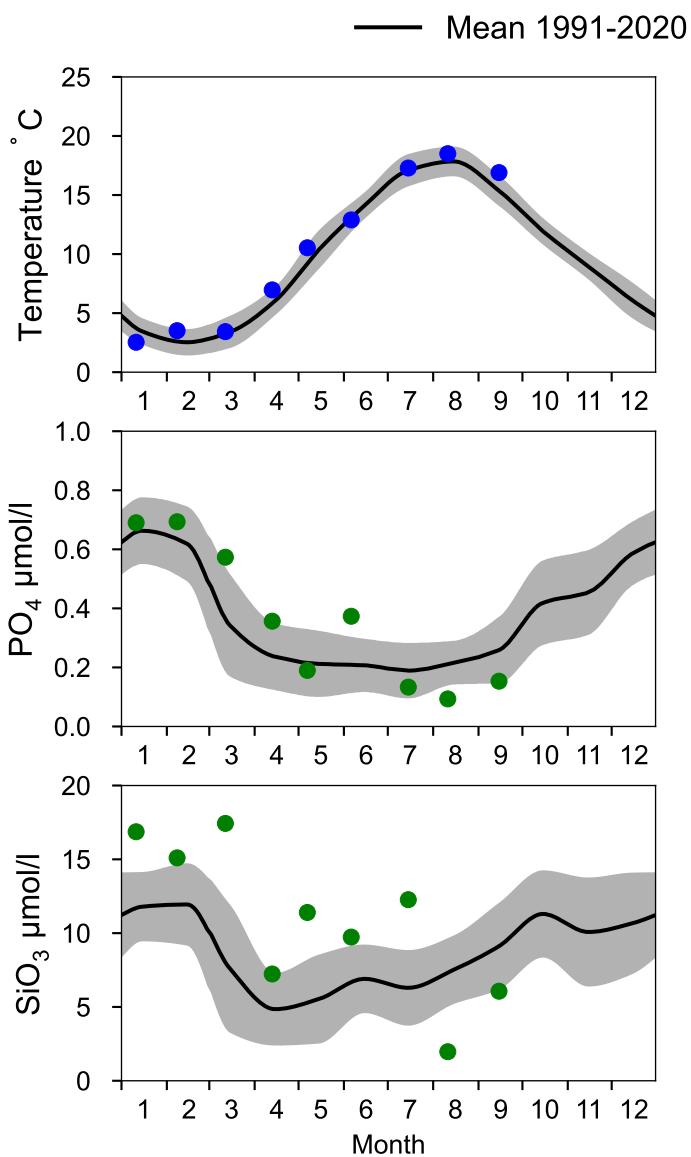
Vertical profiles ANHOLT E

September

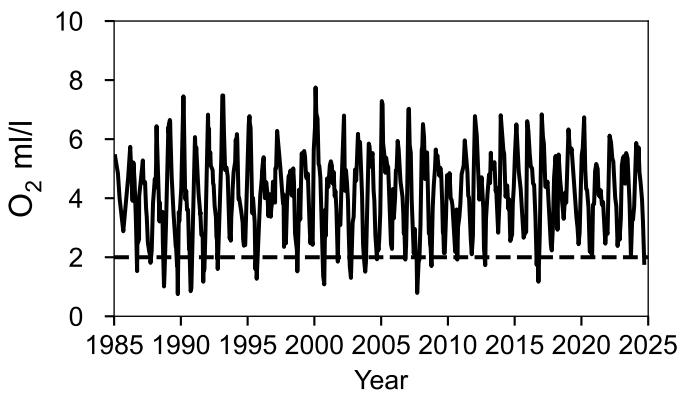
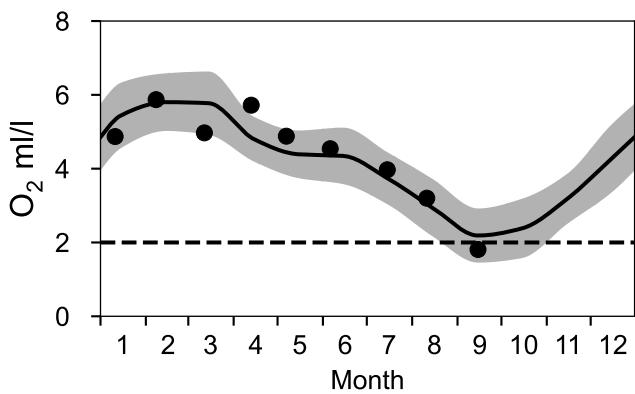

STATION W LANDSKRONA SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

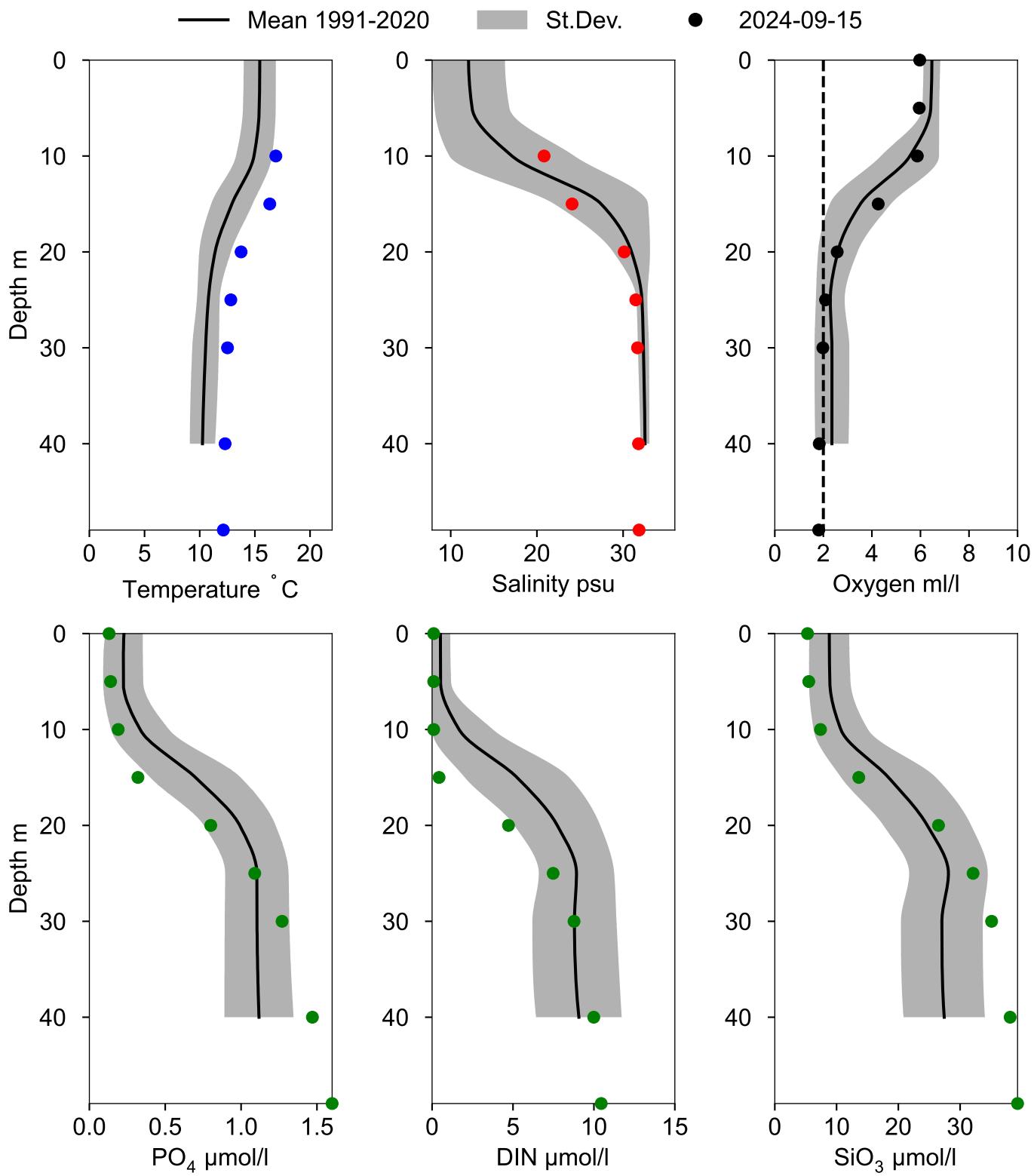

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth $\geq 40 \text{ m}$)

Vertical profiles W LANDSKRONA

September

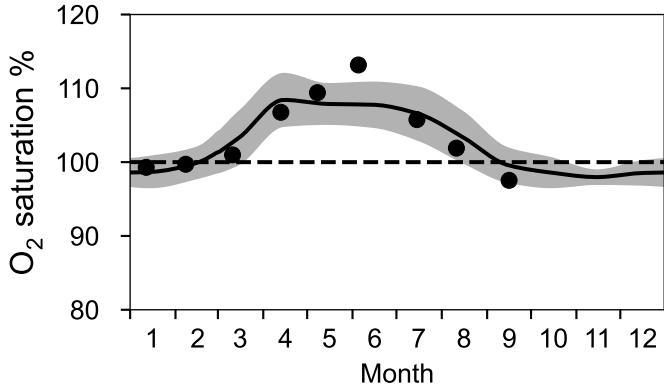
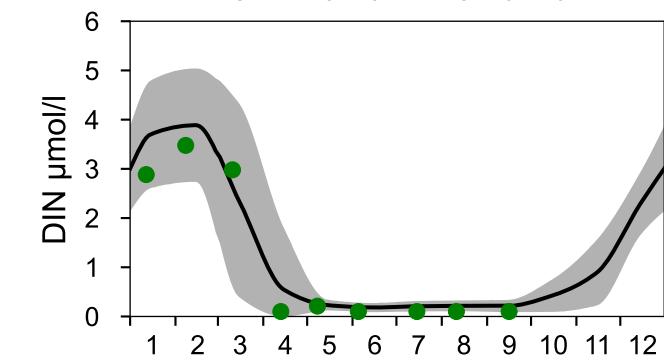
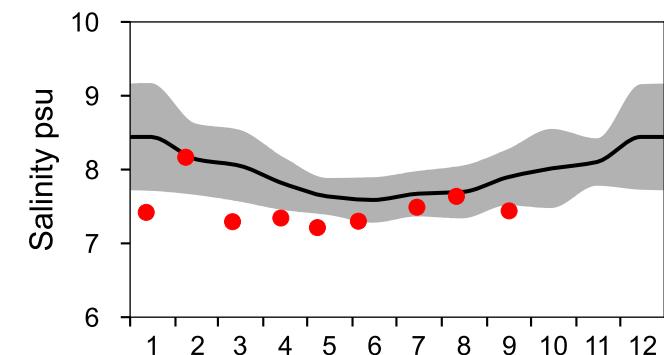
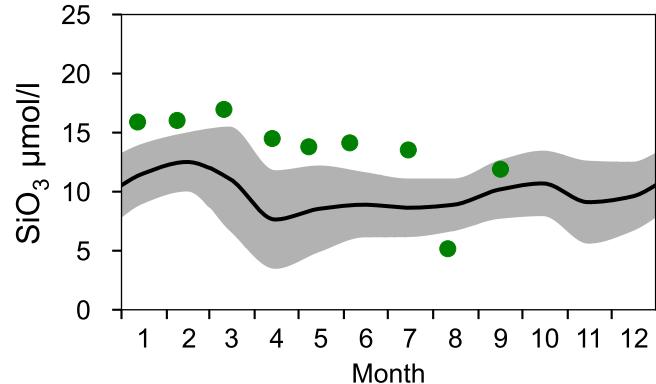
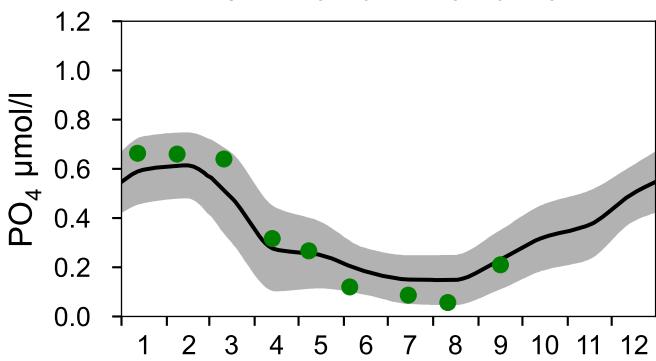
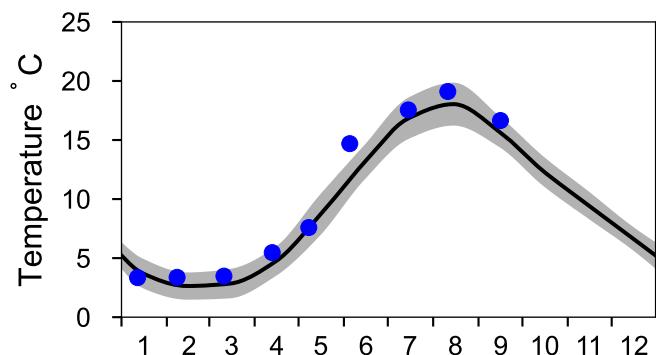
STATION BY1 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

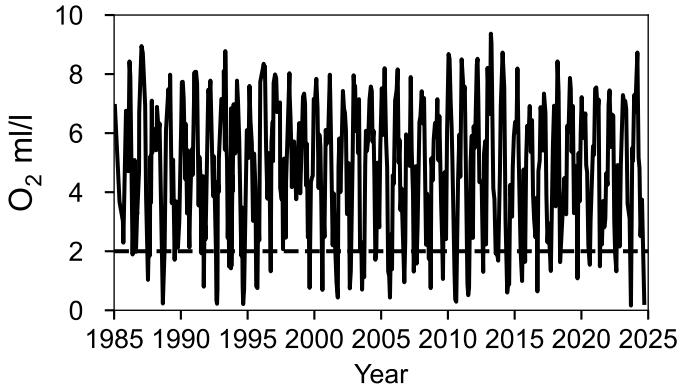
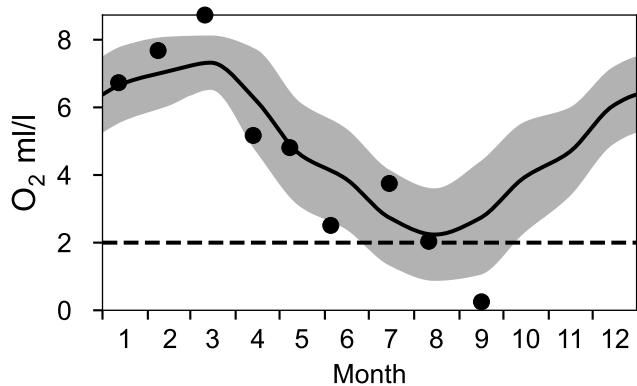
— Mean 1991-2020

St.Dev.

● 2024

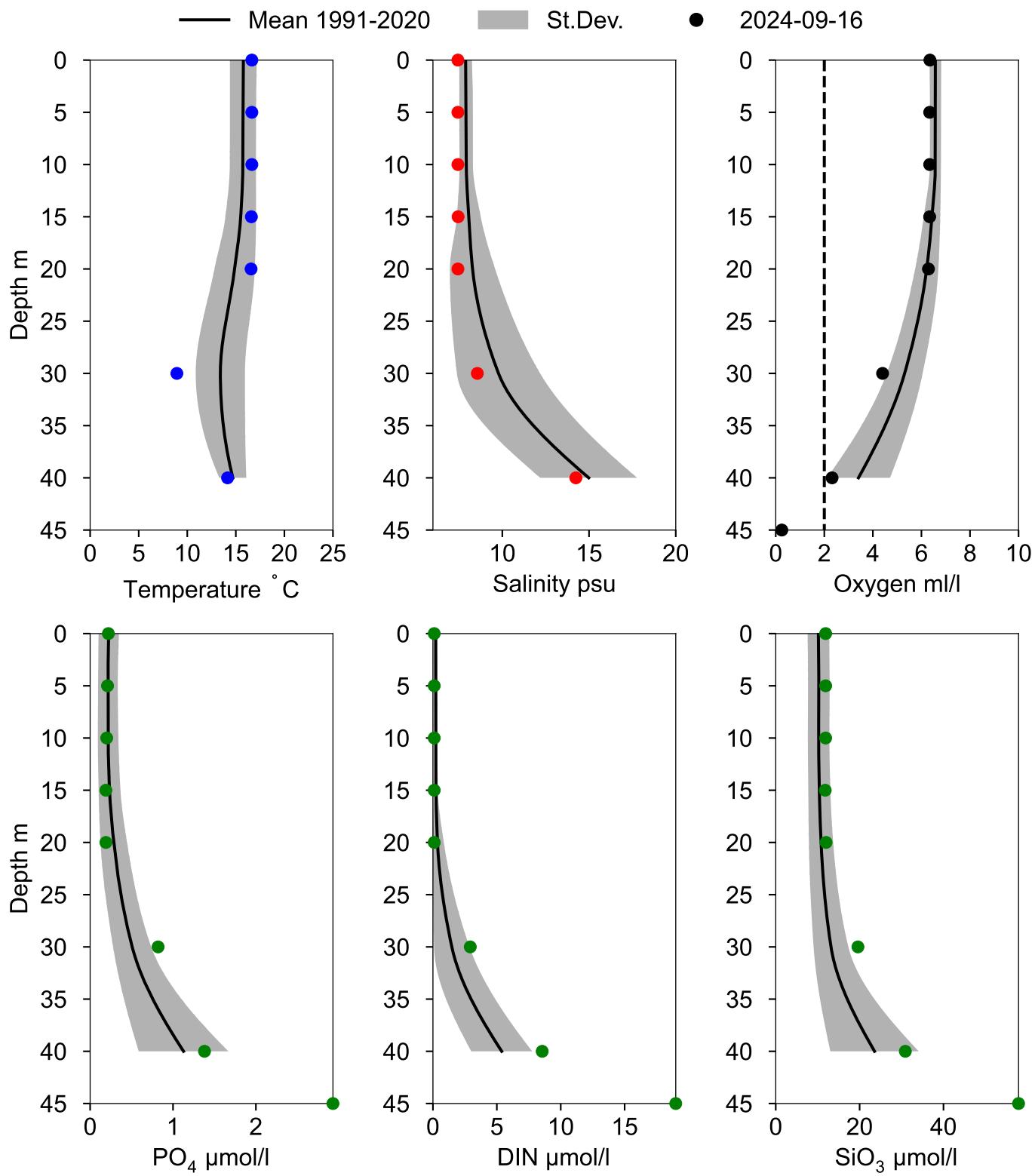

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth \geq 39 m)

Vertical profiles BY1

September

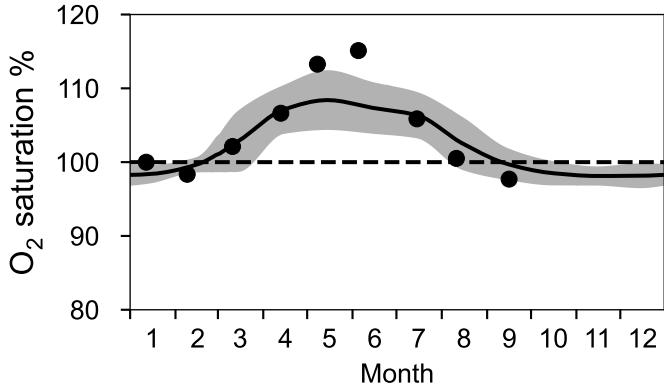
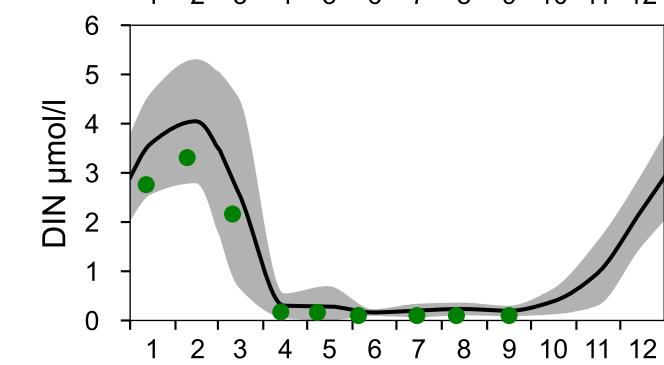
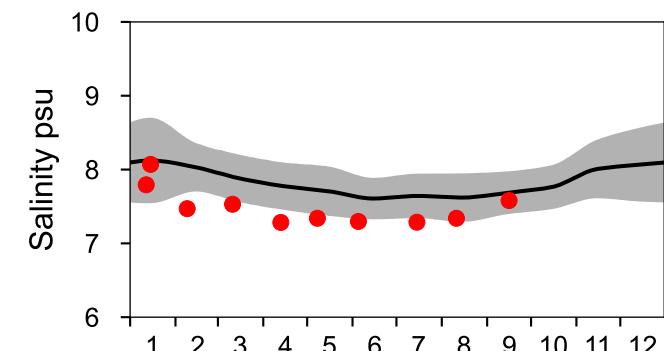
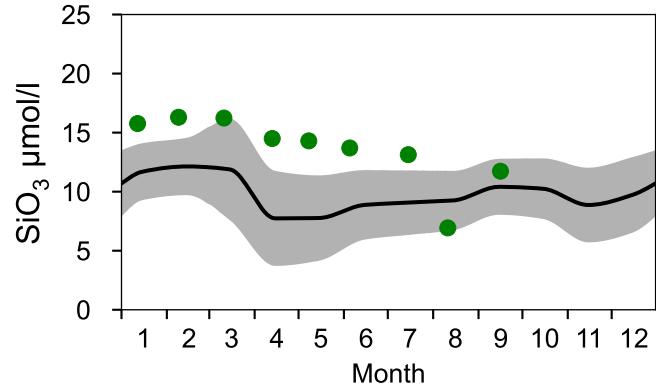
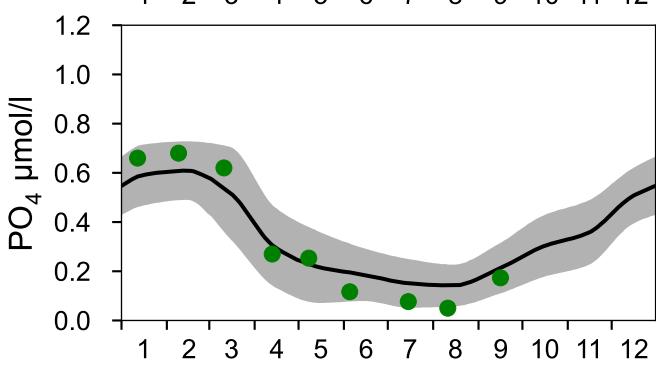
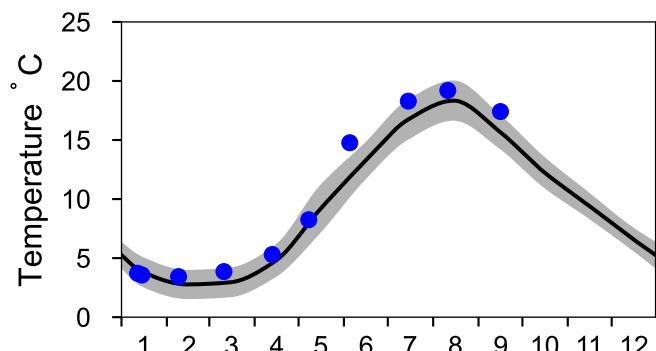
STATION BY2 ARKONA SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

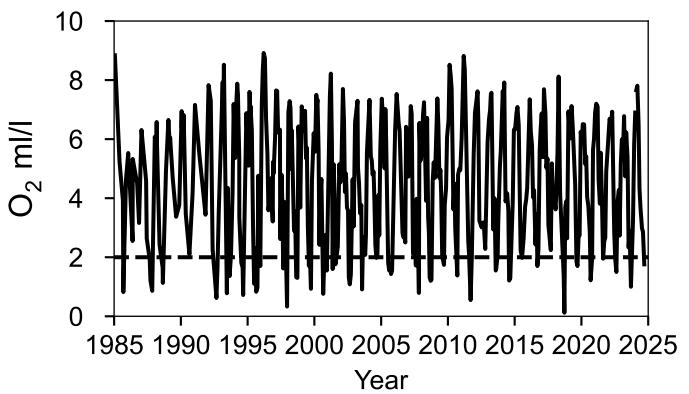
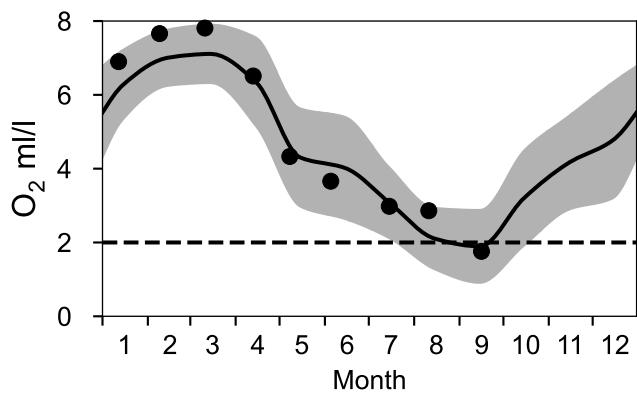
— Mean 1991-2020

St.Dev.

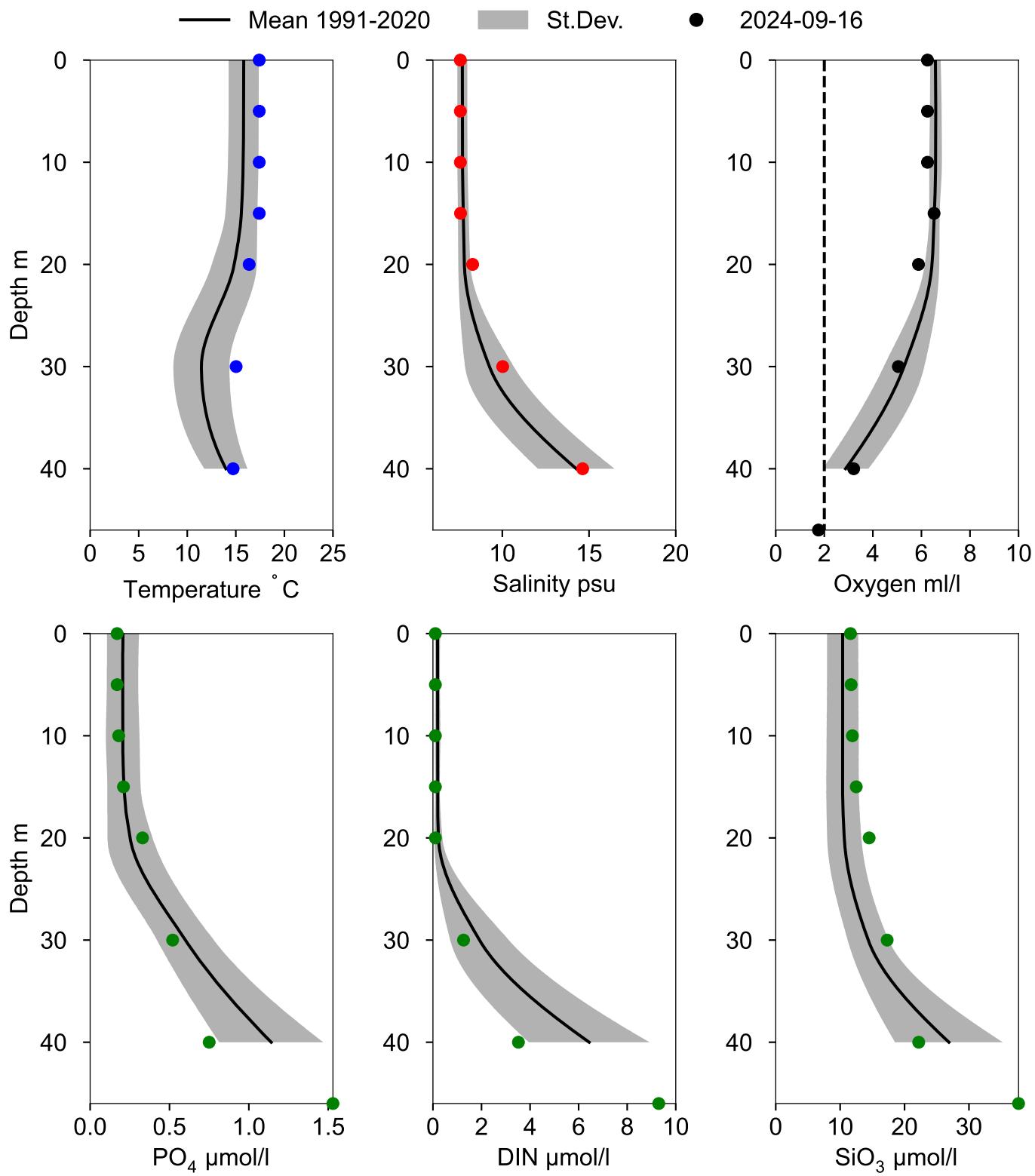
● 2024

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth \geq 40 m)

Vertical profiles BY2 ARKONA September

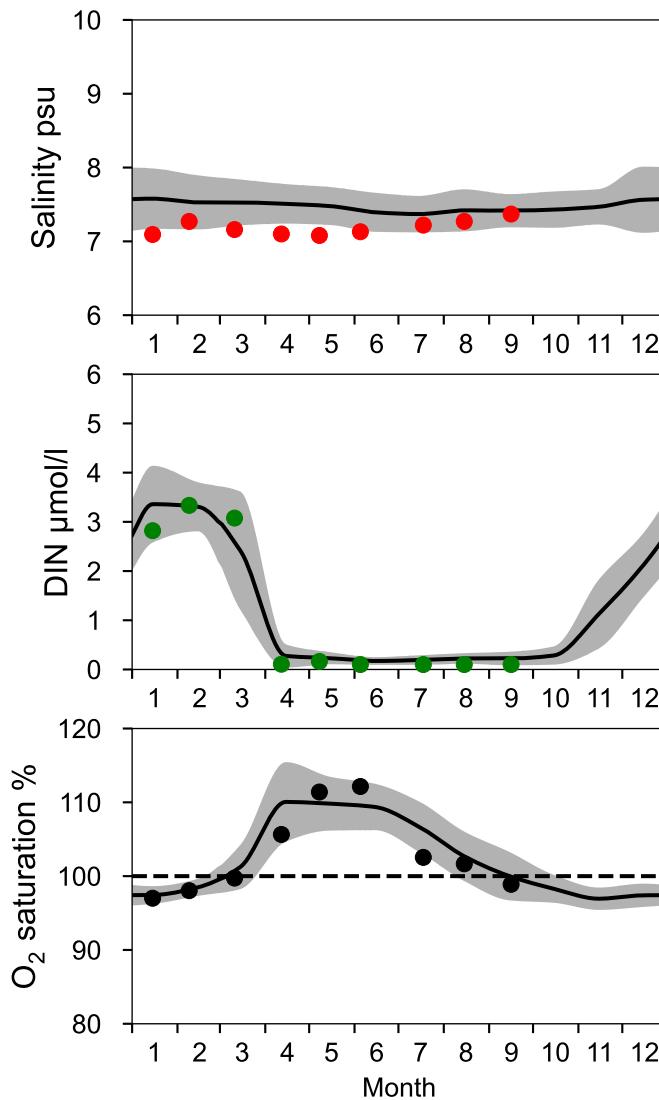
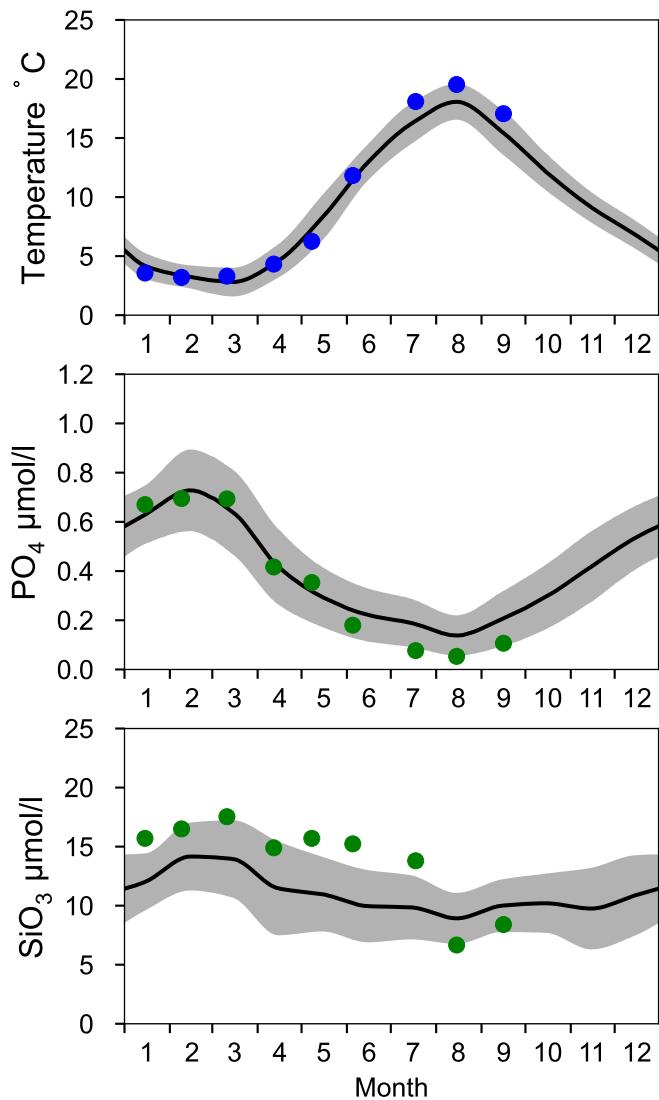
STATION HANÖBUKTEN SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

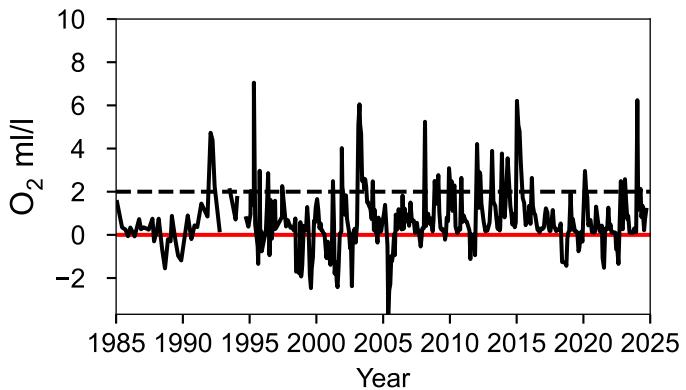
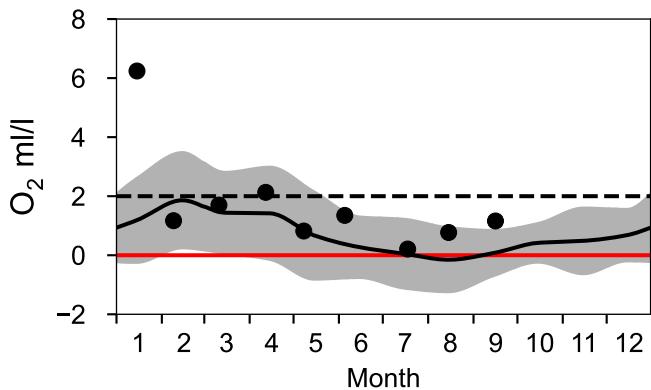
— Mean 1991-2020

St.Dev.

● 2024

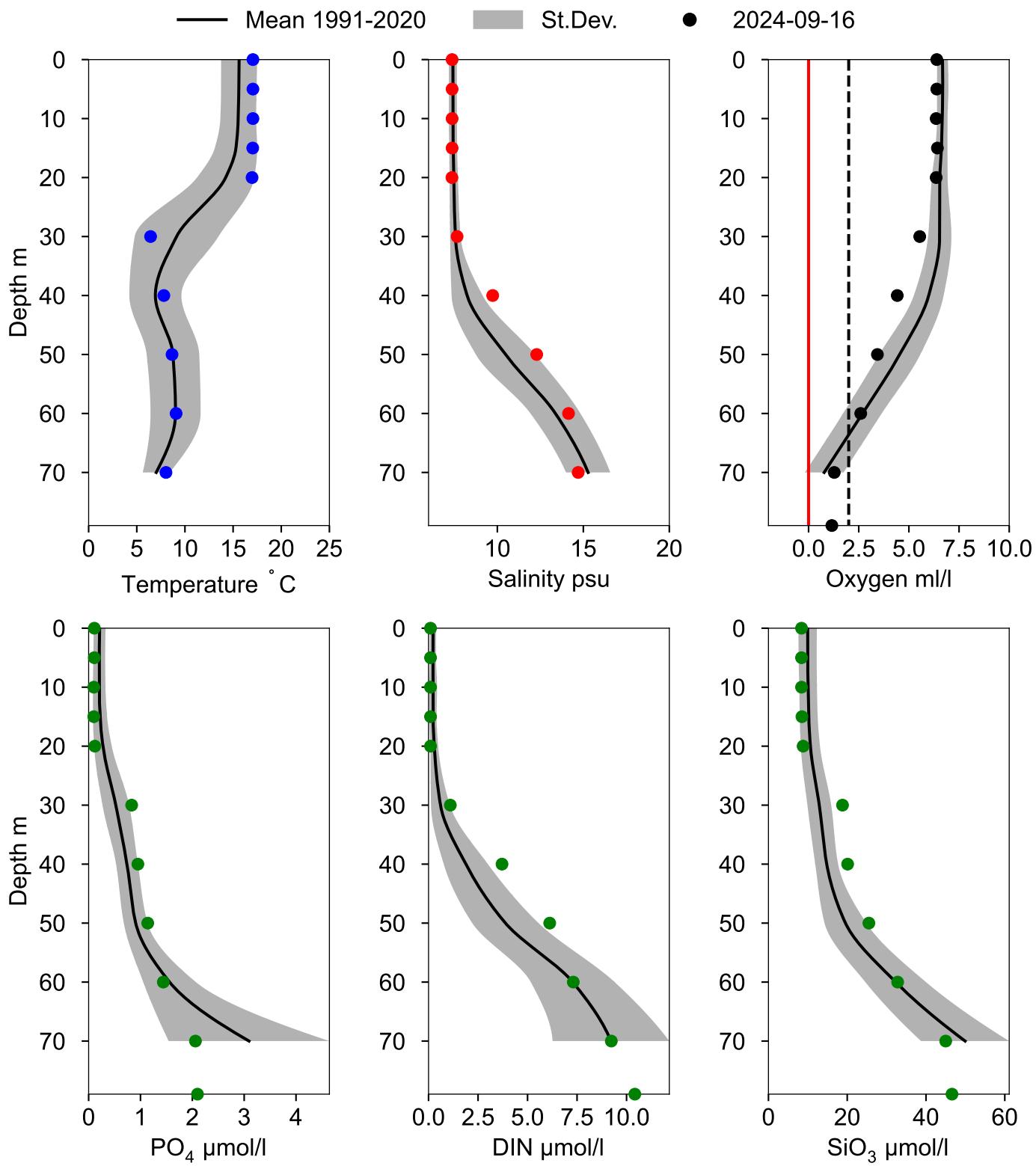

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth $\geq 70 \text{ m}$)

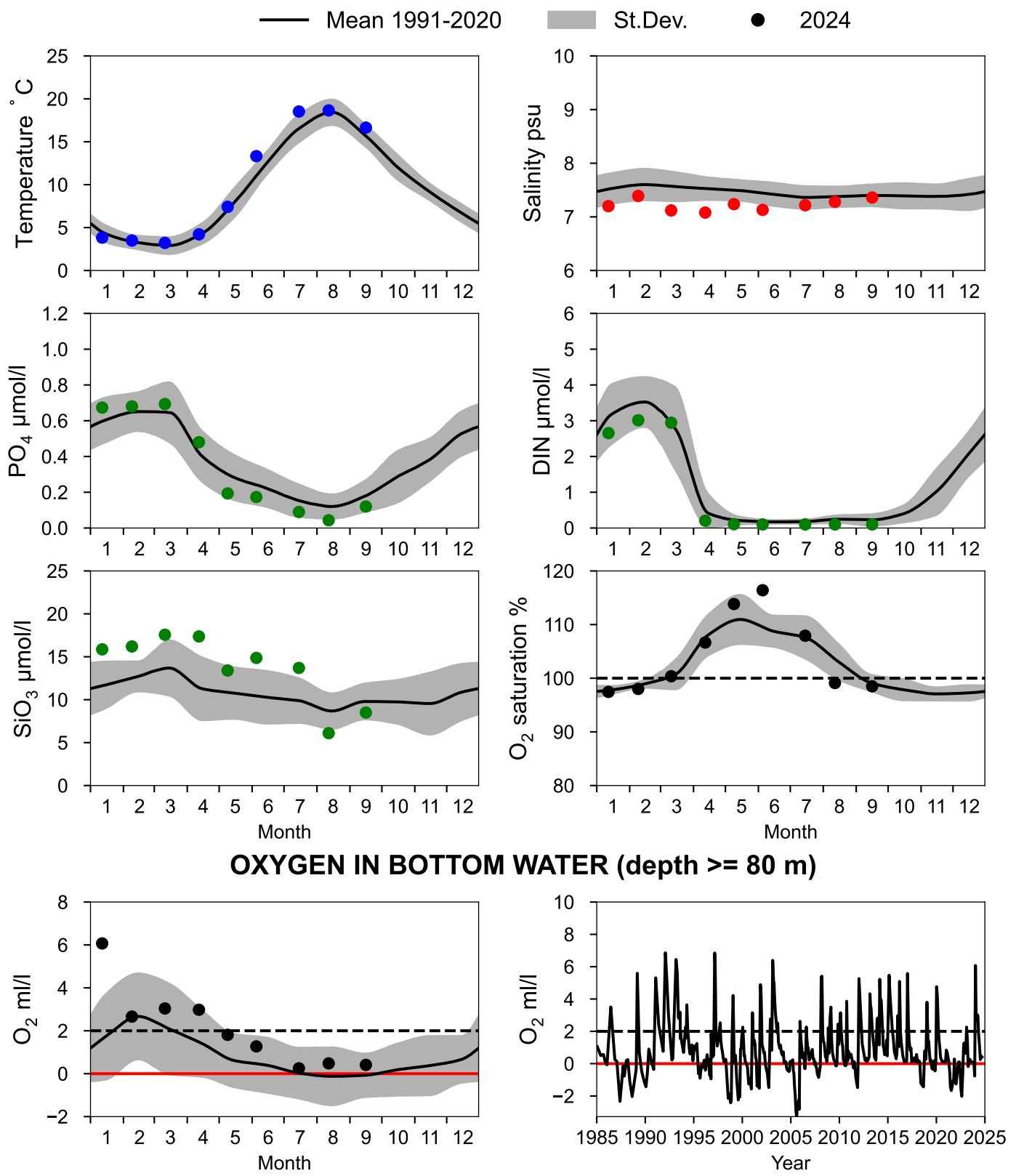
Vertical profiles HANÖBUKTEN

September

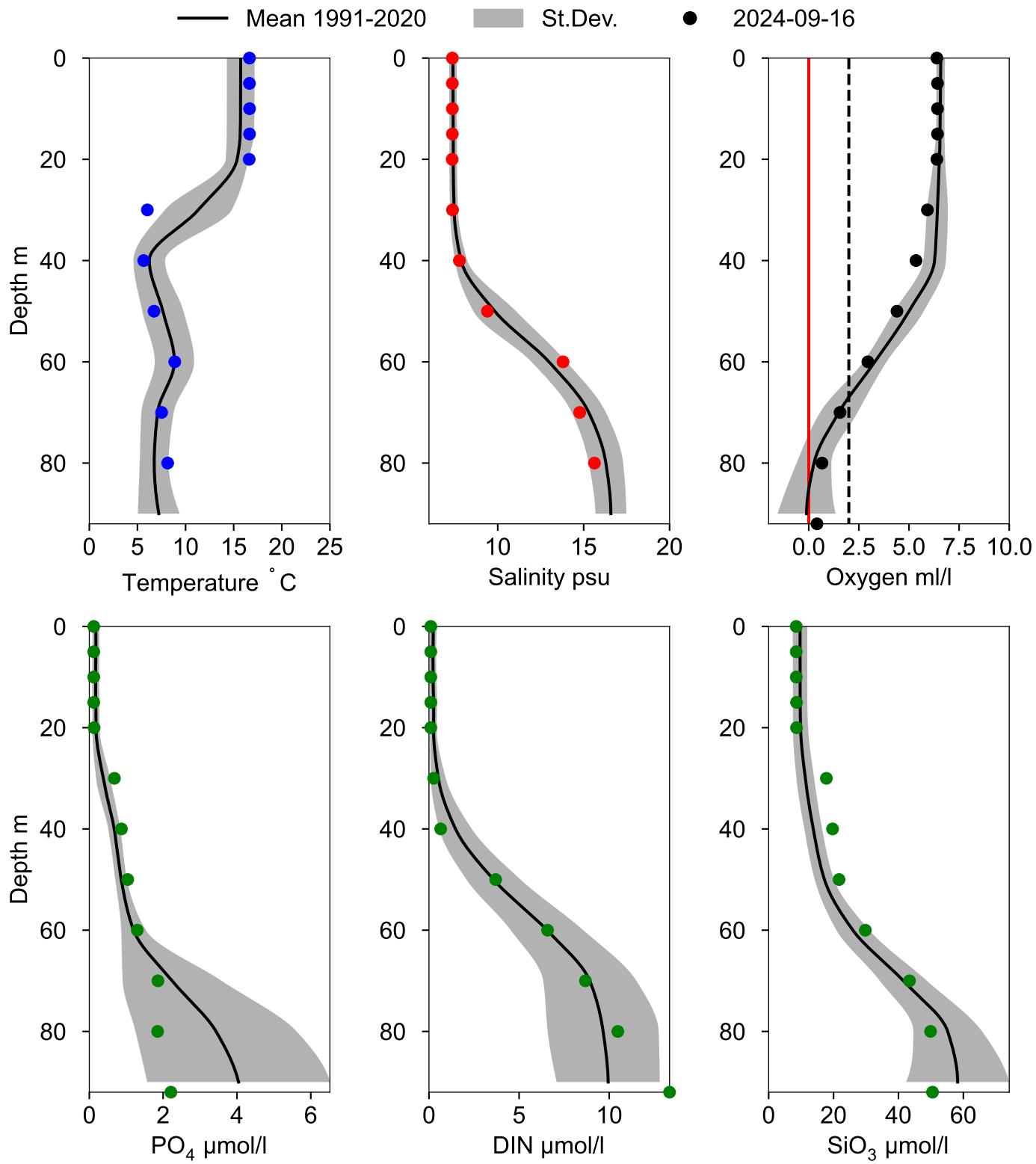
STATION BY4 CHRISTIANSÖ SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

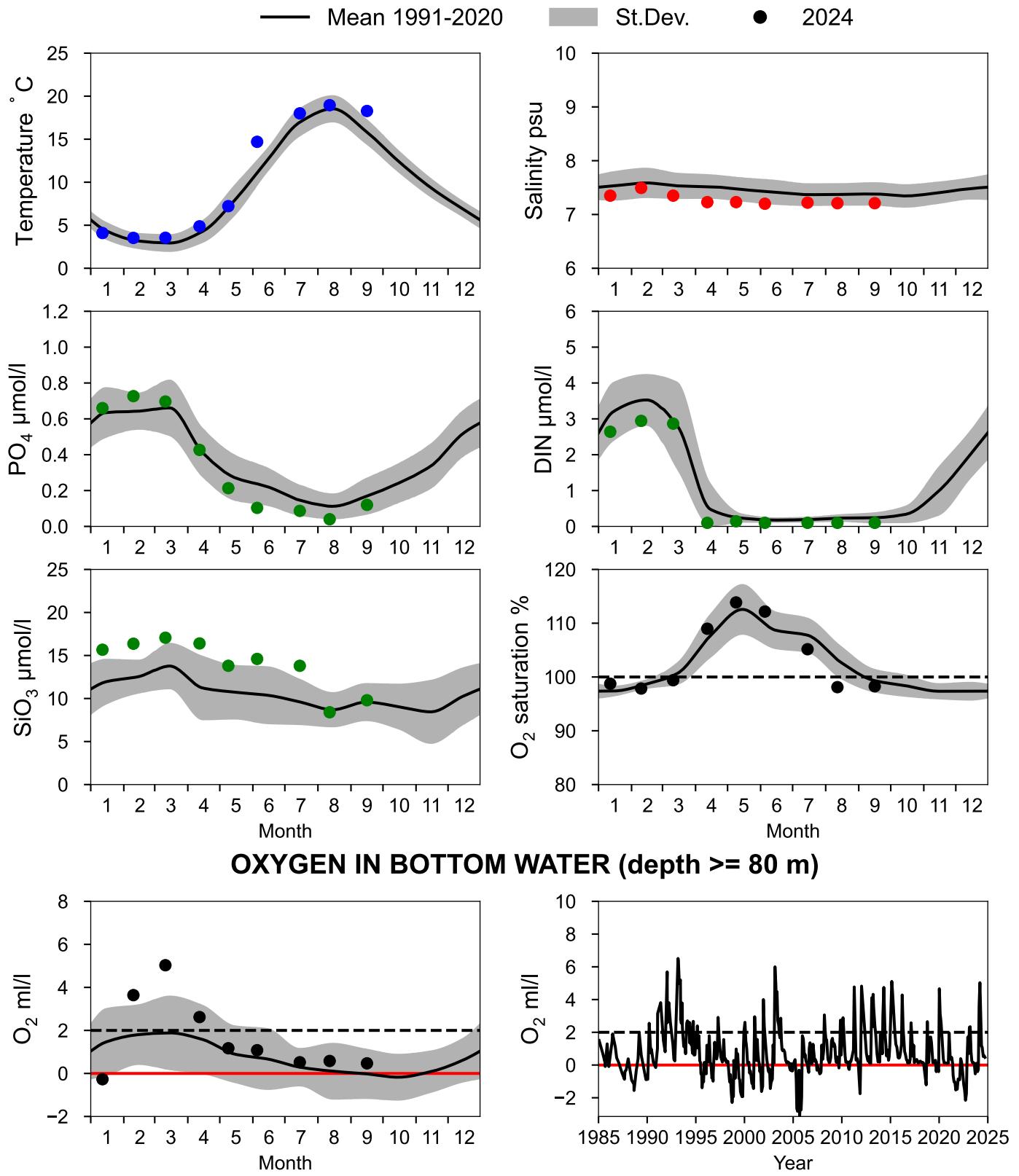
Vertical profiles BY4 CHRISTIANSÖ

September

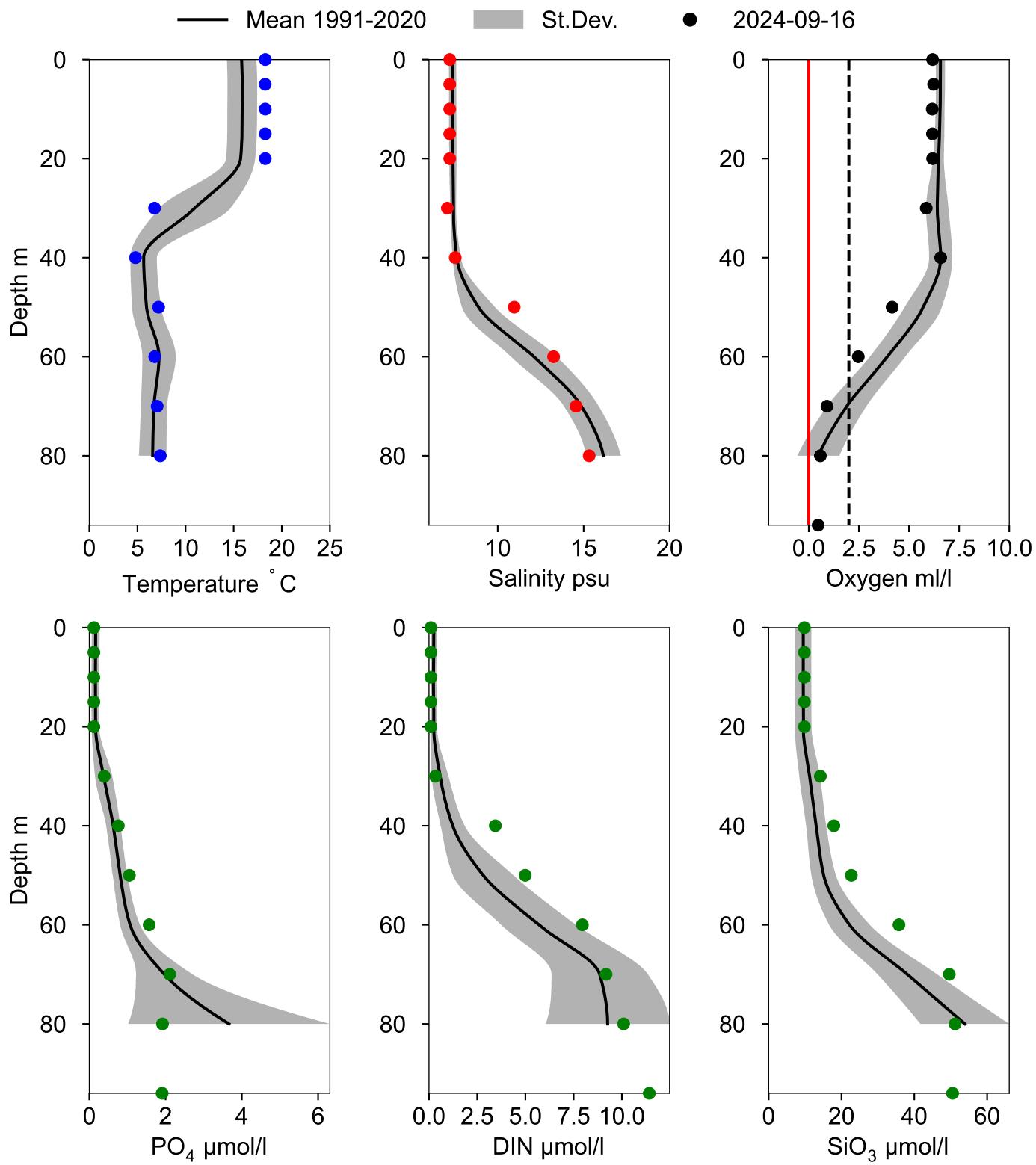
STATION BY5 BORNHOLMSDJ SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

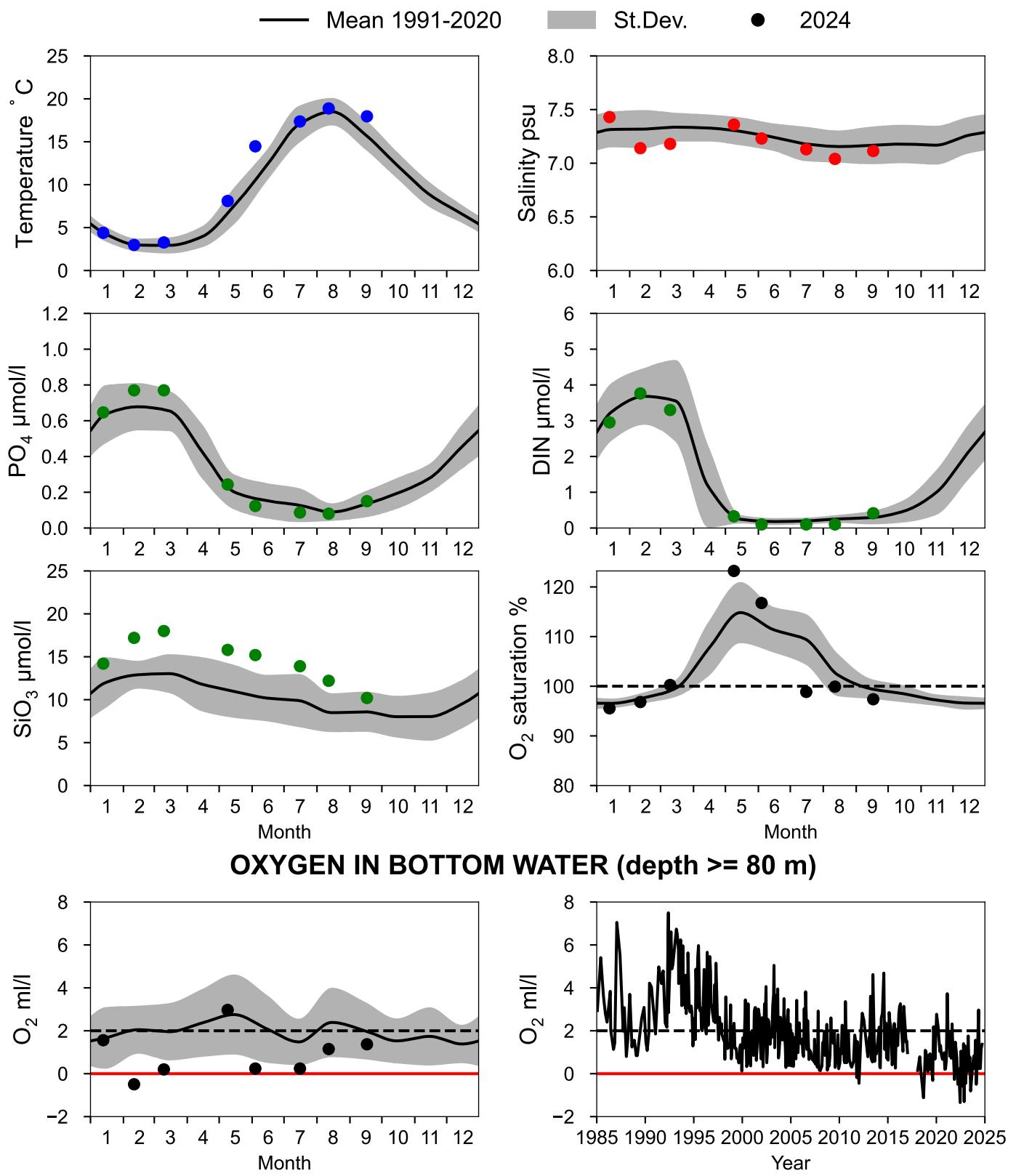
Vertical profiles BY5 BORNHOLMSDJ

September

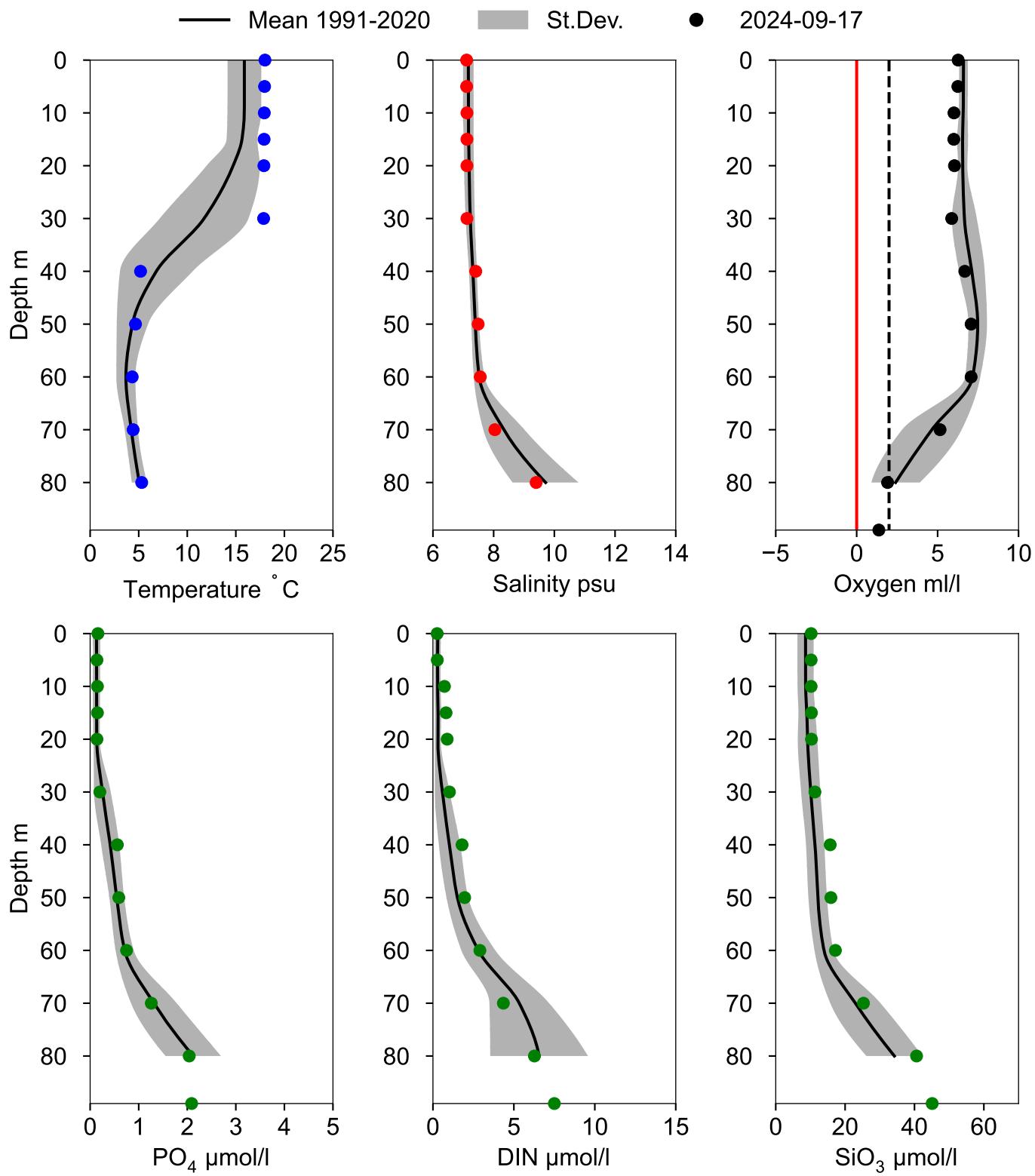
STATION BCS III-10 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

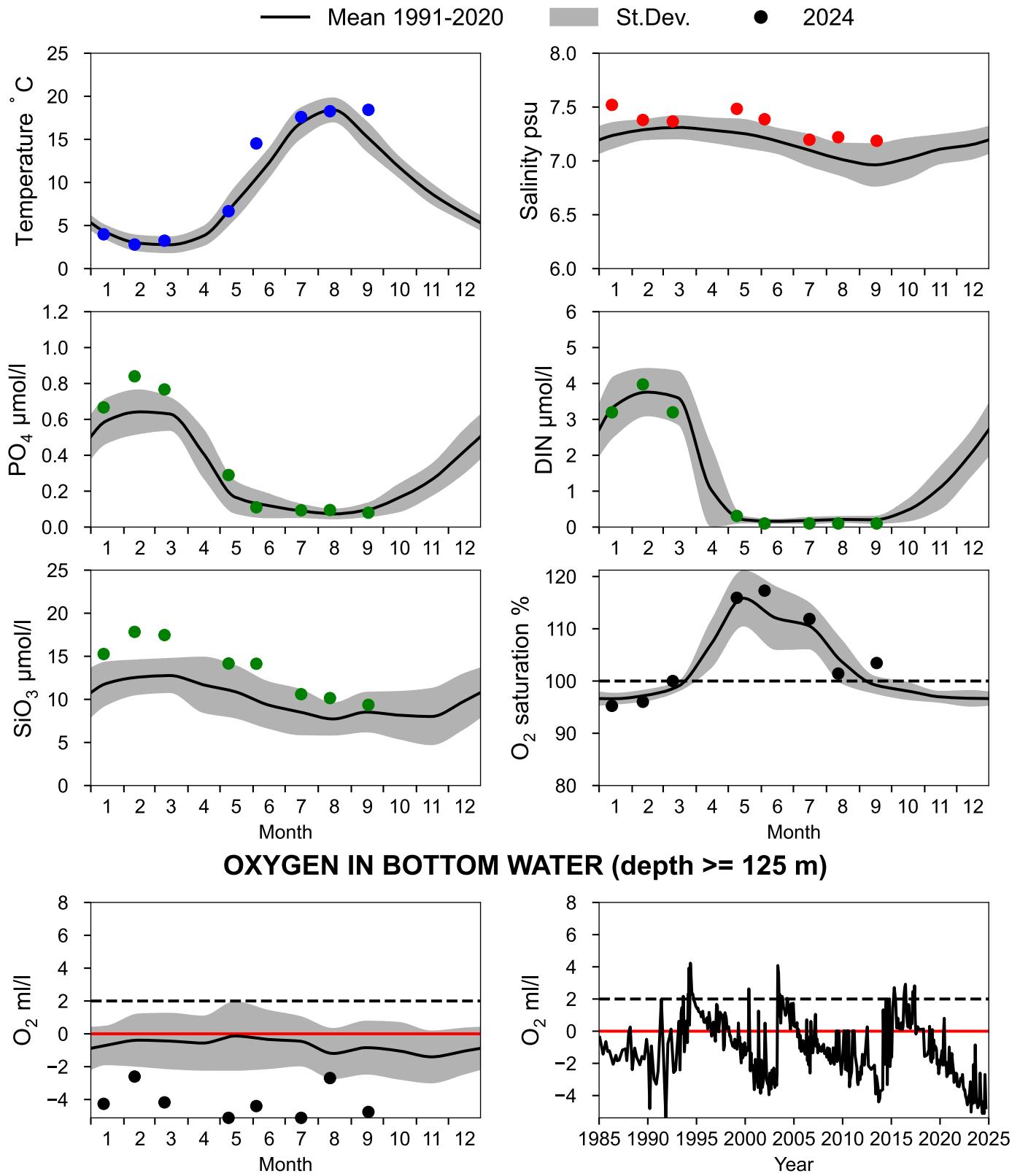
Vertical profiles BCS III-10

September

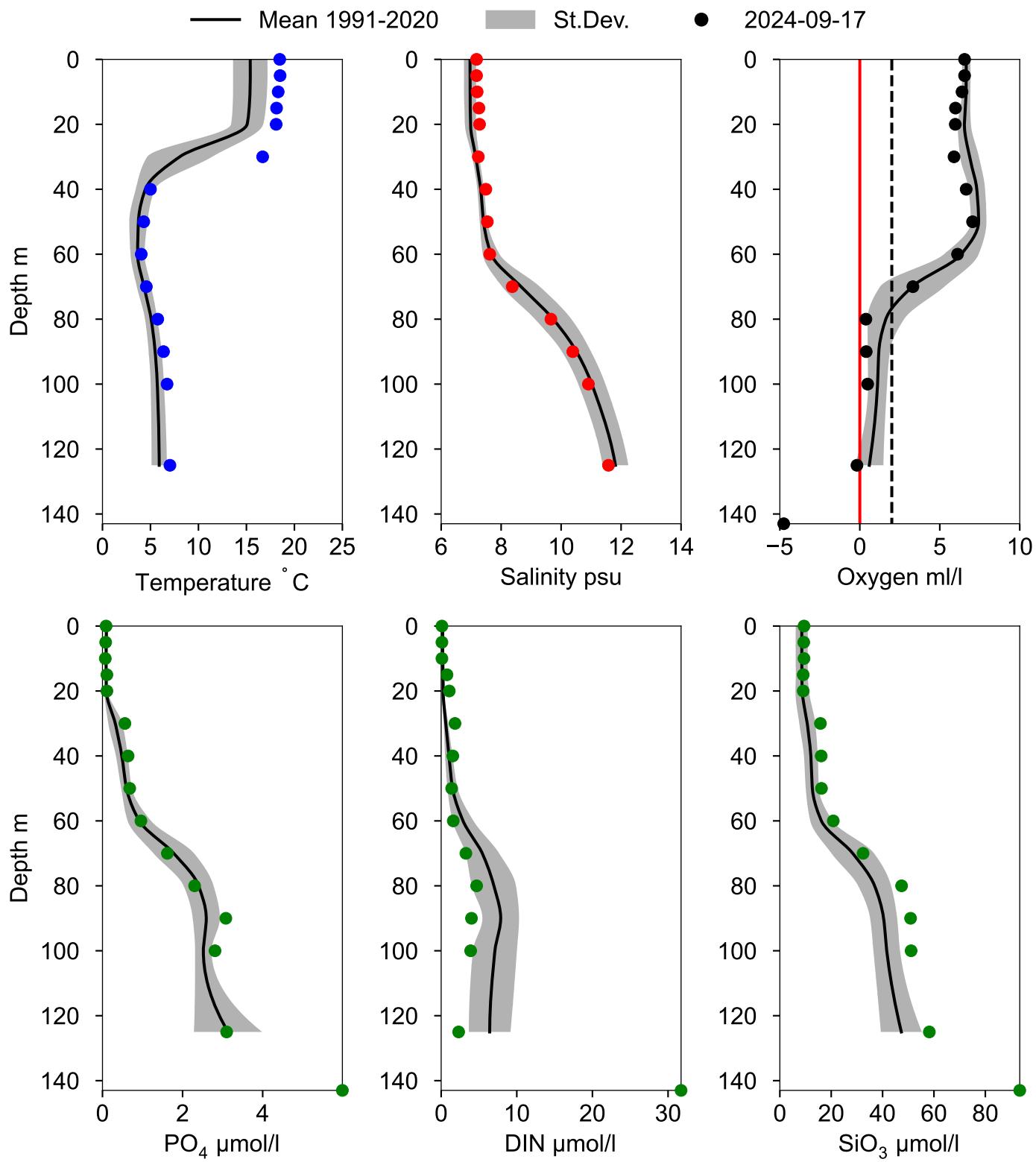
STATION BY10 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

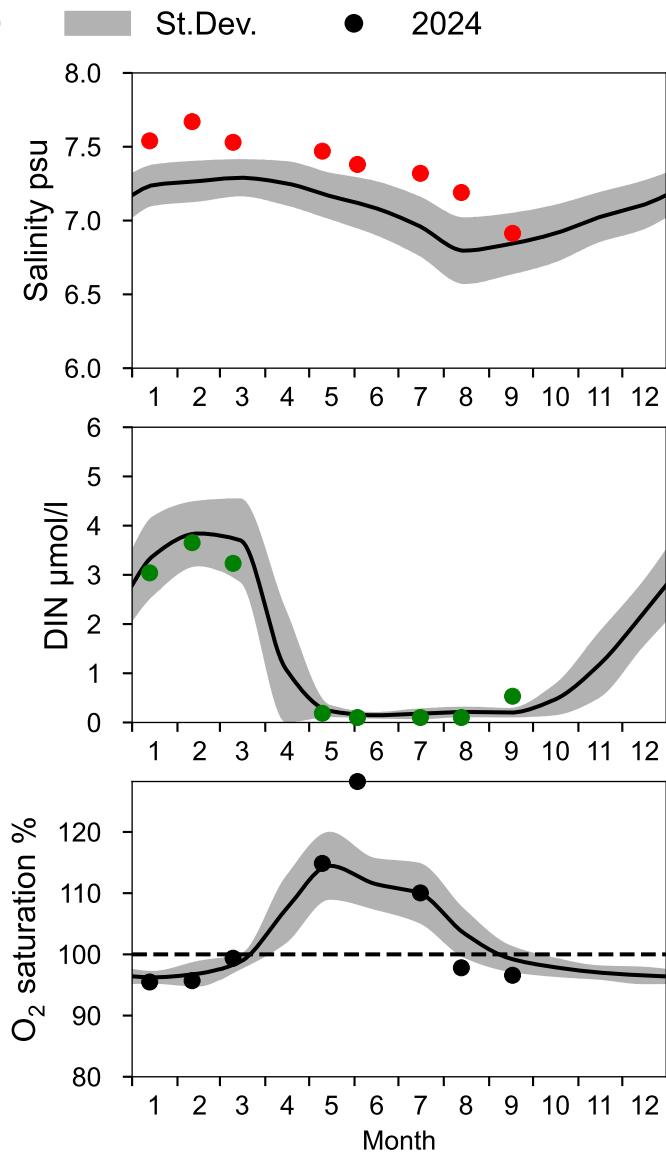
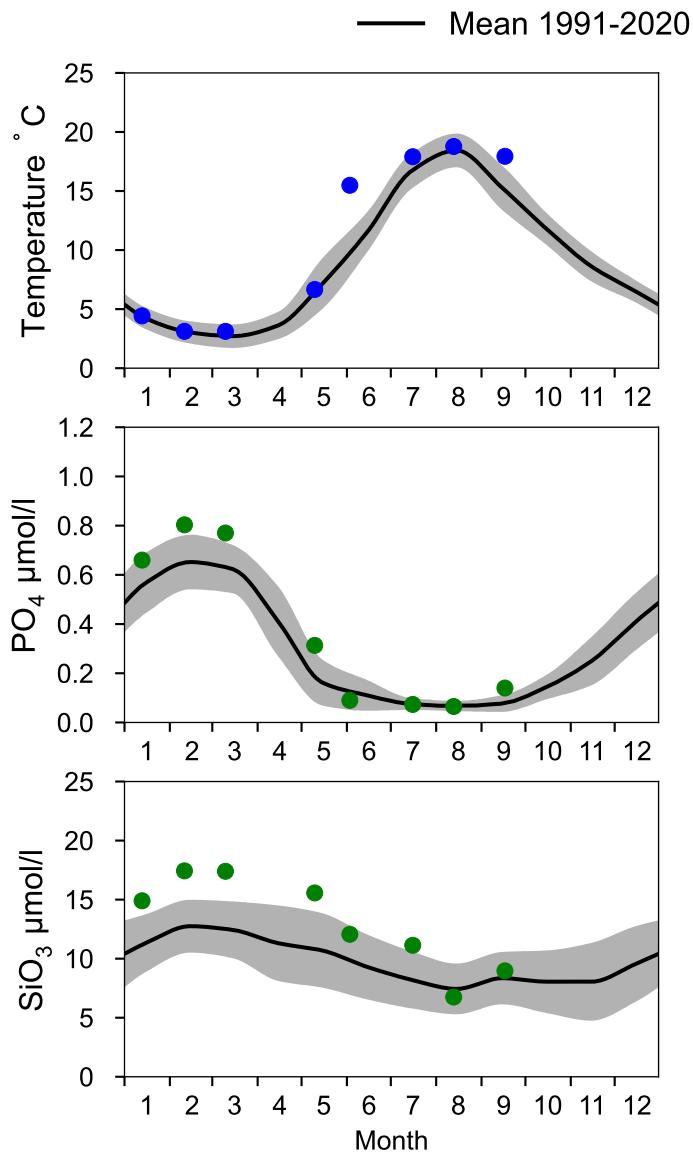
Vertical profiles BY10

September

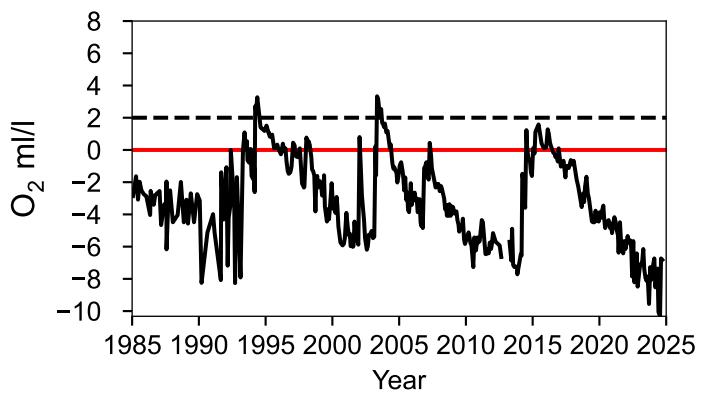
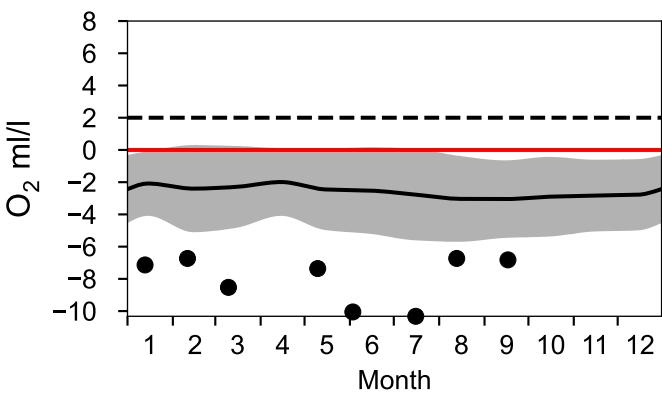

STATION BY15 GOTLANDSDJ SURFACE WATER (0-10 m)

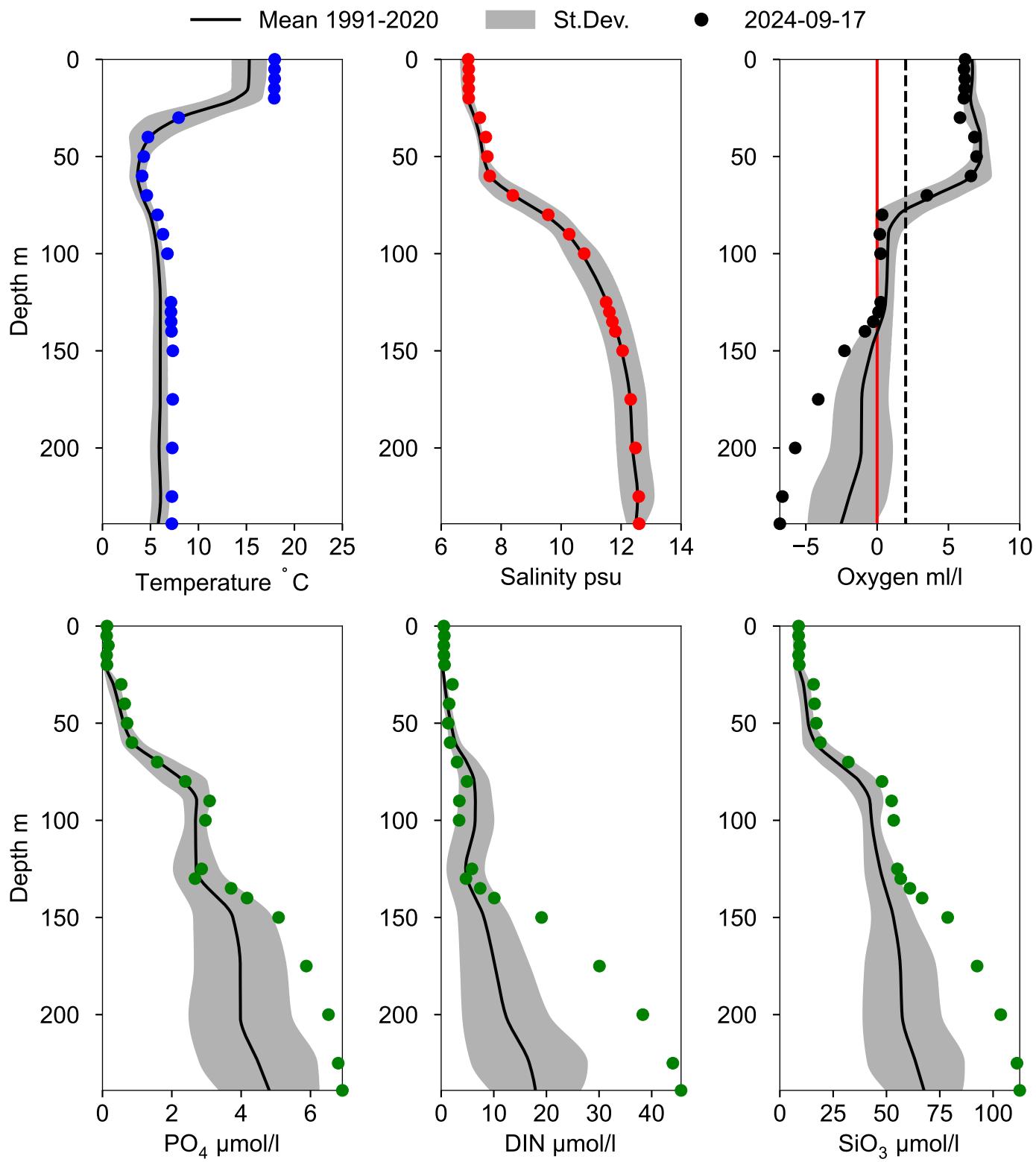
Annual Cycles

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >= 225 m)

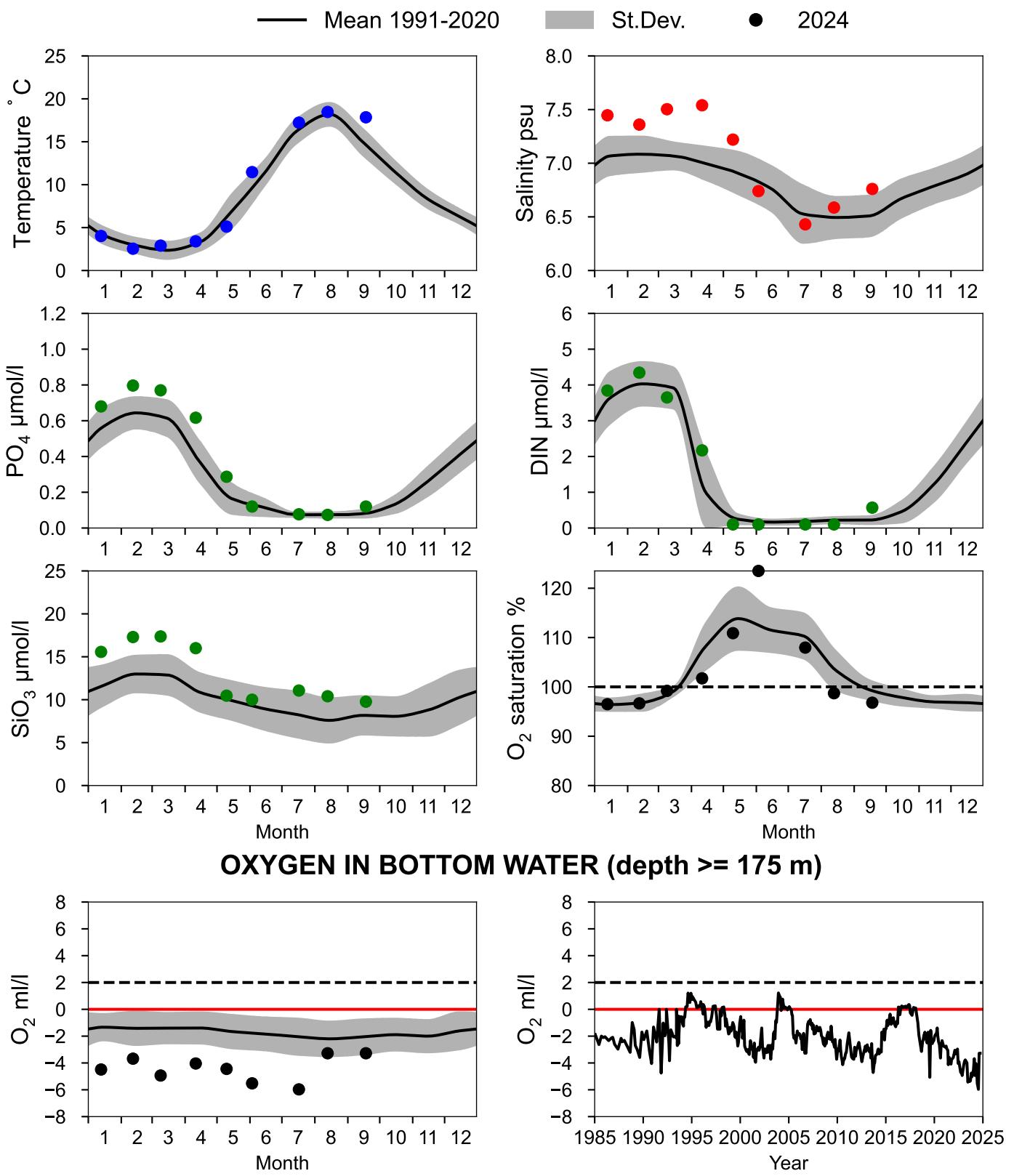

Vertical profiles BY15 GOTLANDSDJ September

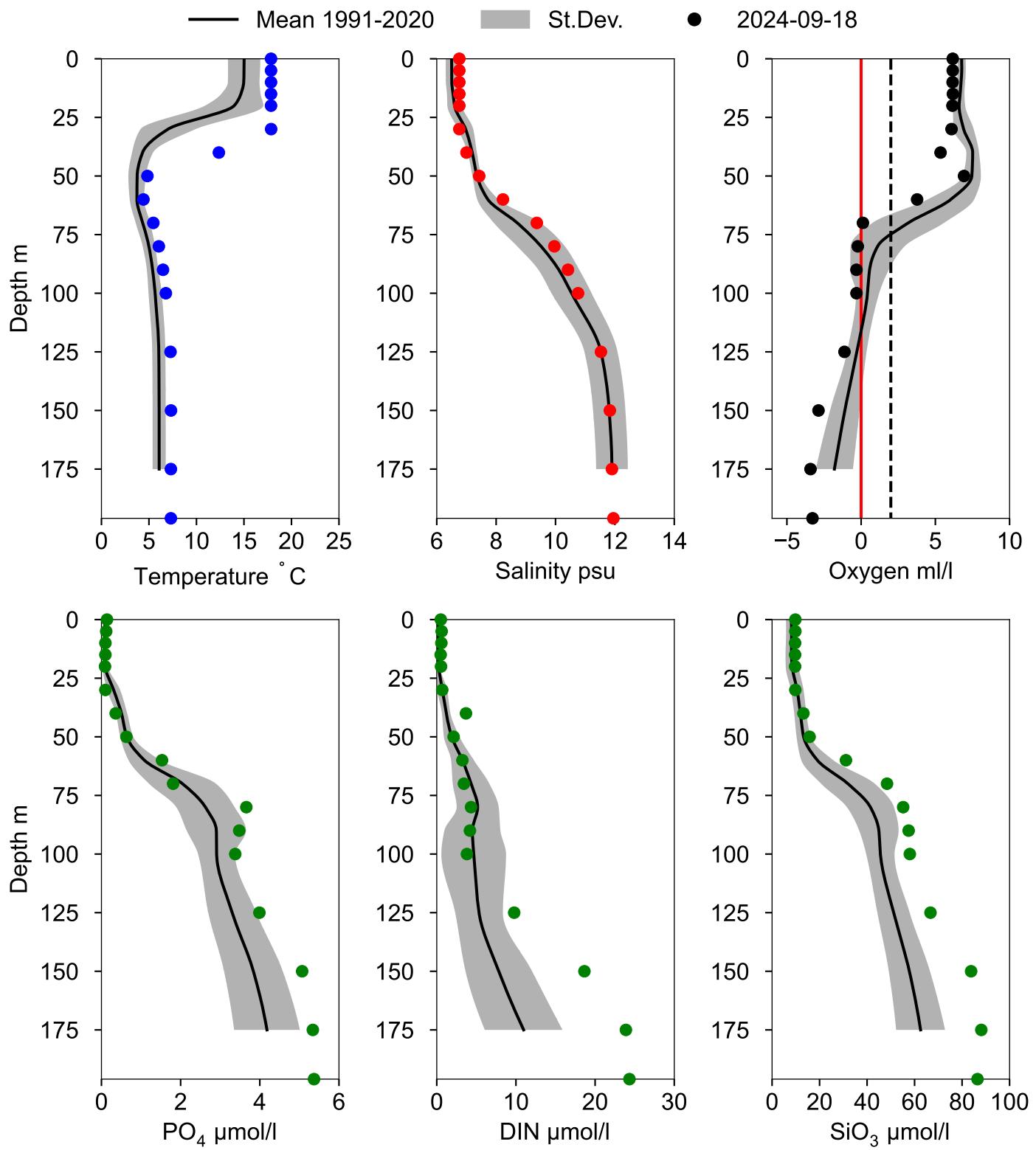
STATION BY20 FÅRÖDJ SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

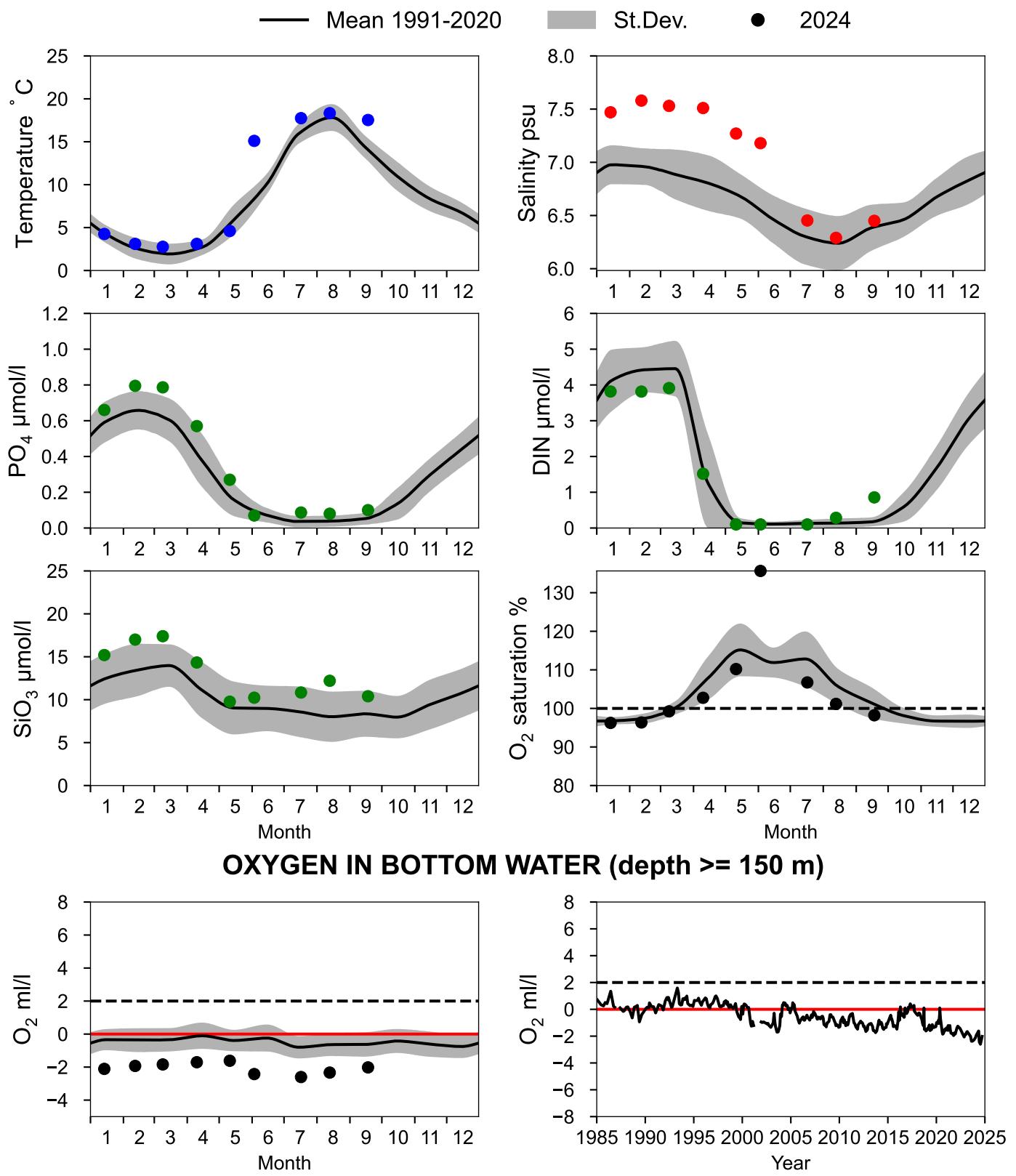
Vertical profiles BY20 FÅRÖDJ

September

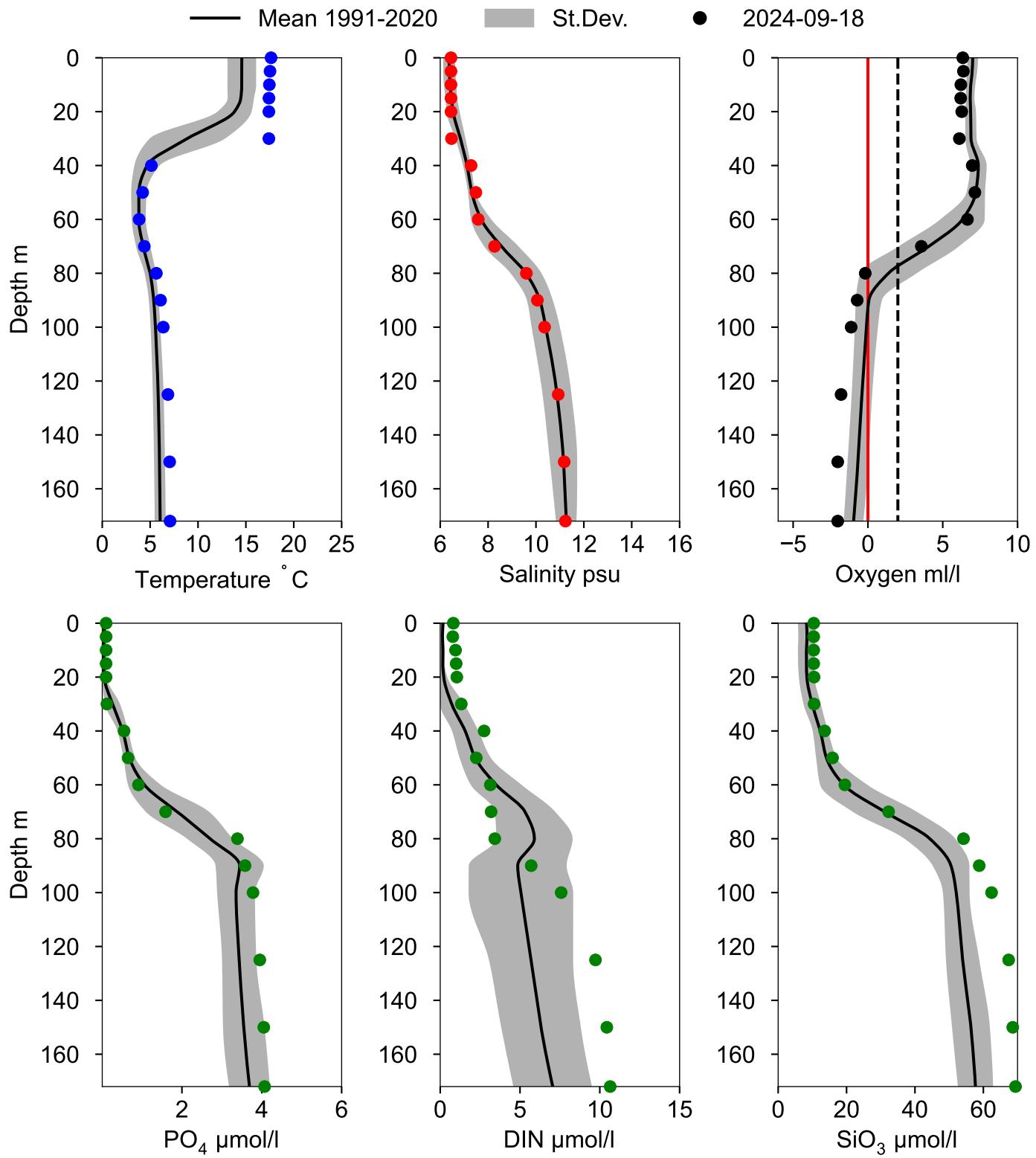
STATION BY29 / LL19 SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

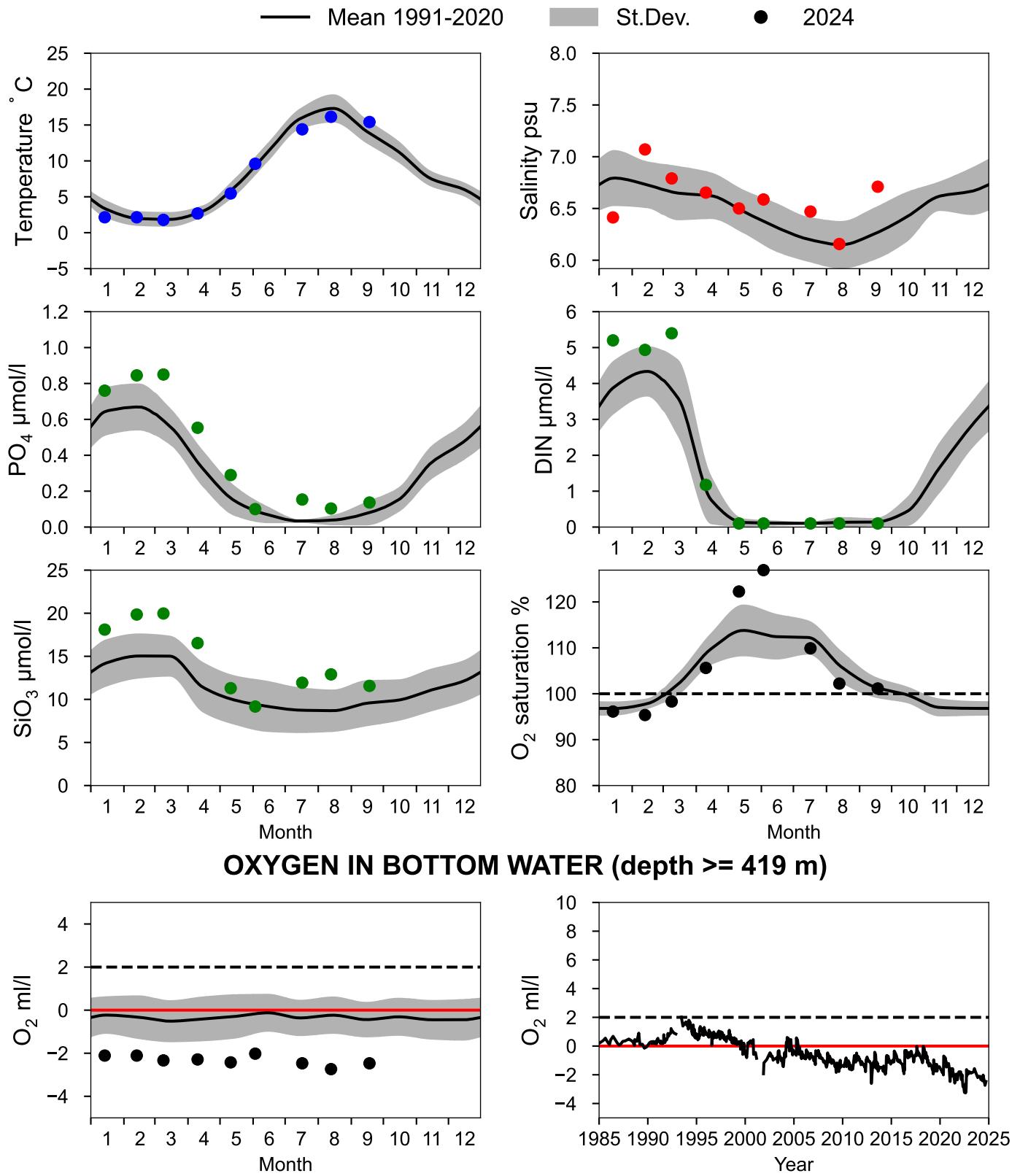
Vertical profiles BY29 / LL19

September

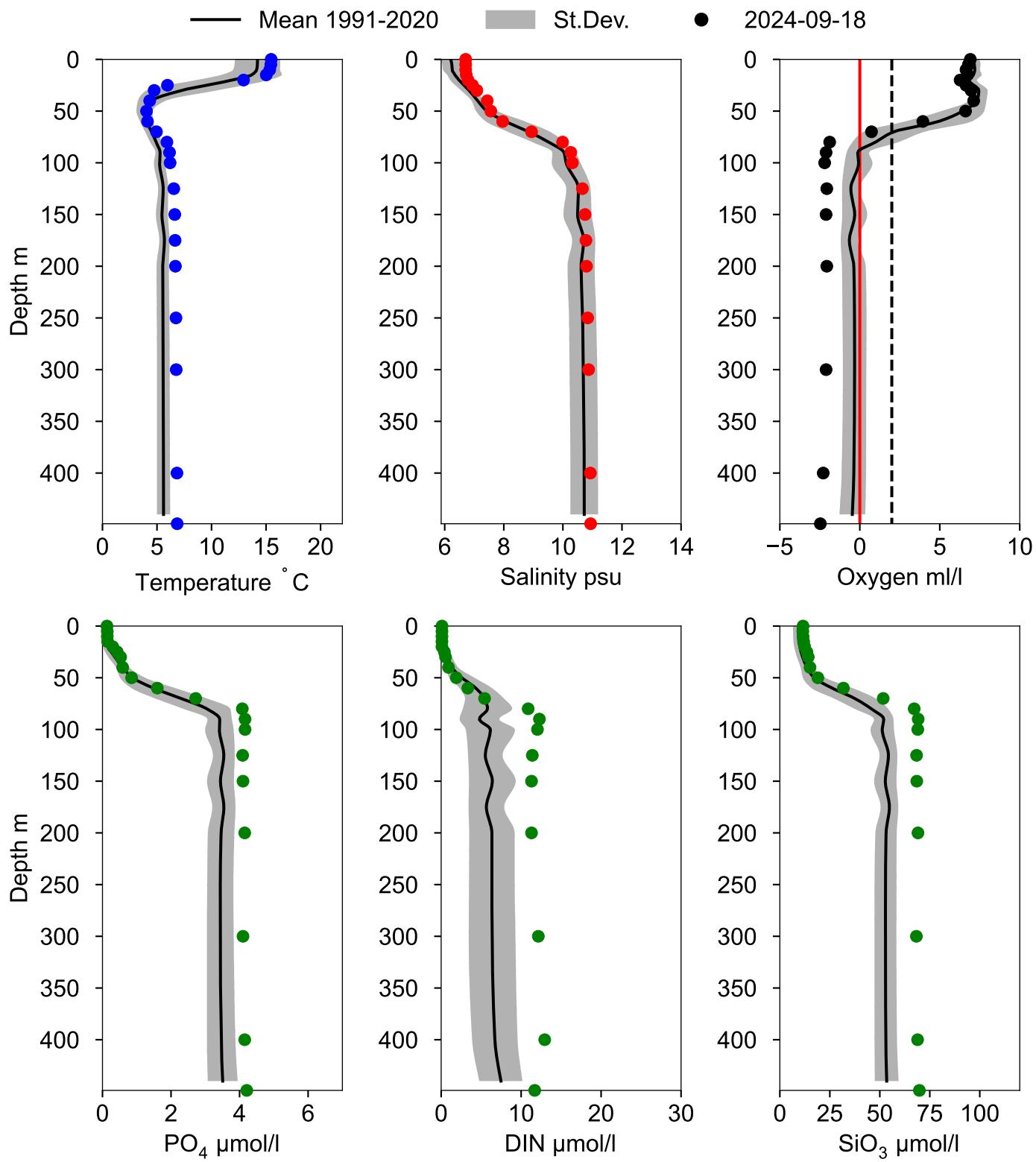
STATION BY31 LANDSORTSJD SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

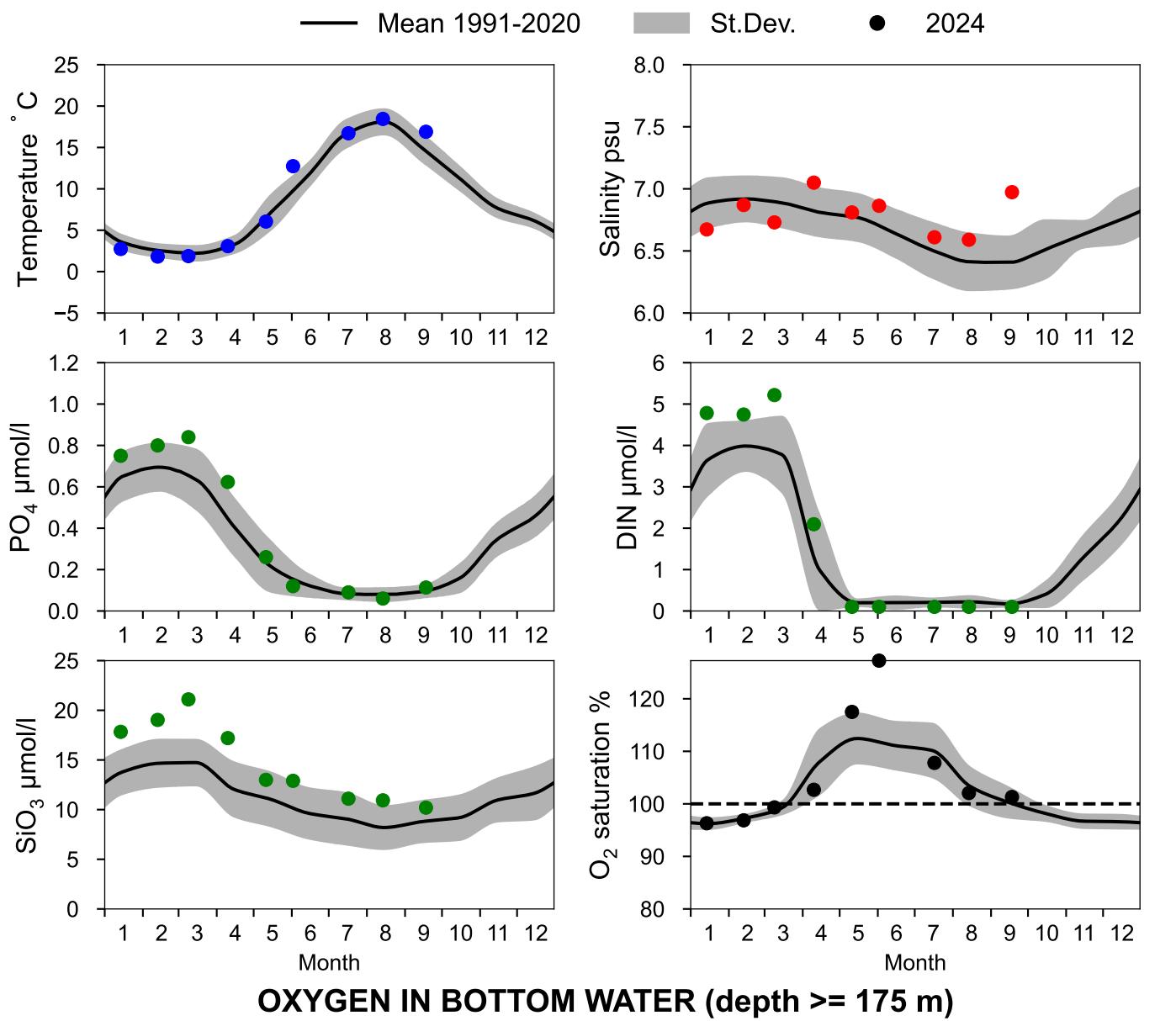
Vertical profiles BY31 LANDSORTSDJ

September

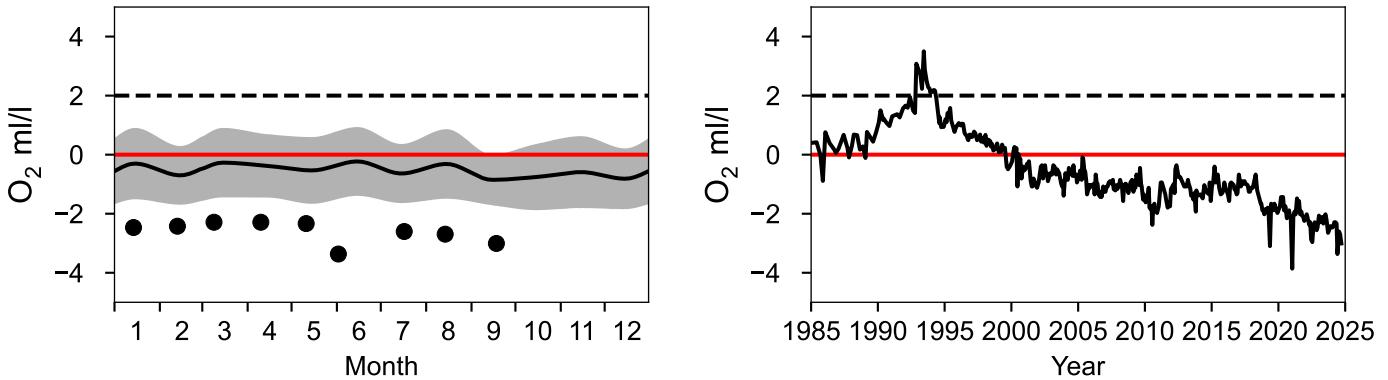

STATION BY32 NORRKÖPINGSDJ SURFACE WATER (0-10 m)

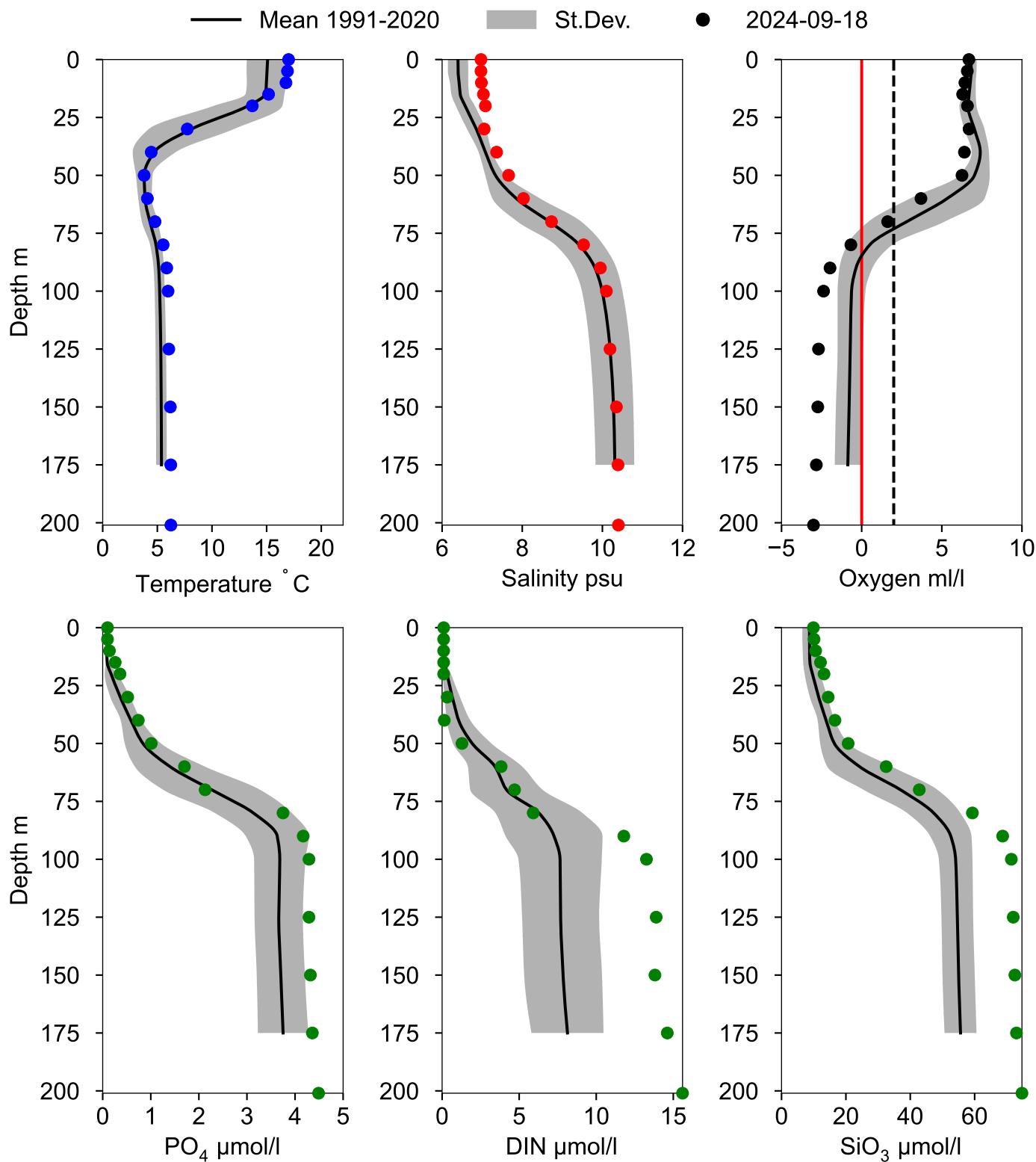
Annual Cycles

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >= 175 m)

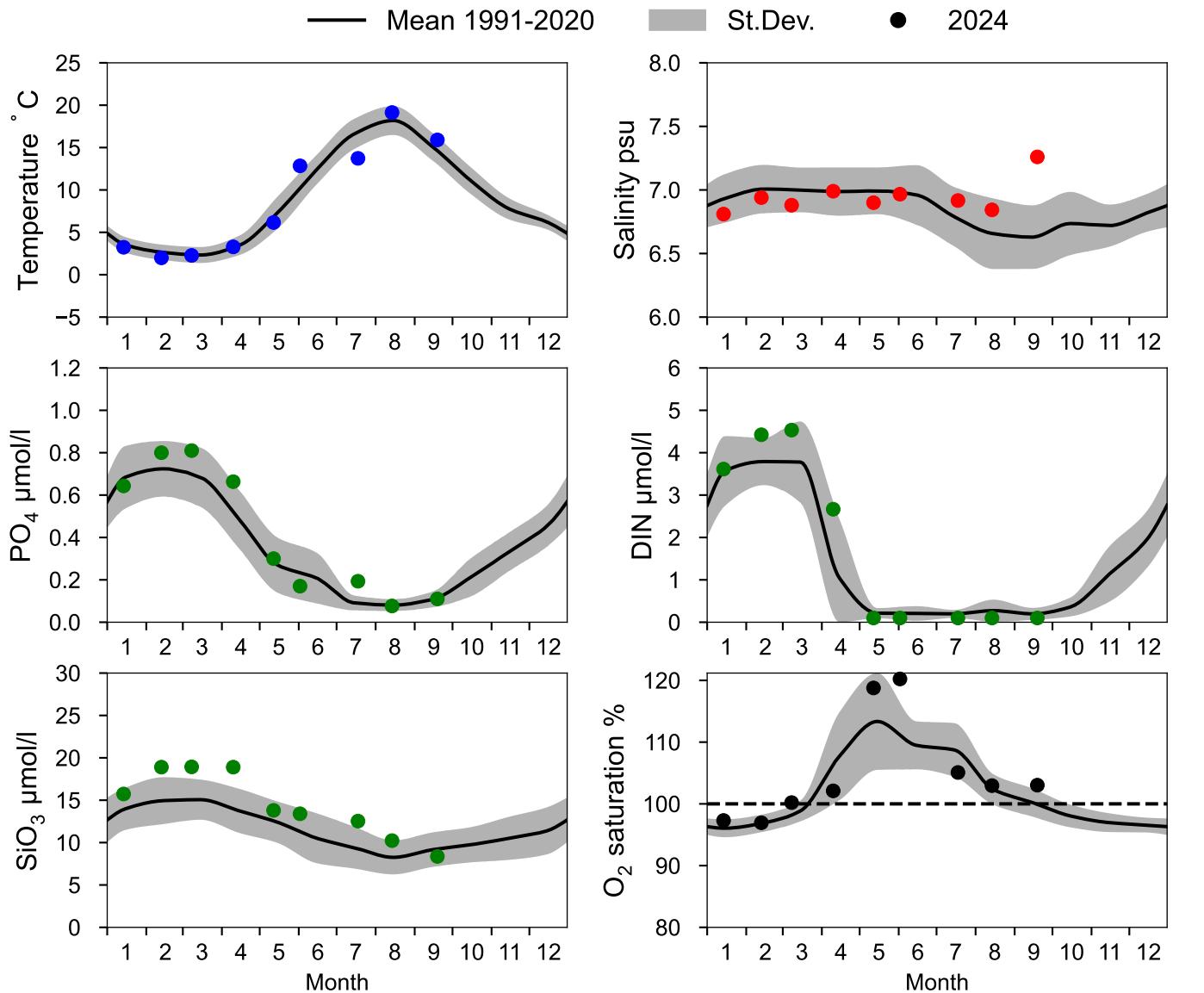

Vertical profiles BY32 NORRKÖPINGSJDJ September

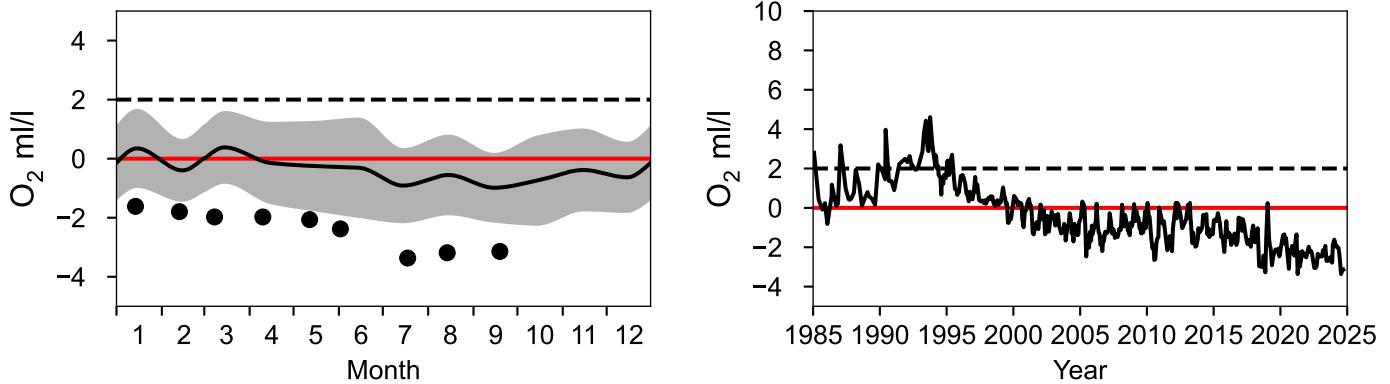

STATION BY38 KARLSÖDJ SURFACE WATER (0-10 m)

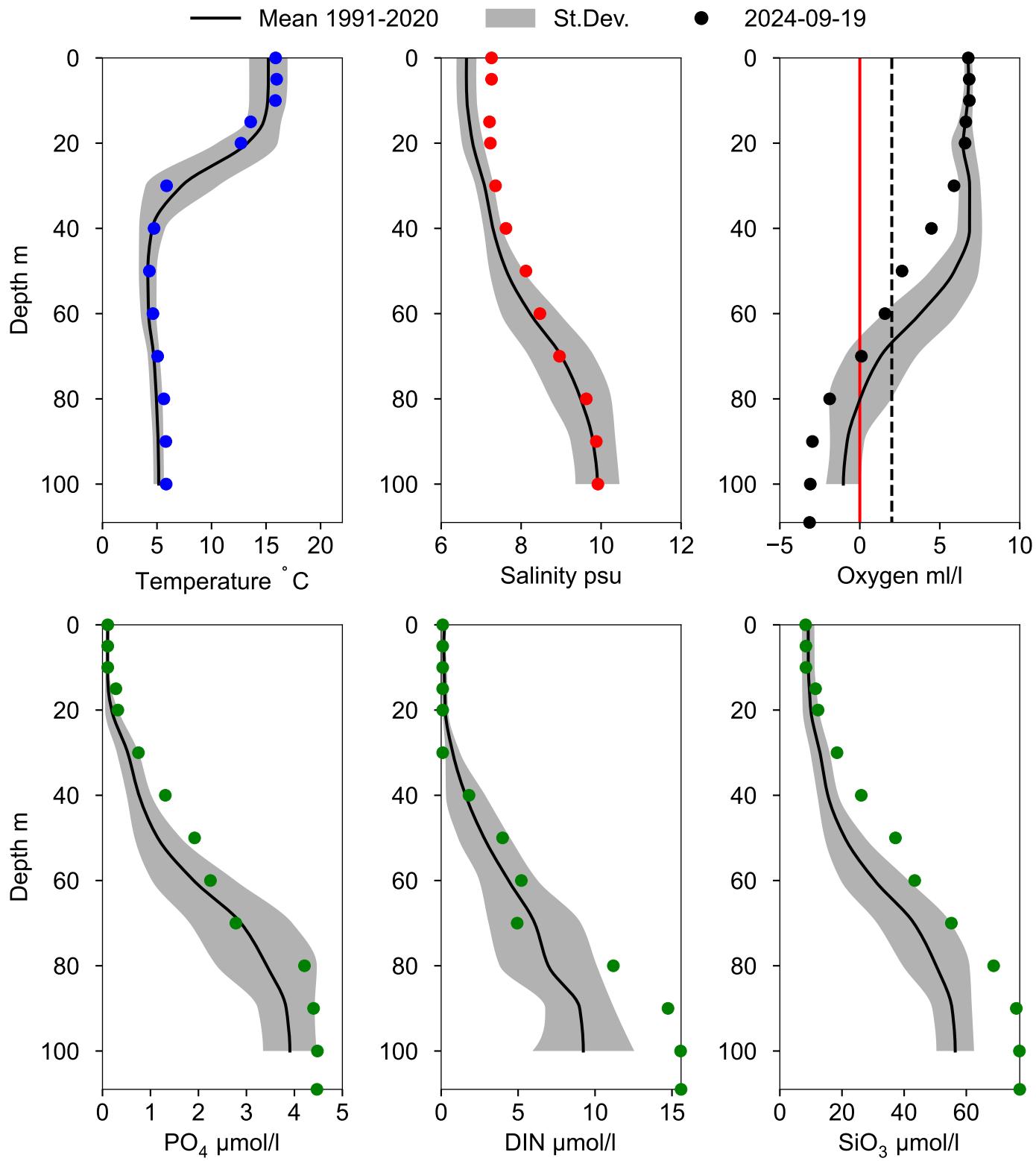
Annual Cycles

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >= 100 m)

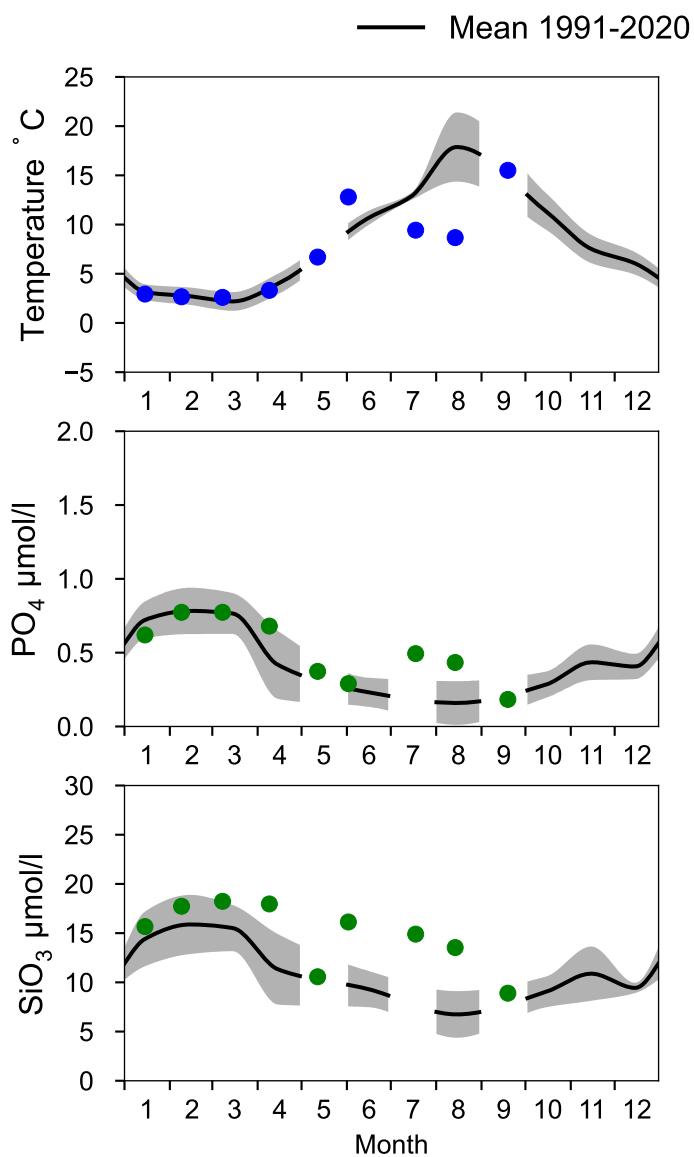

Vertical profiles BY38 KARLSÖDJ September

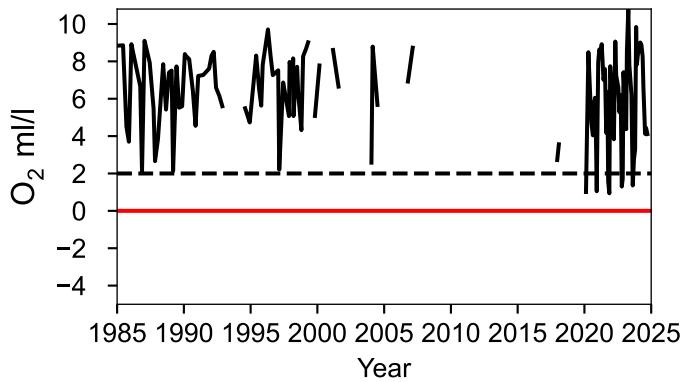
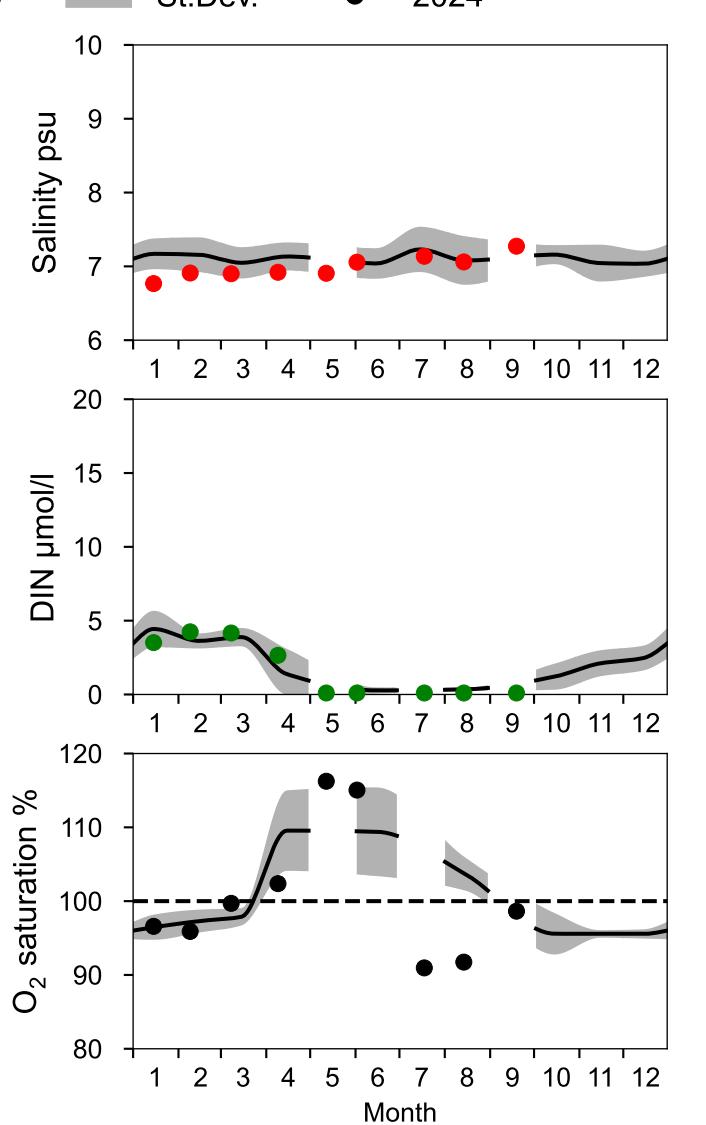
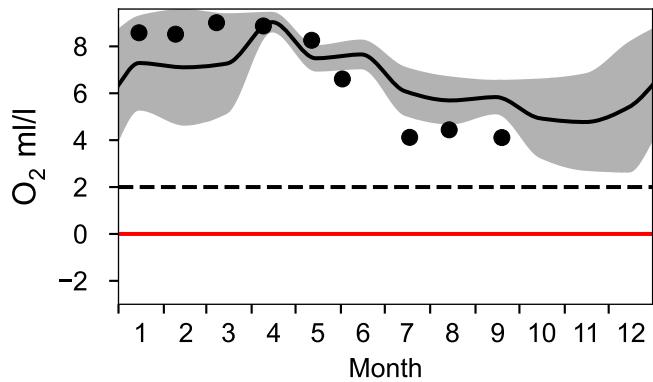

STATION BY39 ÖLANDS S UDDE SURFACE WATER (0-10 m)

Annual Cycles

OXYGEN IN BOTTOM WATER (depth >= 40 m)

Vertical profiles BY39 ÖLANDS S UDDE

September

